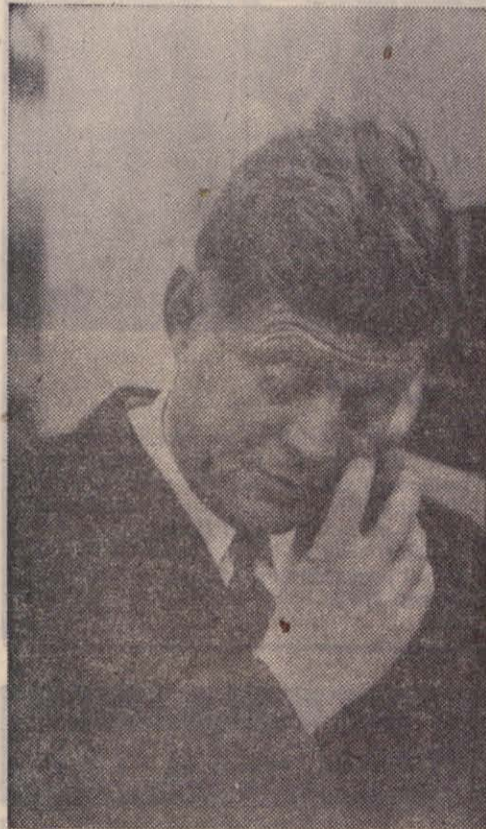

ŠE ENKRAT: ZMAGALA JE TREZNA PRESOJA!

Oba protagonista

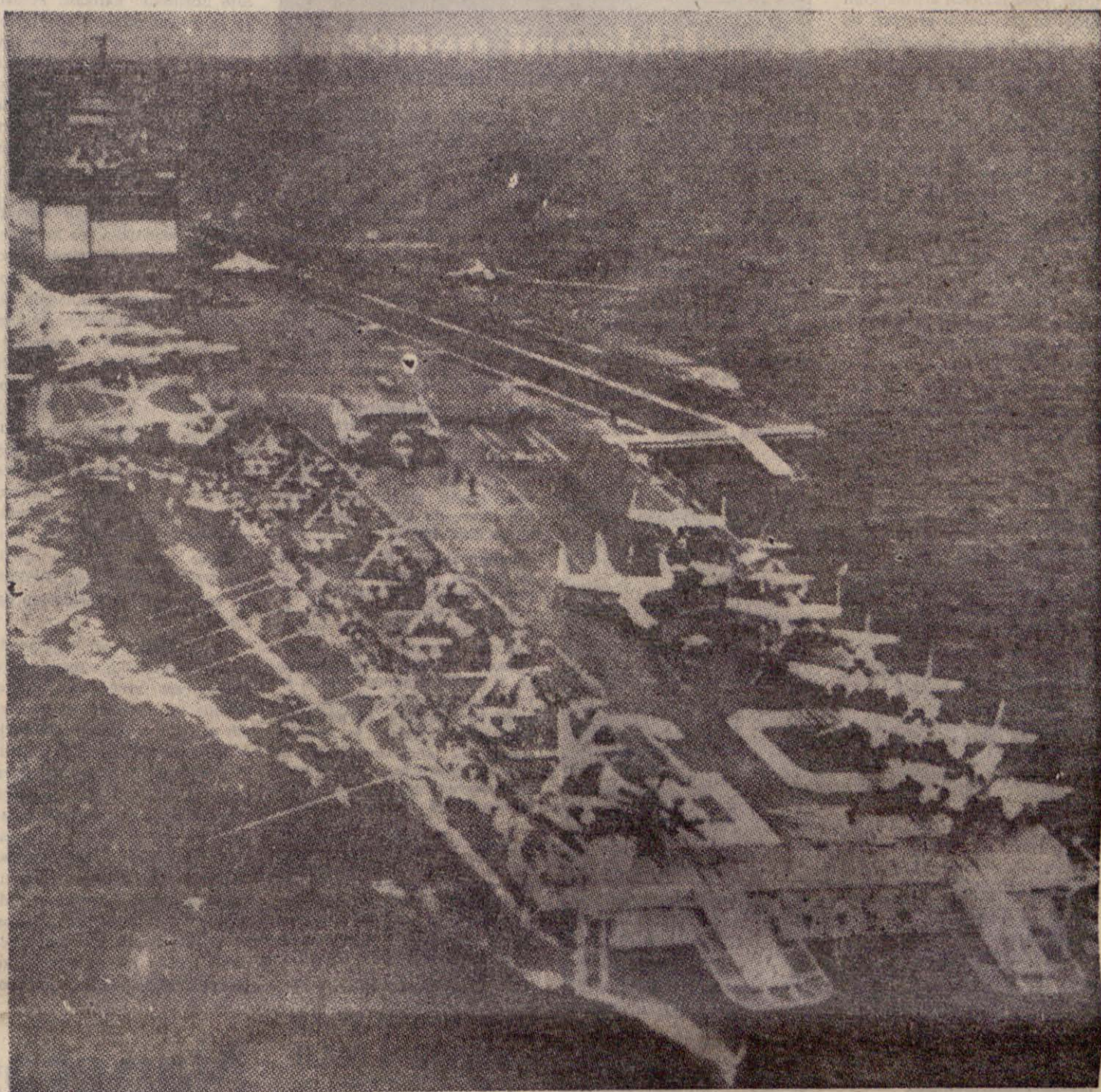
Predvsem: dogodki so potekali z bliskovito naglico in prav zato je bila upravičena bojazn, da se bodo iztrgali z vajeti in da bo svet dosegel točko, s katere ni povratka.

Nenadna blokada pod firmo striktna karantena je temeljito pretresla svet. SZ je zavračala obtožbe, da gre za gradnjo raketnih oporišč, vendar je bila zadeva dokaj jasna. Začetku blokade je sledila ostra reakcija miroljubnega sveta, predvsem nevezanih držav. Po 48 urah nevarne napetosti se je začelo popuščanje, ki se je kazalo v dajanju izjav odprtih vrat.

Se v soboto so v Washingtonu sporodili, da je Kennedy dobil predlog Hruščova, naj bi v zameno za oporišča na Kubi demontiral ameriška oporišča v Turčiji. Kennedy je predlog posredno zavrnil: najprej uničenje sovjetskih oporišč na Kubi, šele nato pa bo mogoče govoriti o čem drugem. Nato pa je v nedeljo prišlo do največjega presenečenja: poslanice Hruščova, v kateri ni bilo niti besede o zamenjavi oporišč. Hruščov je predlagal, naj Kennedy z obljubo potrdi svoje poprejšnje besede, da ZDA ne bodo napadle Kube. S tem se je praktično končal spor, ki je svet zadrževal skoraj teden dni na robu jedrskega spopada.

Diplomatsko je Sovjetska zveza v krizi dosegla nekaj pomembnih rezultatov: opozorila je na neposredno možnost ameriške invazije, na 127 ameriških oporišč na svetu ter na dejstvo, da tudi ameriška celina ni nedotakljiva. Zdi se, da bo imel Kennedy v prihodnje nekaj manj težav s svojimi bojevitimi generali: prvič v zgodovini sveta se je nevarnost svetovnega spopada pojavila tik pred vrati Amerike.

Slika desno: Letalonosilka »Enterprise« pred kubanskimi ozemljskimi vodami

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo

Dober mesec je tega, kar se je v New Yorku začelo zasedanje Generalne skupščine ZN. Spremljale so ga znova in znova izjave svetovnega tiska, da bo zasedanje potekalo v znamenju ameriških diplomatskih prednosti: na ženevskih pogajanjih se je zahod izkazal z nekaj razorožitvenimi predlogi, ki jih vzhod ni sprejel. Komaj mesec dni je tega in že so ZDA v neprijetnem položaju pred svetovno skupnostjo: vsaki od stodevetih — če odštejemo ZDA — članic Združenih narodov se upira dejstvu, da bodo ZDA, kadarkoli se jim bo zdelo potrebno, po svoje krojile mednarodne navade in suvereno posegale v svetovne razmere ter nasploh kršile vse, kar je bilo doslej zajetega v veljavni sistem mednarodnega prava. »Striktne karantene«, kršitve zračnega prostora ter javno vohunstvo — vsa zadnja dejanja ameriške diplomacije in vojske vračajo svetu »zakon džungle«.

»Striktne karantene« — tako so povedali v Washingtonu — ni vojno dejanje, kot bi bila blokada, ima pa vsa obeležja prave blokade. Ameriške ladje so dobile ukaz, naj strelijo na vsako ladjo, ki ne bi hotela ubogati ukazov — vendar »striktne karantene« kljub temu ni vojno dejanje. Kaj pa je potem, če ni vojno dejanje? Morda športno tekmovalje?

Združeni narodi so v minulem desetletju že reševali podoben primer enostranskega nasilnega vojnega poseganja v določeno stanje: ko sta Francija in Velika Britanija skupaj z Israelom napadli Egipt, se Generalna skupščina ni ustavila pred avtoriteto dveh stalnih članic Varnostnega sveta. Zdaj, ko je neposredna nevarnost vojaškega spopada — tako vsaj kaže — mimo, je naloga svetovne organizacije odločna akcija zoper vsakršno ravnanje, ki gre preko mednarodnega prava in Ustanovne listine Združenih narodov.

Dejstvo je, da je način, kako so ZDA začele akcijo proti Kubi, divjil ves svet. Ameriški zavezniki so dejanje Washingtona sprejeli z negotovanjem: nasploh velja, da vse teze prenašajo ameriško samovođe pri vodenju zahodnega sveta. Odobrava jo le Adenauer — kdo ve, koliko časa. Brezpravje, ki so ga ameriške ladje ustvarile v Karibskem morju, lahko po isti logiki prizadeje Berlin in njegove dohode.

Enako nenaklonjeno so se odzvale latinskoameriške države. S tegobnim jarmom Monroejeve doktrine — osiroma njene polovice, kajti drugi del doktrine prepušča ameriško vmešavanje v evropski prostor — izsiljena enotnost, s katero so obsodile revolucionarni režim, se je ob ameriški akciji razbila na drobne kosce. Brazilija, največja med njimi, je ostro obsodila blokada, mnoge druge pa so sodelovale v akciji nevezanih v Združenih narodih in zagovarjale kubanski eksperiment. Pod plaščem tega ravnanja se skriva silovit odpor latinskoameriških držav: ZDA skušajo ohraniti sedanje stanje na »hemisferi«, razvoj sam pa je že davno prerasel ameriške ambicije. Kuba zatorej ni postala »kužna« zaradi oboroževanja, marveč zato, ker je bila ves čas vzgled dolgo dušenim naprednim težnjam latinskoameriških držav. O tem priča ves historiat spora, ki se je začel že davno pred tem, ko je na Kubo stopil prvi sel vzhodnega bloka.

Kriza je dala nekaj dragocenih naukov: zavedamo se sicer, koliko žarišč napetosti je na svetu, pozabljamo pa, da se lahko iz vsakega od njih porodi vojna vihra, če vodpove diplomacije, kot je dejal Walter Lippmann.

da je napak razvoj neke dežele vmešavati v blokovaška nasprotja — bilo bi tragično, če bi Kuba, svetla točka razvoja latinskoameriških držav, postala drobiž za poravnava blokovskih terjatev in dolgov.

da nobena država, pa naj bo še tako močnata, v sedanjem stanju in na sedanji stopnji razvoja mednarodnih odnosov, nima pravice do enostranskega in brezobzirnega poseganja v bolesterne točke sveta — naloga zdravnikov gre izključno Združenim narodom v celoti.

MARJAN SEDMAK

Obeta se nam huda zima

Blizajoča se zima nam bo, kot vse kaže, postregla s hudim mrazom. Najbolj hladno bo v februarju, zdelo pa nas bo tudi še marca. Skratka — pričakuje mo lahko hladno in dolgo zimo, vsekakor pa hladen februar.

Procesi svetovnega vremena in njihova povezava z lokalnim vremenom so zelo zamotani in se ne ujemajo vedno s teorijo. Za napoved se moramo zato posluževati pomožne, tako imenovane statistične znanosti, ki nam postrže s konkretnimi številkami, na podlagi katerih lahko razberemo, v kakšni meri bo naša prognoza bolj zanesljiva od tako imenov. slepe prognoze, ki je izdelana po klimatoloških povprečjih. Naslednja razpredelnica nam kaže prognozo vremena na podlagi obeh teorij:

STATISTIČNA PROGNOZA (V Odstotkih)				
hladen	dec.	jan.	febr.	marec
topel	57	71	100	86
normalen	43	29	0	14

»SLEPA« PROGNOZA (V Odstotkih)				
hladen	dec.	jan.	febr.	marec
topel	39	43	33	31
normalen	61	57	67	69

Glede padavine pa naslednje: večje padavine je pričakovati pred nastopom zime (zlasti v gorah večje količine snega) in bolj proti koncu zime, ko bo v nižinah zapadlo mnogo snega. Drugače pa večjih padavin ni pričakovati.

dr. V. Manohlin

ARETACIJA UREDNIKOV REVJE „DER SPIEGEL“

Vest o aretaciji založnika in direktorja, dveh sodirektorjev in večjega števila urednikov hamburske revije »Der Spiegel« pod obtožbo »izdajstva domovine zaradi objave in obdelave dokumentov, ki zadevajo državno obrambo« je v Zahodni Nemčiji vzbudila veliko ogorčenje.

Članek, zaradi katerega je nemška policija aretirala praktično vse odgovorne urednike te revije ter zaplenila številno uredniško gradivo, je bil objavljen že pred 4 tedni. V njem so bili povzeti zaključki o zimskega manevra Bundeswehra in zapisana trditve, da je nemška vojska daleč izpod ravnj, na ka-

teri se jo hoče prikazati. Manevri naj bi namreč razočarali Amerikance in dokazali, da za službi njihova figura Joseph Strauss zadnje mesto v kvalifikacijski lestvici atlantskega poveljstva. V isti številki revije je bil objavljen tudi članek, ki kritizira vrhovnega poveljnika Bundeswehra generala Förtscha in spominja na osebnost tega bivšega nacističnega generala, ki je bil zaradi svojih zločinov v Sovjetski zvezi obsojen na 25 let zapora.

Splošno prepričanje je, da je minister Strauss odredil aretacijo direktorja in novinarjev revije »Der Spiegel« iz osebnega maščevanja, ker je ta revija tudi sicer stalno razkrivala njegovo delovanje, tako v njegovi sedanji funkciji, kot takrat, ko je bil v nacistični službi. V mnogih krogih pa se tudi omenja, da ne gre v tem primeru samo za maščevanje ministra Straussa, temveč tudi za splošno značilnost Adenauerjevega režima, ki močno spominja na dogodke pred 30 leti.

PRED DNEVOM MRTVIH

Spet je leto naokoli in pred nami je dan mrtvih. Skoraj ne bo človeka, ki ne bi na grob svojega draga, sorodnika ali znanca prinesel kot spomin — šopek krizantem ali nageljnov. Pokopališča bodo oživila, grobišča herojev, ki so dali življenja za svobodo, bodo vnovič zasuta s cvetjem... Umrli se bo marsikakšna solza, spomini bodo vzbudili nemo lhtenje. In tudi ponos... Prizgane sveče na grobovih bodo pred nami pričarale like in življenja ljudi, katerih spomin bomo počastili ta dan.

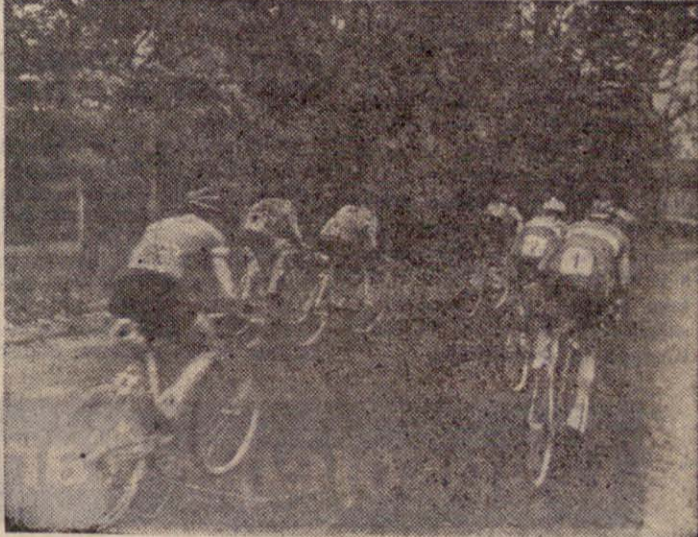
HLADNO IN OBLAČNO

Prevladovalo bo hladno in oblačno vreme z vmesnimi padavinami. V torek popoldne in v sredo delno izboljšanje, nato ponovno padavine.

NA KRIM - PO ZMAGO

Najboljši slovenski kolesarji-dirkači so letos vso sezono tekmovali na številnih domačih in tujih dirkah. Startov vstopovod je bilo toliko, da so šele prav za zaključek številnih nastopov utegnili izvesti tudi republiško cestno in gorsko prvenstvo. Kolesarska zveza Slovenije jim je tekmovalno progo v dolžini 26 km speljala od starta na izjanskem mostu kar na vrh Krima. In ker so tekmovalci v eni dirki tekmovali kar za dva častna naslova, sta si ju najboljša udeleženca tovariško razdelila: v čestni preizkušnji je bil najboljši mladi mariborski kolesar Roner (Branik), v gorski pa letošnji državni prvak Sebenik (Rog).

Foto: Z. Deniša

ZRNO DO ZRNA...

Janezek, ki se ni okusil sladkosti šolskih klopj, je dobil pred dvema letoma za Dedka Mraza hranilniček in zdaj kar vneto vlaga vanj marsikateri dinar, ki si ga je pritrgal od lizik in bonbonov. Varčuje in dobro ve, da si bo čez čas s prihranki kupil kolo! In tudi njegova mamica in očka varčujeta. Kajpada, za fiška.

Tako varčuje Janezek, varčuje njegov prijatelj, varčujejo starši. Vsak ima pri tem pred seboj določen cilj, vsak si nekaj želi... In če varčujemo tako na »osebni« podlagi, je toliko bolj potrebno, da podobno varčujemo tudi z družbenimi sredstvi.

Ni podjetja, ki ne bi želelo neka rekonstruirati, modernizirati, kupiti nove stroje, zgraditi nov obrat. Bančni strokovnjaki pravijo, da bodo letos podjetja v naši republiki razpolagala kar z več kot tridesetimi milijardami lastnih investicijskih sredstev. Kajpada so pri tem upoštevala vsa podjetja, tista največja, predvsem. Je pa kopica manjših podjetij, katerih investicijska sredstva se ne gibljejo »na ravni« milijard, pač pa »skromnih« milijončkov, ali celo samo stotisočev. Njihove želje, da modernizirajo svojo proiz-

vodnjo, pa so prav spričo teh skromnih sredstev zavite v meglice prihodnosti. S še takimi naporji niso in tudi ne morejo biti v stanju z lastnimi silami uresničiti svojih želja...

Zato je čedalje bolj silisti mnenja, da bi taka razdrobljena, manjša sredstva, predvsem manjših podjetij (bodisi obrtnih, gostinskih, trgovinskih in tudi nekaterih industrijskih) kazalo združevati, vlagati za določeno vrsto let v posebne sklade, ali posebne vrste »hranilnih knjižic«, iz katerih bi potem financirali le eno, toda pomembnejšo investicijo. Na ta način bi dosegli dvoje: takim manjšim podjetjem bi ustvarili perspektivo, da bodo čez nekaj let le lahko — s pomočjo drugih — uresničili svoje potrebe, hkrati pa bi razcepili, manjša investicijska sredstva združili za eno, ali pa za nekoliko večjih investicij, ki bi prej »dajale od sebe« in bi prej »nasle« svoj prostor pod soncem.

In kaj je to drugače kot — varčevanje, smotno, gospodarno in preudarno varčevanje? Pregovor pravi, da je »zrno do zrna — pogača« — in prav zato takih zrn — manjših investicijskih sredstev — zares ne kaže podcenjevati...

Iztok Ausce

Zastava ZN nad Berlinom?

ISKANJE REŠITVE ZA BERLINSKI PROBLEM SE NADALJUJE PO DIPLOMATSKIH KANALIH — VIDITI JE, DA SE BODO POGAJANJA OBNOVILA PO NOVEMBRSKIH VOLITVAH V ZDA. — PREDLOG, PO KATEREM BI BERLIN POSTAL MEDNARODNO SVOBODNO MESTO, POSTAJA SPET AKTUALEN — ALI BO NAD BERLINOM RES ZAVIHRALA ZASTAVA ZVEZE NARODOV

Najnovejša pogajanja po rešitvi berlinskega problema so pred kratkim stopila v novo obdobje iskanja: zunanji minister bonnske vlade Schröder je te dni s razmeroma mirno sprejel možnost, naj bi tudi Vzhodna Nemčija sodelovala v mednarodnem obdobju, katerega naloga bi bila nadzorovati dohode k Berlinu. Načrt za tako rešitev je pripravil ameriški zunanji minister Dean Rusk že v začetku tega leta, vendar mu je, kot je znano, kancelar Adenauer ostro nasprotoval. Pred dobrimi štirinajstimi dnevi so ZDA znova privlekle na dan ta predlog; o njem je Schröder razpravljajl s Kennedyjem in Ruskom, ko je bil na obisku v ZDA.

Gre za predlog, ki je v začetku tega leta dvignil precej prahu v zvezi s takratnim zahodnonemškim veleposlanikom v ZDA Greweljem. Zaradi veleposlanikove indiskretnosti so morale ZDA predlog umakniti in počakati na ugodnejše okoliščine. Po Ruskovem predlogu naj bi ustanovili trinajstčlanski odbor za nadzorovanje berlinskih koridorjev. V njem bi imeli Nemci štiri glasove in sicer po enega vzhodnonemška vlada, zahodnonemška vlada, vzhodnoberlinski magistrat

in zahodnoberlinski senat. Schröder je v razgovoru za ameriško radijsko družbo ABC omenil tudi ta predlog in dejal, da gre »za dobro idejo«, kar zadeva pogajanja o modusu živendi v Berlinu. V bistvu je Schröder privolil v vsaj začasno skupno obstajanje dveh nemških držav in priznal, da brez sodelovanja Vzhodne Nemčije takega mednarodnega organizma Sovjetska zveza nikoli ne bi priznala. Seveda pa je hkrati poudaril, da

bi morala odgovornost za nedotakljivost mesta tudi v prihodnje ostati v rokah štirih velesil in da bi zastopniki Vzhodne in Zahodne Nemčije sodelovali samo »v tehničnem smislu«.

Z več kot enomesečno zamudo so pred dnevi v Zahodni Nemčiji objavili razgovor, ki ga je imel sovjetski premier Hruščov sredi septembra z nekim uglednim belgijskim politikom. V razgovoru je sovjetski premier povedal nekaj svojih misli o prihod-

nosti zahodnega Berlina in o nemški mirovni pogodbi. Temeljna misel izvajanja Hruščova je obstoj dveh nemških držav: v sedanosti bi bilo nerealno pričakovati združitve Nemčije in združitve Berlina, zato je Hruščov predlagal, naj bi zahodni Berlin postal svobodno mesto, češ, da bi bila ta rešitev za vse najbolj sprejemljiva.

Sovjetski premier Hruščov je v pogovoru med drugim omenil starejši predlog svoje vlade, po katerem naj bi v Berlin poslali čete Združenih narodov. Potožil se je, da so zahodne sile, posebej pa še kancelar Adenauer storile vse, da bi podaljšale zahodno zasedbo Berlina in navzočnost zahodnih čet v tem mestu. Glede nemškega vprašanja pa je sovjetski premier dejal, da je razpravljanje o mirovni pogodbi z Nemčijo samo preloženo:

»Če ne bomo mogli skleniti mirovne pogodbe z vso Nemčijo, potem jo bomo podpisali samo z Demokratično republiko Nemčijo in brez soglasja zahodnih sil. Hruščov je belgijskemu politiku ba je dejal, da se bodo sovjetsko-ameriška pogajanja o Nemčiji nadaljevala po novembrskih volitvah v ZDA. V zvezi s tem naj bi se SZ obrnila tudi na Združene narode ter jim predložila osnutek takšne skupne mirovne pogodbe, ki bi zajemala priznanje obeh nemških držav, priznanje Zahodnega Berlina kot svobodnega mesta, odpravo oporišča NATO v zahodnem Berlinu ter garancije za prost dostop do mesta.

Na vprašanje, ali bi Sovjetska zveza privolila v to, da bi v morebitnem svobodnem mestu Berlina ter v okviru sil Združenih narodov sodelovali tudi večji oddelki zahodnih armad, je Hruščov odvrnil, da njegova država priznava zastavo ZN in da je mnenja, da je vseeno, kakšne narodnosti so čete, ki jih krije zastava svetovne organizacije. Takšen bi bil položaj v primeru, da bi podpisali mirovno pogodbo z oboema Nemčijama. Če pa bi morala Sovjetska zveza podpisati ločeno mirovno pogodbo, potem bi zahodne države ne ime-

le več pravice do prostega pristopa k Berlinu, zaprli bi vse koridorje ter zahtevali, da se zahodne čete umaknejo iz mesta.

DVE O JFK

Saljive zgodbe o Kennedyju, pa tudi njegovih bratih, so v ZDA že nekaj časa »best-sellerji«. Revija »Time« je pred kratkim objavila dve najnovejši in temu primerno strupeni. Prvo je poslal v svet komik Mort Sahl: britanski gentleman nejevoljno odgovarja ameriškim turistom: »Ne govorite neumnost, nikakor nisem dejal, da ne maram Američanov. Rekel sem le, da bi bilo lepo, če bi Kennedy znova postal predsednik«.

Drugo je ustvaril humorist časopisa »New Yorker«. Kennedy in Dillon se pogovarjata o gospodarskih zadevah: zdi se, da se strinjata glede tega, da gospodarstvo niti ni tako slabo, čeprav je stanje na borzi kritično. Kennedy je optimist: »Dragi moj, če ne bi bil predsednik, bi zdajle takoj začel kupovati delnice«.

»Tudi jaz bi jih,« z vzdihom odvrne Dillon, »če bi vi ne bili predsednik...«

ŠE VEDNO

Kot poroča milanski »Il Giornale«, je rimska zasebna šola »Pij XII.« izključila enega od gojencev, ker je židovske vere. Gianni Dell'Arcidia se je vpisal v šolo v skladu z vsemi formalnostmi, pred nekaj dnevi pa je zahteval, naj ga oprostijo obiskovanja predavanja verske vzgoje. Odgovor šolske uprave je bil: »Fant ni krščen in ne more ostati pri nas.« Starši so kajpada vložili pritožbo, vendar je upravnik zavoda izjavil, da bi se fant »počutil nesrečnega, kajti verska vzgoja je eden od temeljnih predmetov v učnem načrtu«.

Zdi se, da se zadeva ne bo ustavila pri tem: o primeru bo razpravljalo ministrstvo za šolstvo.

GLASUJTE »OUI!«

»Da, prav vi ste tisti, ki bo izvolil novega predsednika republike,« pravi plakati, eden od desetih, ki so jih v zadnjem mesecu razpostavili po vsej Franciji. Odločitev je kajpada težavna, zato je treba volilca prepričati, da je sam odgovoren za usodo svoje države in domovine. Enako odgovornost nalagajo francoskemu državljanu tudi opozicijske stranke. »Vsak pošten Francoz se bo uprl vsakršnemu poskusu osebne diktature,« piše na prav tako številnih — čeprav morda malo manjših — plakatih po vsej Franciji.

»Kako težko je biti Francoz,« je te dni potožil napovedovalec zabavne oddaje francoskega radija.

Častihlepni general

KAKO JE MARŠAL ALEXANDER POZABIL NA KASNEJŠEGA MARŠALA MONTGOMERYJA — TUDI GENERALI SO VČASIH ČASTIHLEPNI

Afera je že dobila svoje ime: imenujejo je »primer pozabljenega maršala«, njen glavni junak pa je Alexander, nekdanji vrhovni poveljnik britanskih sil v Sredozemlju in Italiji ter zaradi tega tudi nekdanji predstojnik nekega drugega maršala, Montgomeryja. Maršal Alexander je v drugi svetovni vojni vodil britanske armade v bojih v Sredozemlju in Afriki. Rommelovi oddelki so leta 1941 in 1942 precej suvereno preganjali britanske čete v se-

verni Afriki. Sele ko so v afriške boje posegli Američani in ko je prišel na afriško bojišče takratni general Montgomery, so se stvari pričele obračati na bolje.

Leta 1942 so izdelali načrte za dvojno bitko pri Alam El Halka in El Alameinu (izdelal jih je Montgomeryjev prednik na položaju poveljnik Osmo armade Auchinleck). Alexander je takrat poslal vojnemu ministru brzojavko in v njej med drugim zadrževal: »Načelno sem privolil v ta obrambni načrt, če pa nam bo sovražnik dal še nekaj časa, bom skušal ugotoviti naše položaje tako, da bom okreplil levi ali pa južni boki«.

Zmagovalec pri El Alameinu je bil general Montgomery in je prav zaradi tega v marših zasenčil Alexandra. Leta 1948 je uradno glasilo britanske vojske objavilo omenjeno brzojavko, vendar v nekoliko drugačni obliki. V inštrukcijskem glasilu se je brzojavka glasila takole: »General Montgomery, ki poveljuje zdaj Osmi armadi, je načelno sprejel ta obrambni načrt, ki sem ga potrdil tudi jaz; če nam bo sovražnik dal še nekaj časa, bom poskušal...« in tako dalje.

Razliko so opazili šele pred kratkim, ko so primerjali izvirnik in sporočilo v uradnem glasilu vojske. Alexander pravi, da so sporočilo spremenili brez njegove vednosti in da nikoli ni hotel zmanjševati Montgomeryjevih zaslug v afriških bojih...

USPEHI PRI ZNANSTVENEM DELU

Pred kratkim se je v London vrnila delegacija britanskih znanstvenikov, ki so bili na daljšem obisku pri svojih kitajskih kolegih. Ob vrnitvi so člani delegacije izjavili, da so kitajski znanstveniki na nekaterih področjih že dosegli raven evropske znanosti in da jo bodo ponekod — v elektroniki — kmalu presegli.

Pet članov delegacije je obiskalo več laboratorijev v Pekingu, Sanghaju in drugih mestih.

Napetost tudi v trgovini

V LETU DNI SO SE TRGOVINSKI ODNOSI MED SOVJETSKO ZVEZO IN LR KITAJSKO ZMANJŠALI SKORAJ ZA POLOVICO — ZMANJŠANJE ZADEVA TAKO INDUSTRIJSKI KOT TUDI KMETIJSKI SEKTOR

Sredi tega meseca se je od Moskve poslovali dosežani kitajski veleposlanik v Sovjetski zvezi Liu Siao; pred odhodom je obiskal premiera Hruščova in mu izročil odpoklicna pisma. Premier ga je zadržal na poslovnem kosilu, ki je — tako so za-

pisali časniki — potekalo v »prijeteljskem in bratskem vzdušju«. Ob približno istem času so prišle na dan natančnejše številke o stanju sovjetsko-kitajskih trgovinskih odnosov, ki postavljajo na laž trditve o »bratskih in prijateljskih vzdušjih«, ter po drugi strani pa svoje pričajo, kako globok je že politični prepad med sovjetskimi in kitajskimi voditelji.

Trgovinska izmenjava med LR Kitajsko in Sovjetsko zvezo je zmanjšala leta 1960 milijardo 498 milijonov rubljev; komaj leto dni kasneje se je skrčila skoraj za polovico in dosegla borih 826 milijonov, kar je za trgovino med dvema tako velikima državama zelo malo.

Nenadno zmanjšanje trgovine zadeva tako industrijski kot tudi

kmetijski sektor. Leta 1960 je Sovjetska zveza poslala na Kitajsko za 454 milijonov rubljev blaga, ki ga je izdelala strojna industrija, lani pa le za 97 milijonov izdelkov te vrste. Isto velja za gradnjo celotnih tovarn: pred dvema letoma so jih na Kitajskem postavili v vrednosti 335 milijonov, lani le za 71 milijonov.

Sovjetske tovarne so leta 1960 poslale kitajskemu kmetijstvu 1569 traktorjev, lani le 35; tovornjakov je šlo na Kitajsko pred dvema letoma 13.666, leta 1961 pa se je ta številka naglo zmanjšala na 710.

Zmanjšale so se tudi sovjetske dobave pšenice: leta 1960 200.000 ton, lani nič. V nasprotno smer je šlo leta 1960 414.000 ton riža, lani pa le 2500 ton.

DINASTIČNE ŽELJE

Njegovo veličanstvo kralj Albert I. Kalondži — osrednja kongoska vlada ga je prišla januarja letos, da bi mu izbila iz glave dinastične želje. Minuli mesec je Kalondži pobegnil — tako so vsaj zatrjevali — iz zapora osrednje vlade in se vrnil v svoj diamantni Južni Kasaj. Adula je poslal za njim nekaj svojih vojakov, da bi ga znova ujeli: Kalondži se je znova »umaknil«, tokrat v Katango in ba je skupaj s tremi zaboji diamantov — ter tako dokazal, da je izveden v »kraljevskih zadevah«. Na sliki: Kalondži in »podložniki«.

Jordan gre v zapor

DEVET MESECEV ZAPORA ZA COLINA JORDANA — »KONICA KOPIJA« IMA LE ŠE OKOLI 200 ČLANOV, PA SE TI SE BODO PORAZGUBILI, KO BO NJIJOV »VODJA« SEDEL V ZAPORU

Devet mesecev zapora za voditelja britanskih neonacistov — Colina Jordana — tako je sklenil kazenski senat londonskega sodišča Old Bailey. Colina je sodišče spoznalo za krivega, ker je »organiziral, opremil in uril člane gibanja, ki vzbuja upravičen strah, da bo svoje politične cilje skušalo doseči nasilno«. Sodišče

ni ugodilo prošnji Jordana in soletu, ki so zahtevali, naj jih spuste na prostost, dokler pritožbeno sodišče ne bo odgovorilo na njihovo pritožbo zoper prvostopenjsko sodbo.

Razprava je trajala dober teden dni; štirje voditelji organizacije »Spearheads (konica kopja)« niso stali pred sodniki za-

radi svoje politične ideologije, marveč zato, ker so bili ustanovili zdaj že znano polvojaško organizacijo, ki se je sestajala na redne sestanke med slikami Streicherja in Hitlerja. Organizirala je tudi militaristična zborovanja, kjer je bilo ob nacističnih pozdravih dosti govora o »slavnih pokoljnikih« in antikomunizmu ter o prevzemu oblasti. Naloga javnega tožila je bila dokazati, ali ima omenjena organizacija namen »prevzeti oblast z uporabo sile«.

Sodišče je Jordana in družabnike obsodilo na zaporne kazni od devet mesecev do treh mesecev. Na razpravi so se obtoženci trdno oprijemali svojih »političnih« navad: med seboj in z drugimi so se pozdravljali z dvignjeno roko.

Nizko kazni, ki jo je izrekel sodišče, v Veliki Britaniji razlagajo z dejstvom, da je britanska neonacistična stranka pred razpadom. Od nekdanjih dvesto članov jih je v zadnjem času precej izstopilo. Mimo tega pa je tajnik stranke sporočil, da bo moral Jordan prepušiti vodstvo svojem ameriškemu družabniku Rockwellu. Temu grozi skorajšnjo obračun z ameriškim pravosodnim ministrom Robertom Kennedyjem.

Pred obsodbo je bivši učitelj Colin Jordan izjavil, da je bil njegov namen »zadržati delovanje organizacije v mejah zakonov«. »Če smo kdaj pa kdaj prešli te meje, je bilo mimo naše volje. Vse, kar smo storili, smo storili za našo deželo in za našo raso. Hočemo rešiti domovino izpod židovske kontrole ter ustanoviti nacionalsocialistično državo«.

Predosnutek v tujem tisku

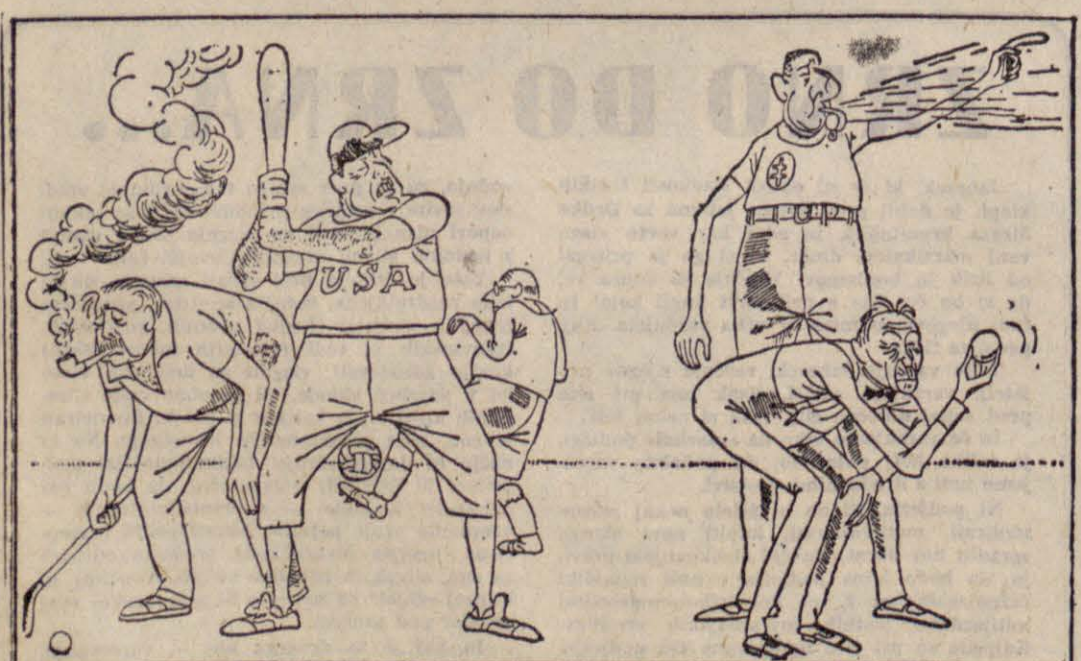
Predosnutek naše nove ustave in pa razprave, ki so nastale okoli nje, so v tujem tisku doslej vzbudili veliko pozornosti — nova ustava bo, ko bo sprejeta, tako po svoji obliki kot tudi po vsebini nekaj povsem novega in svežega v ustavodajni praksi držav, članic mednarodne skupnosti. Predvsem seveda po svoji vsebini: tako imenovane socialne in ekonomske pravice so ustavam meščanskih držav — z redkimi izjemami — nekaj povsem tujega, nasprotno pa je predosnutek naše nove ustave zgrajen prav na njih. Pri tem gre predvsem za položaj družbene lastnine proizvodjalnih sredstev ter iz tega izvirajoče pravice do samoupravljanja ter pravice do dela ter za vrsto drugih načel, ki jih dosedanje ustave niso normirale. Gre po drugi strani tudi za organizacijo oblasti, ki kaže jasno tendenco k podružbljenju izvajanja oblasti in k odmiranju države.

Del časopisnih agencij in tujega tiska se je doslej zadovoljil z objavljanjem tehničnih podatkov in predosnutka ustave. Drugi del tiska je objavil sicer kritične, pa dobronamerne komentarje. Treči del časopisov po svetu je predosnutek komentiral zavračajoče ter iskal vzroke za sprejem novih ustavnih členov tam, kjer vzrokov ni. Četrti del tiska — kitajski in korejski — je ustavo obravnaval po svoje: človek se pri branju teh komentarjev lahko samo zabava, če ga je narava obdarila le s kancem humorja.

Nasploh je mogoče opaziti, da v tujini posvečajo največ pozornosti tistim ustavnim določilom, ki kakorkoli spominjajo na notranja obsežja posameznih prizadetih držav. Tako je bilo v Franciji precej govora o položaju predsednika republike in o rotaciji, manj pa o socialnih in ekonomskih pravicah. Francija je ena od držav, ki je dosegla visoko stopnjo socialne varnosti, zato pa ima prav v tem času težave z določanjem pravic predsednika države; zanimanje za rotacijo je pogojeno z dejstvom, da se je državna uprava že oblikovala v sorazmerno zaprt sloj. Podobno opozarjajo na rotacijo tudi italijanski in še drugi zahodni časniki.

Enega prvih komentarjev je v Evropi objavil zahodnonemški »Frankfurter Rundschau«: »Druga povojna jugoslovanska ustava bo spremenila več kot zgolj ime države. V ustavno pravo bo spremenila prakso, ki je značilna za celo desetletje družbenih in političnih poskusov, za te pa je značilna težnja občin, da postanejo temeljna politična celica državne ureditve. Teže od te temeljne srednje ideje je moč za zdaj zaznati konkretne podrobnosti. Pri tem se mnogim novim določilom ne more odreči težnja po originalnosti,« je napisal »Frankfurter Rundschau« in v nadaljevanju obsežnega članka pred-

Izposojena karikatura

»Tora! — kakšno igro bomo igrali, prijatelji!«

Pri nas je še vedno nekoliko ceneje - toda tuji turisti se zaradi tega niso pripravljene odreči udobnosti, na katere so navajeni

Poleti prihajajo k nam turisti z avtomobili. Iz Stockholma, Pariza, Frankfurt, Dunaja pa tudi iz Velike Britanije. Siti so vožnje, nimajo več volje, da bi šli naprej. Toda ko iščejo primerno kopališče, se naveličajo — in gredo naprej. Vsi ne morejo ostati v Portorožu. Potujejo naprej. In z njimi devize. Tudi pozimi bi prišli. Toda vajeni so žičnic za smučarje, mnogih hotelov z mnogimi žičnicami, da ni treba čakati v vrstah. Pri nas je lepo. In še vedno nekoliko ceneje. Toda toliko manj je udobnosti — manj kot so pripravljeni pogrešati zaradi nizkih cen...

NOVA ZIMA BREZ SMUČARSKIH ŽIČNIC NA KRVAVCU

Koliko milijard je že šlo mimo nas, ker Kranjska gora ni imela primerne hotela, dovolj žičnic in bolj urejenih smučišč. Pohorje več smučarskih žičnic. In drugi naši prelepi tereni? Za mednarodni turizem niso bili niti omembe vredni... Končno pa je smučanje pri nas tako množični šport, da bi si ga preprosti državljani tudi želeli ob žičnicah in v dosegljivi bližini — ne zavoljo deviz, ampak zavoljo rekreacije, kot razvedrila v naravi potrebni delovni ljudje...

Vprašali smo nekaj znanih strokovnjakov, kaj menijo o tem vprašanju.

MARJAN MAGUŠAR: ZAMUDILI SMO TRI LETA!

Vprašali smo dolgoletnega trenerja naše alpske smučarske reprezentance: »Ali bo letos kje kakšna nova žičnica, razen izboljšav v Kranjski gori in na Pohorju?«

»Pravkar sem bil s komisijo na Krvavcu. Kaže, da bo hotel pred zimo uporabljen — vlečnice pa ne bo. Za smučarske potrebe in za potrebe novega hotela mislijo podaljšati dosežanje žičnice mimo novega hotela na vrh Krvavca ali tako imenovanih Njiv, priljubljene smučišča obiskovalcev Krvavca. Od tam bi smučarji lahko smučali skozi Tiho dolino do sedanje vrhne postaje in se potem z novim podaljškom sedežnice zopet potegnili na vrh Krvavca. Za turiste pa je seveda tudi vmesna postaja pri hotelu.«

»Pa kdaj bo dokončana?«

»Letos prav gotovo ne.«

»Torej smo zamudili letošnjo sezono?«

»Tako je. Zdaj pa bo treba poiskati s pripravi, da bo lahko vsaj prihodnjo pomlad takoj steklo delo in bomo vsaj naslednjo zimo krvavške terene športno in turistično izkoristili, kot je treba.«

»Kaj pa kakšne prenosne žičnice za smučarje?«

»Dodatni objekt v Tihi dolini je tudi v programu. Vendar še ni definitivnega. Zadovoljen bom, če bo res prihodnjo zimo obratovala 4-sedežnica do vrha Krvavca.«

NISMO TAKO BOGATI, DA BI SMELI GRADITI CENENO

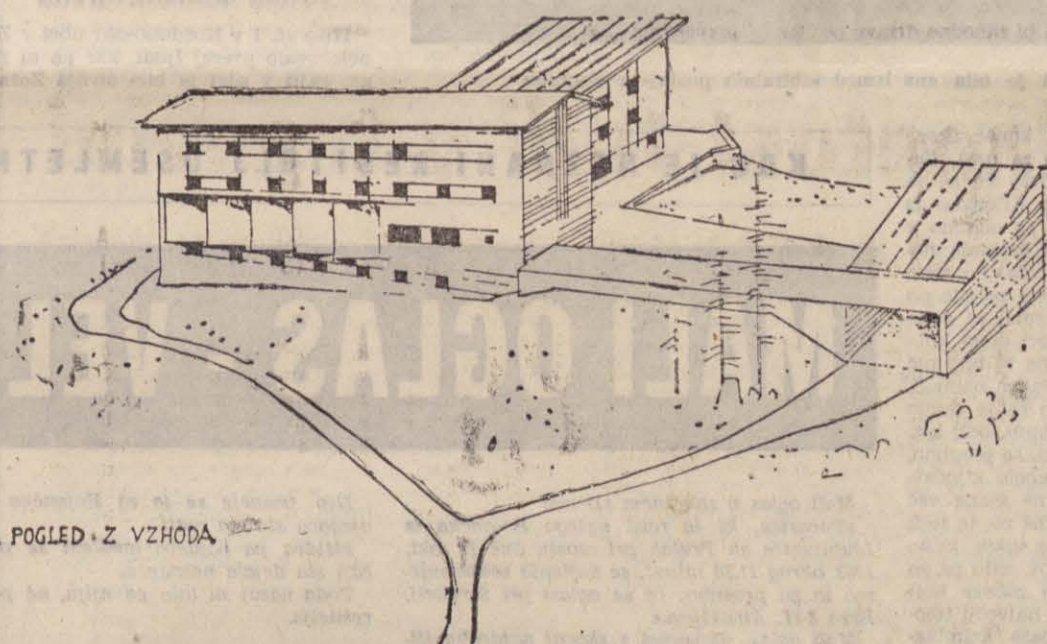
Je rekel ing. arh. Marjan Amaličič, ki z ing. arh. Mihovcem dela pri ureditvi slovenske obale.

»Seveda, ne smemo graditi potratno. Toda bolje je delati s solidnim materialom in perspektivno, ne pa tako, da nam bo že čez nekaj let vse pretesno ali za turiste neprivlačno, predvsem pa tako, da bo dovolj dolgo trajalo.«

Največja privlačnost za turiste s severa je še vedno morje. Slovenska obala pa je kopališko slaba in, kar je dala našim hrvaškim sosedom priroda, moramo mi nadoknaditi z adaptacijami.

Seveda samo hoteli niso dovolj, če hočemo privabiti turiste z debelejšimi denarnicami. Predvsem je treba več trgovin — ne samo s spominčiki, ampak s športnimi potrebščinami, na primer maskami, plavutmi in podobnim, kar hodijo zdaj naši letoviški gostje kupovat čez mejo v Trst.

»Ali ste glede zimskega turizma podobnih načel?«

Projekt novega hotela na Krvavcu

»Jasno. Tudi bodo prišli le, če bodo imeli udobne hotele, žičnice, ceste in garaže. In zakaj ne bi smučil kupil pri nas? In zakaj jim ne bi nudili športno opremo po isti ceni, kot jo plačajo v tujini? Saj tako pridemo do deviz — toda to ni samo vprašanje ureditve trgovin, ampak tudi carine.«

ZA MEDNARODNI TURIZEM BO TREBA SMUČARSKIH ŽIČNIC

Je dejal Tine Prinčič, odbornik planinskega društva Kranj, ki skrbi za razne športne investicije v Kranju, prav posebno pa še za hotel na Krvavcu.

»Kakšen pa bo hotel?«

»Imel bo 22 sob, delno z dvema, delno s štirimi posteljami. V vsaki sobi bo tekoča topla in mrzla voda, v vsakem nadstropju dve kopalnici s kadjo in dve s prho. V drugem nadstropju bo tudi eno žensko in eno moško skupno ležišče, v prvem nadstropju klubski prostor, v pritličju pa restavracija in terasa za sončenje. V podpritišču bo sušilnica z garderobo za sušenje opreme v posebnih omarih ter garderoba za smučalce stalnih gostov. Pred zgradbo bo garderoba za smučalce prehod-

kom za postrežbo na teraso za sončenje, in intimno jedilnico v stilu kmečke sobe.«

»Kdaj bo otvoritev?«

»Upamo, da 29. novembra. Vendar bo letošnjo zimo popolnoma opremljeno samo eno nadstropje — in seveda pritličje.«

»Pričakujete mnogo obiska?«

»Več kot zmoremo. Če zdaj povprašujejo iz tujine. Vendar se zavedam, da je za mednarodni turizem potrebna tudi smučarska žičnica — torej vsaj sedežnica, ki jo želimo dograditi do druge zime.«

DR. DANILO DOUGAN: EKONOMSKI EFEKT TERJA ŽIČNICE

»Mislite, da je dovolj za naš turizem, če investiramo samo v prenočišča, morebiti v restavracije in bifeje, ali menite, da so obenem potrebne tudi športne naprave, da bi bila naša turistična središča privlačna za zahtevnejšo publiko?«

»Kdor ob današnji stopnji razvoja turizma in neverjetno heterogenem povpraševanju po turističnih stvaritvah misli, da je za razvoj turističnega prometa, zlasti inozemskega, dovolj samo to, da gradimo prenočišča, restavracije in bifeje, je prav gotovo v veliki zmoti. Potrebe po raznih športnih objektih in napravah, izletnih in drugih turističnih objektih so vedno večje. To izhaja tudi iz ugotovitve, da potroši turist, zlasti inozemski, praviloma le 50% ali pa celo manj svojih sredstev v gostinstvu, vse ostalo pa v prometu, trgovini, na žičnicah, pri obisku raznih kulturnih spomenikov, prireditvah itd. To torej pomeni, da že sama struktura potrošnje nujno terja gradnjo vseh vrst objektov, če hočemo doseči maksimalni ekonomski efekt v turizmu. In ne samo to: za razvoj turizma so prav posebno velikega pomena komunalni objekti, za katere gre pri kompleksni turistični izgradnji po že ugotovljenih normativih najmanj 30 pa celo 35% celotne investicijske vsote za izgradnjo turističnega kraja.«

Potreba po kompleksni izgradnji, torej po žičnicah, kopališčih, igriščih, trgovskih objektih, prometnih napravah itd., ni prišla zaradi pomanjkanja finančnih sredstev vedno in povsod do izraza. Nadaljnji vzrok je tudi v tem, ker je bila naša dosedanja investicijska politika v turizmu precej ekstenzivna značaja.«

»Kako pa kaj kaže za Krvavce? Tu so zamujena že tri leta — žičnica, ki naj bi približala smučarje in planinsko središče, ga je bila spremenila v rendez-vous za pijance, ker niso zgradili niti primerne postojanke s prenočiščni niti vlečnice.«

»Ugotovitev, da smo na Krvavcu zamudili tri leta, je točna. Pričakovati pa je, da bo področje Krvavca v bližnji prihodnosti le doseglo določeno stopnjo kompleksne in funkcionalne turistične urejenosti. Hotel na Krvavcu je v zaključni fazi, v delu je ureditveni načrt za celotno področje, prav tako pa je za zavod za turizem pri občini Kranj že resno začel z izdelavo načrtov vseh potrebnih žičnic. Če bodo finančna sredstva na voljo, bo imel Krvavec prav gotovo vse objekte, ki jih zahteva njegova kompleksna in funkcionalna ureditev.«

Ali mislijo isto pomanjkljivost kot pri Krvavcu ponoviti tudi pri Voglu in Veliki Planini?

»Kolikor seveda ne bo na voljo dovolj investicijskih sredstev, se bo ta »napaka« lahko ponovila. Pripominjam, da celotno področje Velike planine urejamo na osnovi izdelanega ureditvenega načrta, kjer so predvideni poleg težke žičnice, gostinskih objektov itd. tudi smučarske vlečnice in sedežnice; kakor smo obveščeni, načrte zanje že izdelujejo strokovnjaki.«

Žičnica na Voglu bo v svoji prvi fazi služila predvsem izletniškemu turizmu na blejsko-bohinjskem področju. To bo atrakcija posebne vrste, saj vemo, da je pogled z roba Vogla ozroma Rjave skale edinstven v Julijskih Alpah. Izdelani so tudi načrti za nov hotel, ki bo stal ob zgornji postaji žičnice. Predvidevamo, da ga bodo začeli graditi v prihodnjem letu. Prav tako pa so tudi v teku akcije za kompleksno turistično ureditev Vogla, kjer je na programu izgradnja vrste smučarskih vlečnic od zgornje postaje dalje, ureditev smučarskih prog, zlasti od zgornje postaje do Bohinjskega jezera itd.

»Kakšno je vaše mnenje glede Komne? Mar ne bi bile tudi tu mnogo bolj izkoriščene kapacitete planinskega hotela, če bi na tamkajšnjih terenih postavili nekaj vlečnic?«

»Komna bo postala res privlačna za devizni turizem šele takrat, ko bo povezana s težko žičnico do Savice. Seveda pa s tem ni rečeno, da ne bi bilo izredno koristno že sedaj postaviti manjše smučarske prenosne vlečnice. Čimprej bo treba najti investitorja za te naprave. To ne more ležati izključno na ramenih Pla-

ninskega društva Ljubljana-matica, ki nima sredstev, saj se je močno angažiralo in do vrata zadolžilo pri adaptaciji kože pri sedmerih Triglavskih jezerih.«

»Kaj pa Kranjska gora in Črni vrh pri Jesenicah?«

»Lahko trdimo, da Kranjska gora ni bila na zimsko sezono še nikoli tako pripravljena, kakor bo letos. Vse žičnice v redu funkcionirajo, mladinske delovne brigade so ob pomoči mehanizacije urejevale smučarske proge, v redu bo funkcionalna novo zgrajeni gostinski objekt na vrhu Vitranc. Če bo šlo vse po sreči, bo obratovala v zimski sezoni tudi restavracija v hotelu Prisojnik, ki je v gradnji in bo predvidoma dokončno zgrajen v prihodnjem letu. Kranjsko goro urejuje na osnovi podrobnih načrtov Zavod za izgradnjo turističnih objektov v Zgornji Savski dolini. V delovno področje zavoda spada tudi ureditev Črne vrha nad Jesenicami, za katerega je predvidena izgradnja večje turistične žičnice iz doline. F. P.

ogledalo

»Odkar smo pred petdesetimi leti v Stockholmu 1962 prišli tekmovali za olimpijsko čast, še nikoli nismo imeli popolne olimpijske ekipe. — Na zadnjih olimpijskih igrah v Rimu 1964 je Japonska osvojila 18 kolajn, med njimi štiri zlato.«

(TT 23. oktobra — 25. kolajn za Japonci)

Morda je kaka druga letnica v članku celo pravilna.

Dolžina ladij bo 20 m, širina 16 m, plule pa bodo 18 milj na uro in bodo torej res naše najhitrejšie potniške ladje.

(Ljubljanski dnevnik 18. oktobra — »Pulski Ulanik gradi najhitrejši potniški ladje«)

Eden izmed najbolj dragocenih dokumentov je tako imenovana humanska plošča — najstarejši spomenik v Bosni in Hercegovini, napisan v cirilici. Strokovnjaki menijo, da je ta plošča iz 19. stoletja.

(Ljubljanski dnevnik 23. oktobra — »Rimski muzej pod večnim nebom«)

Ko bi bilo ladij na dolžino nekaj deset metrov več, stotletij pri plošči pa nekaj manj, bi bili podatki užitejši.

V Sovjetski zvezi so četrta postavili 150. obletnico borodinske bitke. Osrednja svečanost je bila na Borodinskem polju, kjer se je zbralo nekaj 10.000 ljudi, da bi se poklonili ruskim vojakom, ki so 1812. leta na tem mestu prizadejali enega izmed najodločilnejših porazov Napoleonovim armadam.

(Ljubljanski dnevnik 19. oktobra — »150 let borodinske bitke«)

Hm, doslej smo lahko v vseh zgodovinskih knjigah brali, da je bila v borodinski bitki poražena ruska vojska, saj so v naslednjih dneh Francozi zasedli Moskvo.

»Potrjujem razne prepise, potne liste za žitno in spremenljive formulare. Sem in tja pa moram izpolniti tudi kak kozarec, ki dela stranki težave.«

(Primorske novice 24. oktobra — »Sprejema pisarna je koristen«)

Uslužbenka v sprejemni pisarni novogoriške občine verjetno izpolnjuje s strankami obrazce in ne kozarce.

(Del ilustracije v »Ilustrovani politiki« 16. oktobra pri članku »Velika trka kroz školski program«)

Na ostalem delu slike je karikaturna dobro zadel Andriča, Radičevića, Nazorja, Sančiča in Njegoša, pri Slovencih pa mu je ličnega znanja zmanjkalo in je kar Cankarja proglasil za Prešerna.

stavil svojim bralcem temeljne značilnosti organizacije oblasti. »Novega osnutka ustave za zdaj ni mogoče točno oceniti. Nekoliko bi bilo namreč, če bi ga merili z merili klasičnih ustav parlamentarnih demokracij, posebej se zato, ker so si jugoslovanski avtorji zadali povsem drugače cilje. Kljub temu pa so razlike (z meščanskimi ustavami) ostriše zdaj, ko se ne skrivajo več za prejšnjo fasado neposrednih volitev. Po drugi strani so se povečale tudi razlike v primerjavi z ustavnimi dokumenti komunističnih držav, zaključuje »Frankfurter Rundschau«.

Manj previdno pa bolj zgrešeno je predosnutek nove ustave komentiral znani »New York Times«. Predvsem je posvetil svojo pozornost ureditvi skupščine, položaju predsednika republike, delokrogu državne uprave ter vsem tistim pravicam, ki so zunanja oblika demokracije, ne pa nujno tudi njihova vsebina. Naš predosnutek je premeril z merilom klasičnih meščanskih političnih pravic, za katere je značilno, da sicer razlašajo enakopravnost med ljudmi, hkrati pa zagotavljajo neomejeno svobodo kapitalu, ki izkorišča delo. Težnjo, ki naj bi pripeljala do tega, da bi pri uresničevanju oblasti delovnega ljudstva sodelovalo vse delovno ljudstvo, se pravi resnično demokratizacijo oblasti, skuša »New York Times« razložiti kot poskus, ki naj bi razbil nezanimanje javnosti, kar zadeva sodelovanje pri izvrševanju družbenih funkcij. Podobno so se mnoge druge agencije omejevale na to, da so opozarjale na nekatere zunanje znake in novosti, na ločitev funkcije predsednika republike in predsednika Zveznega izvršnega sveta, na petdmetni sistem in na rotacijo, ki so jo pogosto precejevali.

Drugeče je predosnutek komentiral na primer pariški »Figaro«, ki je opozoril na mesto človeka, državljan in upravljalca: »Jugoslavija

je odločno ubrala pot, ki pelje k odmiranju vseslobočne države v korist človeka... Jugoslovani, pogumni novatorji, so postavili človeka na njegovo pravo mesto, v središče ustave...«

Med komentirji, ki so se pojavili v tisku nevezanih držav, je posebno vidno pisanje indonezijskega »Heralda«. »Nova ustava pomeni korak naprej k postopni izgradnji komunizma. Nova ustava krepi proces decentralizacije, pri čemer omejuje pooblastila vlade v skladu s teorijo o odmiranju države... Več družbene, manj državne kontrole, več človeške, manj administrativne kontrole...«

O naših ustavnih prizadevanjih je bilo precej objavljenega tudi v tisku in radijskih postajah socialističnih držav. Sofijska radijska postaja je našla nekatere najpomembnejše novosti naše ustave, podobno tudi madžarski in poljski radio. Posebno publiciteto je predosnutek posvetil poljski tisk. Brž po skupnem zasedanju Zvezne ljudske skupščine in Zveznega odbora SZDLJ sta »Tribuna Ludu« in »Zicze Warszawy« objavila daljše članke. Slednji je v daljšem feljtonu napisal, da gre za zakonititev sprememb, do katerih je prišlo v razgibanju družbenem razvoju od leta 1953 dalje. Posebno pozornost je članek posvetil tistim členom predosnutka, v katerih je govora o odnosu Jugoslavije do mednarodnega dogajanja in razvoja sveta v prihodnosti: v ustavi je dobila svoje mesto misel, da gre svet po poti čedalje tesnejše integracije, da je prihodnost sveta v združevanju. V tej zvezi opozarja članek na pripravljenost Jugoslavije, da sodeluje pri vsakem svetovnem ali regionalnem združevanju, če sli na popolni enakopravnosti narodov, če je v skladu z njihovimi skupnimi interesi in če prispeva k utrditvi mirolnega sožitja. Časopis navaja Kardeljevo izjavo, da je »jasno, da Jugoslavija podpira vse oblike, ki pomenijo

uresničevanje novih demokratičnih in socialističnih načel v meddržavnih odnosih.«

Poročila in ocene so se pojavile tudi v švicarskih, brazilskih in skandinavskih časopisih. Norveški »Arbeiderbladet« je na primer napisal, da v »novi ustavi ni nič takega, kar bi pomenilo načelno razliko v položaju Jugoslavije kot socialistične države in da je današnje stanje plod organskega razvoja socialističnega gospodarstva in družbe. Se posebej omenja časopisisti del ustave, ki pravi, da je protustaven podpis kakršnekoli kapitulacije ali priznanje tuje okupacije; naše narode in norveški narod družijo, kot je znano, skupna usoda med drugo svetovno vojno, zato ni čudno, da je avtor članka postal pozoren prav na ta člen.

Poglavje zase so redki odmevi, ki prihajajo s Kitajskega in okolice. Značilno zanje je »vikanje glave v pesek«. Kitajska agencija »Hsinhua« je pred kratkim poslala v svet članek, ki je bil objavljen v severnokorejskem časopisu »Mindzu Cosun«. Ta kitajsko-korejska koprodukcija se glasi približno takole: vladajoča »klitka« je sprejela načrt nove ustave, ki »pomeni še en izdajalski ukrep«, da bi »znova obnovila kapitalizem v Jugoslaviji. Načrt nove ustave dokazuje — vsaj po pisčevi logiki — da skuša »klitka« sedanji kapitalistični sistem in ureditev v Jugoslaviji utrditi z ustavo, da bi tako še bolj okrepila svojo krvavo vladavino. V načrtu se Jugoslavija razglasa za deželo, ki je odprta in v katero je mogoče infiltrirati zahodni monopolistični kapital.«

Severnokorejska časopisna agencija je v isti zvezi sporočila, da so morali vladajoči krogi v Jugoslaviji priznati, da so v »podjetjih na oblasti posamezniki, da prevladujeta podkupovanje in birokracija, da so delavci lahko odpušteni iz tovarn, če grajajo lastnika (sic!) podjetja...«

Komentar takim »komentarijem« menda res ni potreben.

Še uspešneje bi varčevali, če...

Pred 33. leti je bilo v Milanu veliko zborovanje bančnikov doma iz vsega sveta. In tedaj so med drugim sklenili, da naj bo:

31. OKTOBER — SVETOVNI DAN VARČEVANJA

Z varčevanjem, ki je v korist splošne blaginje, se kajpak, strinjamo tudi mi in zdaj vsako leto ta dan praznujemo po vsej državi.

To je potrdila tudi nedavna tiskovna konferenca Mestne hranilnice ljubljanske, na kateri so povedali, da naši ljudje radi nosijo prihranke v denarne zavode. Zaradi tradicije varčevanja in zaradi zaupanja v te zavode. Vlagatelj je iz leta v leto več. Samo nekaj števil: v vsej državi je imelo leta 1952 naloženih pri najrazličnejših denarnih zavodih milijon 766 tisoč vlagateljev 3 milijarde 900 milijonov dinarjev prihrankov. Letos avgusta pa je statistika takole zgovorna: v vsej državi ima 3 milijone 388 tisoč ljudi nekaj manj kot 137 milijard dinarjev prihrankov v denarnih zavodih. In tako kot naraščajo prihranki državljanov v jugoslovanskem merilu, ugotavljajo iz leta v leto večji porast tudi pri Mestni hranilnici ljubljanske. Pred desetimi leti je 21.804 vlagatelj imel pri tem renomiranem denarnem zavodu za nekaj več kot 128 milijonov dinarjev prihrankov. Deset let kasneje — letos konec septembra — pa ima Mestna hranilnica ljubljanska v evidenci 92.480 vlagateljev, ki imajo privarčevanih 6 milijard 415 tisoč dinarjev.

VARČEVANJE ZA LETNI ODMOR PADLO V VODO

Postopno so pridobili državljane, da so varčevali za letni odmor. Ko pa je to varčevanje zaživelo, je prišel predpis, ki je ukinil potrošniške kredite v gotovini. Iz zadrege so si pomagali s potniškim čeki, ki pa sta jih gostinstvo in turizem začela odklanjati. Spričo tega je kajpak interes za to obliko varčevanja pri ljudeh upadel. Zato ni preostalo drugega, kot da je upravni odbor Narodne banke v Beogradu nedavno tega preprosto ukinil te čeke.

ŠKODA ZA ŠTEDNJO ZA STANOVANJA

Domiselnost oblika varčevanja je bila vsekakor tudi — štednja za stanovanja. Po svetu so to obliko varčevanja znali spretno izkoristiti v vsesplošno zadovoljstvo. Tudi pri nas so ljudje čedalje glasneje izražali željo, da bi varčevali za stanovanja. Mestna hranilnica ljubljanska je dobro zastavila, se pomenila z občinskimi kreditnimi skladi in že so se pojavili interesi z denarjem v roki. Reorganizacija pa je to varčevanje prenesla na občinske kreditne sklade, ki da bodo sami to stvar »studijsko« urejevali naprej. Spričo dejstva, da kreditni skladi nimajo za to primernih kadrov, bržčas z organiziranim varčevanjem za stanovanja ne bo nič. Škoda!

ODNOS DO KOMITENTOV — SPODRSLJAJ

In tretji spodrseljaj? Ljudje varčujejo. To potrjujejo številke in žal, tudi dolge vrste ljudi, ki v Mestni hranilnici ljubljanske potrpežljivo čakajo, da bodo prišli na vrsto. Marsikateremu vlagatelju se je zdelo škoda časa, ki bi ga po nepotrebnem zapravil s čakanjem. In če govorimo o kulturnem poslovanju v trgovini in nasploh o pozornosti in dobrih odnosih do državljanov, potem bi nemara veljale te besede tudi Mestni hranilnici ljubljanske, ki bi lahko organizirala delo mnogo bolj elastično. Seveda ne tako, kot oni dan, ko so popoldansko službo, na katero so se ljudje že navadili, izmenada ukinili.

Ob razumevanju za take drobne stvari bo bilanca uspehov Mestne hranilnice ljubljanske ob prihodnem svetovnem dnevu varčevanja, vsekakor še bolj zavidljiva.

E. HRAUSKY

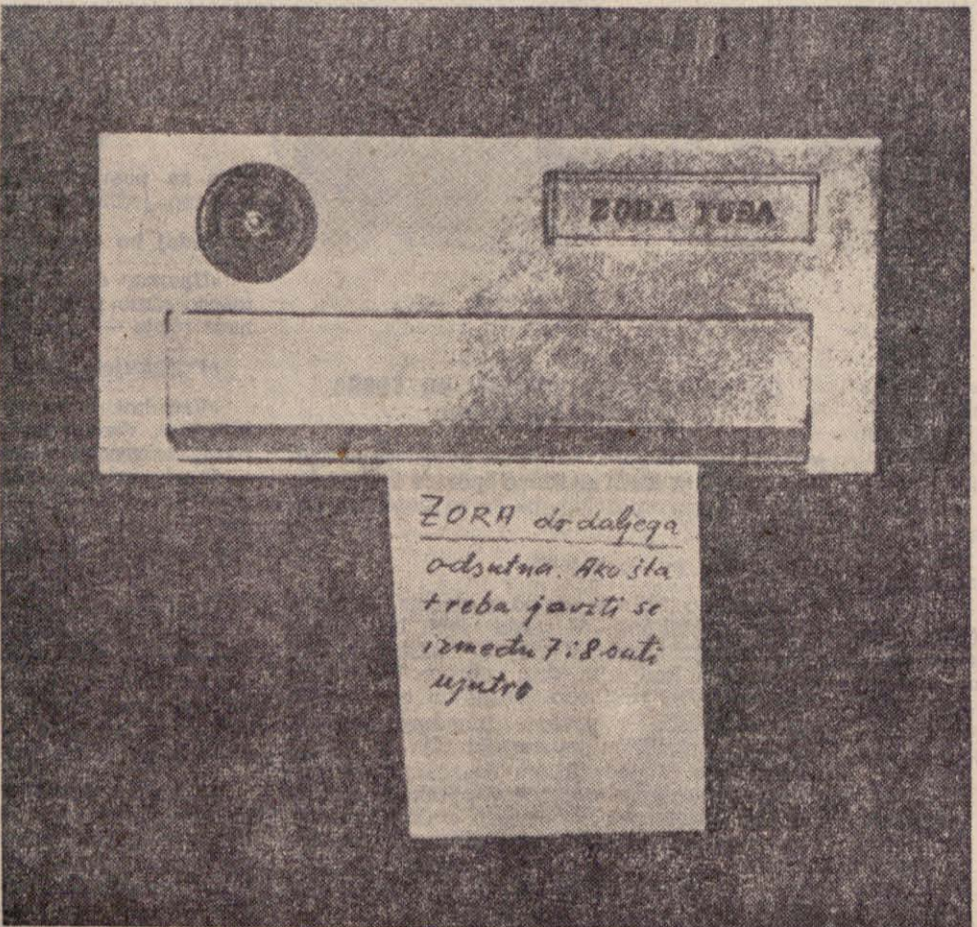
MINILI SO ZLATI ČASI

● VSI RAZEN ENEGA ZA ZAPAH ● ZAPLENJENO ZA PREKO PETDESET MILIJONOV DINARJEV ZLATA IN DRUGIH DRAGOČENOSTI ● GLAVNA CENTRA V SKOPJU IN ZAGREBU ●

Aladža džamija je božji hram v starem delu mesta. Ima zobobrebčast minaret, obrnjena je proti Mekki, skratka nič posebnega, pač takšna kot mnoge njene sosede. Ampak ne čisto taka. V njej živi vdan služabnik Alahov muezin Šerif Šair in skrbi za svoje vernike; kar preveč skrbi.

— Na službo božjo zamujaš, Muharem, opominja muezin Šair.
— Da gospod, skloni glavo grešnik.
— Doleta te bo Alahova kazen.
— Oh ne gospod?
— Seveda. Zakaj si ne kupiš ure?
— Kje gospod?
— Alah skrbi tudi za tebe. Pridi k meni, reče usmiljeno muezin in potem bolj potihlo — pa denar prinesi.

Pastir mora skrbeti za svoje ovčice. Na minaretu Aladža džamije ni ure. Na minaretih sploh ni ur. Zato pa je imel muezin Šair ura. Pravzaprav ure. Veliko ur. Več kot je minaretov v celem Skopju. Če bi muezin Šair pripovedoval pravilice iz »Tisoč in ene noči« in če bi imel vsako noč drugo ura bi mu jih še vedno ostalo devetindevdeset, zato ker jih je imel tisoč sto.

Pri šivilji Zori Tudi je bila ena izmed »zbiralnih postaj« v Zagrebu

Zlatniki, ki so jih našli pri Ramadanu Alijeviću

vsej Makedoniji. Razen v Skopju je imel svoje številne odkupovalce še v Tetovu, Gostivarju, Uroševcu, Prištini, Prizrenu itd. Ko se je po prvi pošiljki Feti Erkoš spet oglašil pri Ramadanu mu je ta ponosno na roko izplačal deset milijonov dinarjev.

Kanal številka 1 je deloval brezhibno. Ramadan se je izkazal. Pisati se sicer ni navadil, toda šteti je znal do milijon in še naprej. V dveh letih je za zlato v palicah in valuti Ramadan Alijević iztržil sto štiri milijone dinarjev.

»Se! Iljaz je bil velikodušen. Ramadanu je izplačal polne tri milijone dinarjev. Bili so zares — zlati časi.

Hobi za dolarje

Zlato v palicah in valuti je nenehno potovalo na relaciji Libanon—Švica—Zapadna Nemčija—Jugoslavija. Začeli so na veliko. Šef Iljaz je sklenil mrežo razširiti. In res jo je. Glavno centralo je osnoval v Zagrebu in glavni mož glavne centrale je bil Delijaku Hajrula. Sprva je živel v Skopju, potem pa je v Zagrebu odprl trgovino z metali. Čez čas je spoznal, da stranke bolj pometajo z njim kot pa z metali in odrinil je v München, kjer se je podredil šefu Iljazu Kumovu.

Delijaku je v Zagrebu organiziral »tajne postaje«, hkrati pa svojemu zetu Rizu Salihu iz Skopja zaupal nalogo glavnega špediterja na liniji Zagreb—Skopje. Štirinideset letni Riza Salih je postal zelo vreden kurir. Kadar mu je Hajrula telefoniral v Skopje, Riza sploh ni šel na pošto, da bi se pomenil z »glavnimi«, ampak jo je ucvrl naravnost na postajo in se s prvim vlakom odpeljal v Zagreb.

Riza Salih je od Hajrula v dveh letih prevzel »za notranjo trgovino« nekaj manj kot sedem tisoč zlatnikov s katerimi je oskrboval tudi Ramadanu Alijevića v Skopju, sam pa je svojo zlato mrežo razširil še po neosvojenem Kosmetu in Južni Srbiji. Salihijev glavni hobi so bili ameriški dolarji in fanta je tako prišla ta stras zbiranja, da si jih je v kratkem samo od dveh strank nabral okrog štiri tisoč.

Strogo konspirativno

Hišo št. 1 v Kordunovski ulici v Zagrebu je obiskovalo precej ljudi, kar pa ni nič čudnega, kajti v njej je bila šivilja Zora Tudi in

dandanes dajo ljudje veliko na modo. No, sčasoma so nepoklicani ugotovili, da so pri tej šivilji bolj kot obleke krojili zlato trgovino, saj je šlo skozi Zorine roke za veselih sedemnajst milijonov dinarjev prethitopapljene nega zlata. Pri njej je bila namreč tajna zbiralna postaja kamor so se potem javljali »kurirji« z jugoslovanskega ekspedira blago na svoja tržišča.

Vendar pa ni bila v Zagrebu edina. Delijaku Hajrula se je poslužil starega rimskega izreka »divide et impera« in je po Zagrebu razmetel več takšnih svojih tajnih centrov. Eden bolj vidnih je bil pri Horvat Anu v Radičevi ulici 9. Samo Riza Salih je dobil pri njej za dvest milijonov dinarjev zlata v palicah in valuti, sicer pa se je gospa Ana bolj specializirala na zbiranje tuje valute in tako je nekdo v eni pošiljki predala Delijaku Hajrulu preko 15 tisoč dolarjev. Za ljudi, ki so k njej prinašali ali odnašali denar, zlato in valuto, se gospa Ana ni prav nič zanimala. Imenovala jih je kot si jih je zapomnila, mož z orlovskim nosom, majhen gospod, človek z očali itd., skratka strogo konspirativno!

Tajnih postaj v Zagrebu je bilo še več, bile so tako rekoč tranzitna pomena in na teh mestih po vseh koncih Zagreba se je skozi tri leta zbiralo prethitopapljeno blago, zlato v palicah in valuti, dolarji, marke in sploh devize, ure, zlahtne kovine in še polno drugih dragocenosti. Delali so zares na veliko in bilo je zares veliko dela predno so uslužbenci Sekretariata za notranje zadeve pospravili za rešetke cel korpus te velike tihotapske družbe. V pčlem mesecu so se vsi številni cileni te dolge verige znašli onstran rešetk, preko meje jo je s precejšnjo vsoto denarja potegnili le eden izmed njih, vendar je tudi okrog njega zanka vse ožja. Uslužbenci sekretariata za notranje zadeve so pri vseh članih bande zaplenili za čez petdeset milijonov dinarjev zlata, valute in drugih dragocenosti.

Zlathi časovi je zares konec. Šef Iljaz Kumova sedaj s svojo število družbo v družbi preiskovalcev obuja spomine, bodočnost pa jim ni ravno preveč svetla. V prihodnjih dneh se bo pred senatom okrožnega sodišča v Skopju znašel cel avditorij oboževalcev zlatih tihotapev in začel se bo eden največjih sodnih procesov pri nas, ko bodo še središčni in najbolj »nepoklicani« tihotapev. Končali so tam, kjer jim je bilo usojeno že v prvih dneh njihovega »zlatega« trgovanja.

TONE FORNEZZI

iz sodnih arhivov

Zaplenjeni delež dediščine

V dvainosemdesetem letu starosti je pred petimi leti umrl Franc Mihelič, kmet iz Breže pri Ribnici. Zena mu je umrla leto poprej in tako so pred sodiščem prebrali njegovo oporoko:

Pa smrti imenujem za glavnega dediča posestava vnuka Jožeta, sina moje hčere Marije, ki živi v Zapotoku pri Sodražici. Ona pa mora izplačati moji hčeri Františki 200.000 dinarjev, sinu Janezu, ki živi v Ameriki pa 50.000 dinarjev in to v valuti, kakršna bo takrat, ko bo izplačal. To je moja oporoka, ki sem jo delal pri polni zavesti.

Dedič na zapuščinski razpravi še ni bil polnoleten, zato je besedo povzela njegova mati, ki se je v sinovem imenu z vsem strinjala. Treba je bilo samo še oceniti posestvo in dobiti izjave ostalih dedičev, da se odrekajo dediščini. Na nekaj manj kot milijon dinarjev so posestvo hitro ocenili, dalj časa pa so trajalo tisto z izjavami. Kajti kmet Mihelič je imel sedem otrok; tri hčerke in štiri sinove. Dva sinova je videl nazadnje med vojno, potem pa so ju kot pogrešana pripadnika bele garde proglasili za mrtve. Dve hčeri živita na Dolenskem, ostali trije otroci pa v Ameriki. Medtem ko je najstarejši sin Janez v Ameriki kot ekonomski izseljenec že od leta 1920, pa sta šla za njim ob koncu vojne tudi hčerka Neža in sin Franc, ki sta bila oba vneta belogardista. Se več, ker je bil sin Franc Mihelič eden prvih organizatorjev bele garde v Ribnici, in ker se zdaj v tujni razvija sovražno dejavnost proti domovini, mu je bilo z odlokom odvzeto državljanstvo. Prav tako tudi sestri Neži. Medtem pa so prišle iz Amerike izjave, v katerih so se strica in teta odrekli deležu in jih odstopili nečaku Jožetu.

Pa so znova vse skupaj povabili na sodišče in jim povedali, da je bilo med tem časom odvzeto državljanstvo Francu in Neži v Ameriki in da sta njuna zakonita deleža zaplenjena. Z drugo besedo, premoženje, ki bi sicer po zakonu pripadalo bišima belogardistoma, pripade državi. In ker je bilo posestvo ocenjeno na nekaj manj kot milijon dinarjev, je dedič torej dolžan plačati zaplenjena deleža v korist ljudskemu premoženju v skupnem znesku nekaj manj kot 200.000 dinarjev. In v tem smislu je sodišče tudi izdalo sklep o dedovanju.

Dedič Jože pa se s tem ni strinjal. Takole se je pritožil: — Dediščino vzemem, ampak plačal pa ne bom. Pogledajte, stari oče je umrl že leta 1957. Zakonita dediča stric in teta v Ameriki, sta 1958. leta pred notarijem odstopila svoja deleža meni. Njima pa je bilo odvzeto državljanstvo šele kasneje — leta 1961 — potem, ko sta svoja deleža že odstopila v moje korist. Je že res, da ima odvzem državljanstva za posledico zaplenbo premoženja, ampak takrat, ko so njima odvzeli državljanstvo, že zdavnaj nista imela nobenega premoženja. Da pa bi odločba o drugem državljanstvu veljala za nazaj, veste, to se pa upira pravniemu pravnemu čutu. Zato ne morete zahtevati, da naj plačam, kar je moje, saj meni ni bilo nič zaplenjenega.

Očitno, da je sodišče kršilo zakon, je pritožbeno sodišče nasledilo, in dediču Jožetu ugodilo z obrazložitvijo, da je pritožba utemeljena, ker sodišče prve stopnje ni raziskalo, če se nista morda pobelega belogardista pokazala za nevredna, da bi dedovala po pokojnem očetu.

Proti temu sklepu pa se je pritožil javni pravobranilec v imenu občine in tako je stvar končno prišla na Vrhovno sodišče LRS. To sodišče je spis znova proučilo in ugotovilo, da je imelo prvo sodišče prav, ko je odločilo, da zaplenjeni deleži pobeglih belogardistov pripada državi. Čeprav je bilo državljanstvo formalno odvzeto po smrti pokojnega Franca Miheliča in šele potem, ko sta pobelega Franc in Neža odstopila svoja zakonita deleža nečaku, je izročitev zakonitega deleža nečaku neveljavna. Kajti zakon o zaplenitvi premoženja iz leta 1945 pravi, da so vsi pravni posli, ki jih napravijo pred zaplenbo neveljavni, ako se ugotovi, da so bili posli narejeni zato, da bi preprečili zaplenbo. In v tem primeru je očito, da sta pobelega belogardista odstopila zakonita deleža nečaku zato, kar sta se zavedala, da se bosta s tem izognila zaplenitvi premoženja. Tega pa se je zavedal tudi pokojni Mihelič, ki je zapustil premoženje vnuku, čeprav je imel še pet živečih otrok in čeprav je pri nas v navado stoletni običaj, da se po smrti prepusti premoženje otrokom, predvsem sinovom.

E. HRAUSKY

Ampak to ni začetek. Niti konec (ker navsezadnje sploh ni šlo za ure). Začetek je bil pred tremi leti, ko se je Iljaz Kumova peljal s Feti Erkošom iz Zürichu v München. Peljala sta se udobno v bolj novi limuzini in čeprav ni delovala naprava za gretje jima je bilo vroče. Posebno na meji. In ko sta se potem veselo peljala po Nemčiji naprava za gretje še vedno ni delovala, zato ker je bila v grelni cevi deset kilogramov težka palica, kar sicer ne bi bilo nič posebnega, če ne bi bila zlata. Palica namreč. No — in to je začetek. Začelo se je veselo v Zürichu in končalo se je v Skopju, bolj klavirno. Konci so sploh bolj žalostni, še posebno, če se začnejo onstran precej debele ključavnice. Danes si Iljaz Kumova ne mane več zadovoljno rok, pa tudi Feti Erkoš ne, in tudi Ramadan Alijević ne in še več je takih, ki so zadnje čase bolj turobnih obrazov, zato pa so organi Sekretariata za notranje zadeve bolj zadovoljni, ker so prišli na kraj največjih tihotapskih bandi kar jih pominja naša kriminalistika.

Zlata reka je usahnula.

Kanal št. 1

Iljaz Kumova je doma iz majhne vasi blizu Vranja, vendar se je že pred leti preselil v Istanbul, kjer je za silo živorat. Imel je dva razreda osnovne šole in veliko načrtov. Pred tremi leti jo je astisnil v München in bil je dovolj briten, da je poiskal še nekaj manj britnih in postal prva violina tihotapske tolpe. V Münchnu je spoznal Feti Erkoša in z njim se je odpeljal v Zürich, kjer sta našla Libanonca Supi Azirja, spekulanta velikega kova in dogovorili so se, da jima bo Supi iz Libanona po svojih kanalih pošiljal zlato v Zürich.

In potem je bila naprava za gretje Erkoševga avtomobila večji del pokvarjena in z Iljazom sta skovala tako imenovani »plan« za Jugoslavijo. Nekaj dni za tem sta se brez gretja kot navdušena turista odpeljala v Jugoslavijo. Ubrala sta jo naravnost v Skopje in obiskala starega znanca Ramadanu Alijevića, ki je bil doma iz iste vasi kot Iljaz.

— Kako živis, brate? sta začela. Alijević je skomignil z rameni. Bil je nepismen, imel pa je dva otroka in non-stop prazen žep.

— Zakaj ne živis velikega življenja? sta dejala širokosrčno in pokazala na limuzino pred hišo.

— Kako? je boleče zajecjal Ramadan. — Mridva ti boleča odprla oči. Denar leži pred teboj na cesti, samo skloniti se moraš.

In Ramadan se je zares sklonil. To je bil kanal številka ena.

Zlato tržišče

Ramadan Alijević je od tega dne marljivo iskal »mušterije«. Iljaz je bolj poredko prihajal v Skopje toda »blagov« je po zvezah Ramadan redno prejemal. In tedaj je pričel trgovati. Velika zlata trgovina. Bili so zares zlati časi.

Glavni Ramadanov odkupovalec je bil muezin Šerif Šair iz Aladža džamije, ki je v kratkem času od njega odkupil 4.795 različnih zlatih cekinov in razen tega še 1.100 ur znamke Omikron. Redilepu Redjepi, ki je bil prav tako muezin je prodal 890 cekinov, kmetu Azemu Fondi iz okolice Prištine 460 raznih zlatnikov, skratka mušterija je bilo dovolj in vsaka pošiljka je šla sproti v denar.

Ramadan je zadevo vzel kar se da resno in svoje »zlato tržišče« je kmalu razpredel po

KDO JE NEZNANI REŠITELJ OSEMLETNEGA BOJANA ŠTRUKLJA?

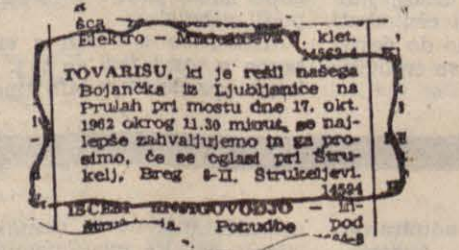
MALI OGLAS - VELIKO DEJANJE

Mali oglas v sobotnem »Delu«: »Tovarišu, ki je rešil našega Bojančka iz Ljubljane na Prulah pri mostu dne 17. okt. 1962 okrog 11.30 minut, se najlepše zahvaljujemo in ga prosimo, če se oglasi pri Štruklju, Breg 8-II. Štrukljevi.«

Mali oglas, našinjen s skoraj najdrobnejšimi črkami.

Velik dokaz o že izgubljeni in spet povrnjeni družinski sreči.

Mali oglas — zgornjo spričevalo o človekovljubnem dejanju skromnega rešitelja.

Mali oglas — začetek prijetnega novinarskega opravila.

Jesensko opoldne ob Ljubljani. Redke sprehejalce na bregovih umazane vode je nenadoma zmotilo prešerno vriskanje šolskih otrok. Prulska šola je za to dopoldne zaprla vrata.

Med sprehejalce ob nabrežju pri prulskem mostu se je pomešal tudi Bojanček s sošolko. Kramljala sta; kdo ve, o čem.

»Kaj pa — plavati znaš?« je radovedna sošolka nenadoma vprašala Bojančka. Osemletni fantek se je brž postavil, češ te večšine se je dodobra naučil na »Kolezijski«. Seveda pa je — pred spremljevalko poč — fantosko pretiraval, saj v resnici zna plavati samo toliko, da ne bi brž utonil, če bi padel v vodo.

Tedaj, ko sta stopala tik ob Ljubljani, se je nenadoma zgodilo: Bojan je padel v vodo. Dekle je zakricalo in zbežalo, Bojanček pa se je v smrtnem strahu z rokami na vso moč tepel hladne vode. Po njem bi bilo, če ga ne bi hitro potegnili na suho krepki roki rešitelja.

Nekaj mladenič, star približno 18 let, je napol slečen skočil v vodo in rešil dečka zanesljivo smrti. Brž je namreč pravilno ocenil položaj in spoznal, da bi fantek sicer utonil v hladnih valovih.

Na bregu sta mu pomagala še dva motorista, ki sta se z lambretto slučajno peljala mimo kraja nesreče. Rešitelj v palovih je medtem spaval še do Bojančkove šolske torbe in rešil tudi njo. Motorista pa sta medtem hitela z dečkom na bližnjo postajo Ljudske milice.

»Tu, tu staniš,« je Bojanček šele tedaj spravil iz sebe, ko sta motorista na Bregu hitela mimo hiše s številko 8.

Hip pozneje se je za Bojančka pobrigala njegova družina mati.

»Mridva pa pojdeva medtem še po reševalca,« sta dejala neznanca.

Toda nazaj ni bilo ne njiju, ne pogumnega rešitelja.

Skrbna nega presrečne matere je Bojanu hitro pomagala na noge.

»Dve uri se je stiskal k peči, nato pa se je že lotil domače naloge,« nam je pozneje pripovedovala Bojančkova mati Gabrijela.

»In pomislite, čeprav sem oglaševala v časopisu, se Bojanov rešitelj še do danes ni javil. Veste, tako radi bi poznali tega mladeniča, ki nam je vrnil družinsko srečo. Vsi, moj mož Marjan, petletna hčer Tea in sveda

tudi jaz bi se mu tako radi zahvalili za vse, kar je storil za nas. Pa tudi majhna nagrada ga čaka v našem skromnem domu: moj mož je namreč urar in prav rad bi se mladeniču oddolžil s skromnim darilcem — gravirano uro. Ša dobro vem, da drobna ura res ne more poplačati tega, kar je zemanec storil za našo družino, toda vendar...«

Da, Bojančkov rešitelj je morda res prezrl mali oglas v »Delu«, morda pa je tudi preveč skromen in se krajko malo ne mara javiti Štrukljenim. Kakor koli je že — morda ga bodo prav te vrstice spodbudile, da bo po prvem plemenitem koraku pri prulskem mostu zdaj napravil še drugega in vendarle potikal na vrata Štrukljeh in dopolnil družinsko srečo, ki izpolnjuje Bojančkov dom.

H. U.

...in tukaj se je zgodilo, pripoveduje Boštjanček mamci

TURISTIČNEM PLANU PRAGE

Kriv je Karel IV.!

Mark Twain je po gostobesednosti italijanskih ciceronov dobil vtis, da je vse znamenitosti v Rimu zagrešil Michelangelo, veliki renesančni slikar, kipar, pesnik in arhitekt — celo tiste stavbe in kipe iz antične dobe. Meni se je zgodilo v Pragi nekaj podobnega, čeprav so mi jo razkazovali kolegi in ne kakšni klepetavi, napiljeni vodniki.

Vidite, in tako sem prišel do prepričanja, da je vse v Pragi zgradil, ustanovil, napravil ali si izmislil Karel IV. Ta veliki vladar štirinajstega stoletja je ustanovil Karlovo univerzo, zgradil Hradčane, Praško brano, reguliral, če ne celo ustvaril Vltavo in čezjo napel tudi prepotrebni Karlov most. Ta most je tako kot katedrala sv. Vite, cel Hradčani, Mala strana, Staro mesto, Narodni divadlo (gledališče), Loreto in Belvedere, gotška sinagoga, Vavčavski trg in trije ali štirje drugi mostovi seveda tudi najlepša in najbolj zanimiva stavba v Pragi. Resnici na ljubo je pa tudi koristna že nekaj stoletij, zlasti odkar je nadomestila brod in omogočila suhe stike med — kot se nam in Čehom dozdeva, zelo priljubljenimi vladarji s Hradčan in navadno kar krepko obdavenimi meščanskimi rokodelci in trgovci Starega mesta.

Cisto nekaj malega pa je ostalo še za Vavčava II., ki je bil tudi slaven kralj. Namreč majhen prostorček v stavbi ob Karlovem mostu, kjer lahko vidimo velik in lep relief v romanskem slogu. Prikaže pa dogodek, ko Otokar II. Premislovič prosi svojega očeta Vavčava II. za odpustitev po neuspelem uporu proti njemu. Kralj in oče mu je sicer odpustil, obenem pa je dal ta dogodek upodobiti na mnogih javnih mestih in s tem je seveda na upornega sina vplival zelo pedagoško. Tako je moral Otokar pač počakati očetove smrti, da je lahko prevzel oblast...

Nekako se spominjam, da so tudi husiti imeli vlogo na Češkem in tudi v Pragi, a za njimi se menda v glavnem mestu ni ohranilo nič, kar bi moglo tekmovali z zapuščeno Karla IV.

Potem je tu še Narodni divadlo, ki ga ni zgradil Karel IV., ker si ga je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja postavil narod sam. In potem je še Stalinov spomenik, ki tudi ni Karlovo delo. Kje pa bi ta kralj vzel 136 milijonov kron, da bi ga zgradil, in potem še 8 milijonov, da bi ga podrl?

Toda o tem Čehom ni več vredno govoriti — saj ga že podirajo.

Skrivnost »plzenske dvenactke«

Sodrug (lahko pa tudi pan, ne bo nič hudega) Hrdlička, kot se piše v nekem kolega, mi je sicer pokazal tudi nekaj umetnostnih spomenikov, čeprav njega ne zanimajo kaj prida. Za vso Malo strano, obsežno četrtek prekrasnih baročnih palač z eno najlepših cerkva v tem slogu — sv. Mikulášem — je sicer vedel, a predvsem zato, ker je to »četrtek ambasade in prav dobrih gostin. Pa zato ga nikar ne obsodite za površnega. O ne, nasprotno, saj je vedel za najboljšo pivo in tudi kratko zgodovino vsake teh tipičnih in neverjetno prijetnih pivnic.

Ce si zaželite, denimo, močno črno pivo, jo mahnite v najstarejši praški kabaret »U svateho Tomaše«. Ob nekem visokem obisku so pivnico na pobočju Hradčan krstili »Pri brabantskem kralju«. Kako je prišlo do imena »Pri dveh srih« za gostilnico, ustanovljeno 1. 1358, ne vem, zato pa so domiselno izkoristili nekakšno eksotično diplomatsko darilo in krstili prastar lokalček ob vhodu na Karlov most »Pri treh nojih«.

Najlepši razgled na Prago pa je iz majhne restavracije tik pod zidovi Hradčan. »Zlate studně« (Zlati vodnjak, studenček), kamor prideš v skoraj navpični smeri skozi štiri ali pet hiš po neštetihi zavijih stopniščih preko mostov in mimo balkonov in teras, na katerih se suši perilo. A pan Hrdlička me je nejevoljno vodil tja gor — seveda, piva tam ne točijo in za lep razgled moraš v »prvo cenovno skupino«. Ob tem pa pravega Čeha še tako lepa panorama, kot je praška, neha zanimati.

Pan Hrdlička pa je tudi Čeh in še Pražan in je to tudi odlično dokazal. Natanko ob 11. uri dopoldne me je pripeljal do »Snella«, kjer točijo vsak dan do 13. ure pravo plzensko pivo! No tako, zdaj pa kar z vprašanji na dan, pa čeprav o umetnosti ali zgodovini! Se raje pa o pivu, če hočete, saj to je tudi prvorazredna turistična zanimivost, ano!

S temle českim pivom je nekaj čudnega. Predvsem se ne spoznaš takoj v tej ljudski vodi, saj zna vsak Pražan izbrati med tisoč enako srednjeveškimi in enako prijetnimi in

majhnimi gostilnami ravno tisto, kjer točijo »njegovo« pivo. In tako se lahko tudi turist — do tujeve v tem pogledu nimajo nobenih skrivnosti — napije smichovskega, velikopopovskega ali plzenskega piva, belega ali črnega, sedmice, osmice, desatke, dvenactke ali čtrnactke, pač po tem, koliko maliganov upa, da bo prenesel. A vsak vam bo povedal, da je »plzenska dvenactka najlepše (najboljše) pivo.«

Skrivnost tega piva pa ni v kakšni formuli, ampak čisto preprosto v vodi, ki jo za to uporabljajo. Plzenska voda pa je po svetem prepričanju vsakega pravega Čeha zelo zdravilna. In res niti tuja, ki popije namesto deset ali dvanajst vrčkov samo dva ali štiri, po njem sploh ne boli glava, pa čeprav jih popije tudi šest. Vera v zdravilnost plzenske vode sega celo tako daleč, da predpisujejo zdravniki za nekatere bolezni starejšim letnikom nekakšno »termalno« zdraviljenje v Plzni. Tam pa pijejo tako kot, denimo, pri nas v Rogški slatini kisló vodo, po receptu pivo!

Zviti so tle Čehi!

Pan Hrdlička je uspel do 13. ure izprazniti sedem vrčkov.

Razočaranje na švejkovi sledi

V Školski ulici blizu Vavčavskega trga je rojstna hiša Jaroslava Haška, avtorja nesmrtnega Švejka. Preprosta plošča s pisateljevim portretom spominja na izrednega moža, ki je uspel zajeti v eno figuro tipe praškega malomeščanstva, ki mu je bila bolj kot pasivni odpor ideal pasivnost sama, s katero se je poskušalo pretolči skozi prvo vojno. Čeprav ta tip, kljub pretresom in vojnem in družbenim spremembam še vedno živi, nas danes vse bolj osvaja tudi ožji Švejkov lik in neštete komične situacije, v katere je zabredel, pa tudi sama ostrá satira in kritika na račun militarizma sploh.

Jaz pa sem iskal tudi praško vzdušje, kot ga je popisal Hašek in tiste njegove ljudi, majhne in vsakdanje, ki navsezadnje le pred-

S Karlova mostu lahko vidite vhodna vrata, med njunima stolpoma najlepšo praško baročno cerkev sv. Mikuláša na Mali strani, desno zadaj Hradčane. V majhni beli hišici na levi spredaj je znameniti relief Vavčava II.

stavljajo večji del praških prebivalcev. Prepričan sem bil, da jih bom še našel tam, kamor jih je postavil že Švejkov mojster. Zaupal sem mu popolnoma. Poiskal sem torej Bojište in tam gostilno »Pri vrču«.

Kakšno razočaranje!

Na to, da je prostaki krčmar Palivec vsaj že v pokoju, če že ne pod zemljo, sem bil sicer pripravljen, mislil pa sem, da je pivnica obdržala isti videz, kot ga je popisal Hašek, in upal sem najti tam podobne ljudi. Pa ni bilo čisto tako. Cesarjeve od muh, oprostite, posrane slike nikjer, namesto pivnice restavracija in ljudje nekam boljši, mrki, molčeči. Vse prenovljeno in nikjer več tipične praške stariške gostilniške podobe, kot so jo ohranili v sto drugih lokali. Le v onih je jedilnik okrašen z Ladovimi ilustracijami, izrezanimi kar iz knjige in na posebnem listku salutira mimoidočim dobri vojak Švejk.

»U... haš so nobel in odpirajo šele opoldne.

Licentia poetica je že lepa reč, toda... nikoli ne nasedajte pisateljem, če še tako radi prebirate njihova dela!

Potem sem šel k »Fleku« na črno čtrnactko.

Iz bogatega testamenta zgodovine

Ce niste videli v Loretanski zakladnici v Pragi najlepše monštrance na svetu, ste mnogo

zamudili. Dva dunajska zlatarja sta jo delala dve leti; je iz čistega zlata v obliki nekakšnega poznobaročnega sonca, iz katerega sijajo zlati žarki, posuti z diamanti. Težka je dvanajst kilogramov, na njej je 6222 diamantov, največji tehta menda 34 karatov. Po cerkvi so kar vzdihovali, ko se je škof, ki jo je imel zaradi teže privezano okoli vratu, pri povzdigovanju obrnil in je zažarelo po temni ladji.

Ce pa niste videli Karlejštna, ste zamudili še več. Predvsem naj dopolnim, kar sem prej pozabil: tudi Karlejštn je seveda zgradil Karel IV! A to se mi ni zdelo tako pomembno, saj Karlejštn sploh ni v Pragi, ampak kakih petdeset ali šestdeset kilometrov proti jugu. Ogleda si ga, ali bi si ga vsaj moral vsak Čeh in vsak turizt, če pa tega ne stori, lahko vzdihuje — in to navadno počne — še močnejše kot ob ogledu diamantne monštrance.

Karlejštn ali Karlov tyn je namreč velik srednjeveški grad iz štirinajstega stoletja. Temeljni kamen zanj je položil sam nadškof Arnošt iz Pardubic 1. 1348. In potem so na tem kamnu zgradili tak grad, kot si ga lahko samo mislimo. Velik in bogat in utrjen in ves kamnit in sploh imeniten. Je tudi zelo visok, pa vendar ne toliko, da bi segal čez vrhove okoliških gričev in ga zato od daleč ni videti. Stoji na strmem skalnem griču in že samo na ta grič je bilo težko pripelzati, kaj šele na grad-

ske zidove, ki jih je tudi več ko dovolj za obrambo pred še tako močno vojsko, če le ni preveč vsiljiva, 80 metrov globok vodnjak je oskrboval branilce s pitno vodo, za zalogo hrane pa so imeli navadno več prostorov kot zalog.

Zato je bil Karlejštn tudi zakladnica in zatočišče visoke gospode v primeru vojn ali nemirov. Da mu niso zaman zaupali, je grad dokazal v husitskih vojnah, ko je štiristoglavo posadko v njem obkolila husitska armada 24.000 mož, tiste čase najboljša vojska v Evropi. Po šestmesečnem obleganju, potem ko so zmetali na grad okrog 6000 kamnitih krogel premera 20 do 60 centimetrov, so se napadalcu umaknili. Grad pa je ohranil neprepreden umetnine, med drugim tudi celotno galerijo 128 portretov čeških srednjeveških cerkvenih in posvetnih velikašev, ki je spet edinstven slikarski spomenik v Evropi. Še posebno, ker je eden izmed — brez dvoma domačih — upodobljenec črn!

Mit o nezavzetosti Karlejštna so prvi porušili turisti, na katere Karel IV. ni pomislil in ki ga vedno znova zavzemajo. A naj stari vladar počiva v miru: izropali ga še niso in njegovi zakladi so tako na Karlejštnu kot po vsej Pragi povečini še na svojem mestu...

J. MESESNEL

SEARS, ROEBUCK AND COMPANY

Dve veliki avtomobilski družbi (General Motors in Ford), dva petrolejska koncerna (Standard Oil in Royal-Dutch Shell) ter koncern General Electric vodijo na spisku največjih podjetij na svetu. Če bi se pri ocenjevanju bogastva in pomena posameznih podjetij opirali samo na borzna in bančna poročila, potem bi po teh petih že naštetih velikanih morali imenovati še tri ameriške petrolejske koncerna (Socony Mobil Oil, Gulf Oil in Texaco), koncern Unilever in Morganovo »United States Steel Company«. Vendar bi tako prezrli ogromno podjetje, ki ga borzna poročila ne omenjajo samo zato, ker si je — vsaj formalno — ohranilo značaj družinskega podjetja. To podjetje se imenuje »Sears, Roebuck and Company« in s svojimi štirimi milijardami dolarjev letnega prometa in 225.000 uslužbenec, ki opravljajo 1500 različnih poklicev, zavzema šesto mesto na spisku največjih podjetij na svetu.

To podjetje pozna in pri njem kupuje vsak Američan, saj v njegovih prodajalnah lahko dobi vse, kar potrebuje: novo hišo, umetno gnojilo, diamante, modrice, rokavice za boks itd.

Začetek tega podjetja sega v zadnja leta preteklega stoletja, ko so po ameriškem »Divjem zahodu« križarili potujoči kramarji, ki so farmarjem vsiljevali vse mogoče, večinoma pa stvari, katere po nakupu niso imeli za kaj porabiti. Če se tem kramarjem kupčija ni posrečila, so potem večinoma svoje blago za vsako ceno prodali na najbližji telegrafski postaji in odšli v druge kraje, da bi tam ponujali drugačno kramo.

V eni izmed takšnih telegrafskih postaj je takrat delal mlad fant z imenom Richard Warren Sears. Ta mladenič je spadal med tiste ljudi, za katere pravimo, da bi znali prodati še zrak. To je dokazal, ko je potujočim kramarjem odkupoval za smešno ceno ničvredne ure, jih popraviljal v svoji sobici na telegrafski postaji in jih potem brez strahu prodajal farmarjem. V kratkem času si je s tem posttranskim zaslužkom prihranil 6 tisoč dolarjev, kar mu je omogočilo, da se je preselil v Chicago.

Najvažnejše Searsovo odkritje v tem velenem mestu je bil prav tako mlečni zob fant, ki je v neki delavnici popraviljal ure za 3,5 dolarja na teden. Sears je temu 23-letnemu fantu, ki mu je bilo ime Alvah Curtis Roeb-

uck, ponudil eno tretjino dobička, če se pridruži »Podjetju Sears«.

Brž ko se je to zgodilo, se je pojavil hud problem, kajti Searsova zaloga ur je močno skopnela. Ker je nista mogla takoj nadomestiti, sta mlada družabnika poslala na različne naslove pisma, v katerih sta ponujala »gugalnike za 1,4 dolarja«. Cena je bila zares smešno nizka in zato so mnogi deželani izkoristili to izredno priložnost. Njihovo začudenje pa ni bilo majhno, ko so potem namesto pravega gugalnika dobili — istoimenski kos pohištva za otroške lutke!

Mladima, podjetnima družabnikoma pa moramo priznati, da sta kmalu opustila takšne sumljive trgovske metode. Kmetom sta začela prodajati konfekcijske obleke za 4,98 dolarja, stole za 5,54 dolarja in šest-sobne hiše za 972 dolarjev. Skrivnost njunega uspešnega poslovanja je bila enostavna: množična naročila in pa pripravljenost, izkoristiti prav vsako možnost za kupčijo. Ko je neka kmečka žena pisala Searsu, da mu ne more takoj plačati naročenega in že dobavljenega blaga, ker ji je umrl mož, ji je Sears pismeno izrazil sožalje, hkrati pa ji je poslal cenik umetniških nagrobnih spomenikov.

Podjetje »Sears in Roebuck« se je moralo seveda boriti s hudo konkurenco, ki v boju za kupce ni izbirala sredstev. Tako so na primer konkurenti širili šalo, da so Searsove ure res dvakrat cenejše od drugih, da pa zato tudi trikrat hitreje tečejo... Vendar pa Sears kupcev ni zmanjkalo; prav nasprotno — podjetje se je tako razmahnilo, da se je Sears začel boriti z velikimi težavami pri njegovem upravljanju: enkrat je imel več naročil kot blaga, drugič pa se je zopet uračunal pri naročilih. Prav zares, v pravem času je spoznal malega židovskega trgovca s tekstilom Juliusa Rosenwalda. Ta mu je objasniti tehniko poslovanja veleblagovnice, ki razpošiljajo blago kupcem širom po državi. Rosenwald je za podjetje »Sears in Roebuck« ustanovil tudi lastne tovarne, ki so potem proizvajale razno blago izredno poceni. S tem je to podjetje doseglo ideal tovrstnih trgovcev: imelo je v rokah tako proizvodnjo kakor tudi prodajo!

Roebucku pa se je čez čas zazdelo to poslovanje le preveč velikopotezno. Prosil je Searsa, naj mu izplača 25 tisoč dolarjev, potem pa je izstopil iz družabništva. Lahko bi pač rekel, da je s tem naredil veliko napako. Res je kot mehanik imel nekaj sreče — konstruiral je v tistih časih zelo znani Woodstockov pisalni stroj — vendar pa se je 1933 skesano vrnil k Searsu, ki pa mu je lahko ponudil samo še mesto šefa reklamnega oddelka. Roebuck je to mesto sprejel in se tudi na tem področju zelo izkazal.

Praktično vodstvo podjetja pa je kmalu prevzel njegov finančni genij — Julius Rosenwald. Ko je po prvi svetovni vojni grozila kriza in ko farmarji niso imeli denarja, ker niso mogli prodati žita, je Rosenwald hla-dnokrvno najel posojilo 40 milijonov dolarjev, da bi kupčije podjetja še bolj razširil,

Sears

Rosenwald

Roebuck

kmalu nato pa še dodatno posojilo 10 milijonov dolarjev. Kot rezultat tega je podjetje »Sears and Roebuck« tudi v letu krize 1919 imelo 258 milijonov dolarjev letnega prometa, pet let pozneje pa je zaposlovalo že dve-sto tisoč nameščenecv.

Ni pa bilo čisto slučajno, da je v istem času v to podjetje vstopil nov mož, ki je potem kmalu prevzel njegovo vodstvo: to je bil nekdanji poklicni oficir Robert Wood. Ta mož je pred tem bil eden izmed vodilnih uslužbenecv družine DuPont de Nemours in njegov vstop v Searsovo podjetje je pomenil, da je vjati vzel v roke finančni kapital. Z velikimi posojili je podjetje »Sears and Roebuck« sicer zares postalo vodilno podjetje na svojem področju, hkrati pa se je izmaknilo vplivu svojih ustanoviteljev. S tem pa seveda ni rečeno, da je to podjetje kot takemu kaj škodovalo: Wood, ki je očitno razpolagal z velikimi pooblastili družine DuPont in bančne hiše Morganovih, je kot obseden delal za »Sears and Roebuck Company«.

Bob Wood je imel močnega računskega robota, na vse probleme podjetja pa se je koncentriral z intenzivnostjo fakirja. Zaradi tako močno koncentriranega razmišljanja se mu je pogosto dogajalo, da je pojedel bonbon skupaj s papirjem, v katerega je bil ovit; nekoč pa, ko je igral karte s svojim sinom, se je tako poglobil v igro, da ni opazil, da mu gori preproga pod nogami... Oblačil se je izredno malomarno: kravate ni nosil nikoli, kaj malo mu je bilo mar, če so čevlji čisti ali ne, suknjici, ki jih je nosil, pa so bili iz neprodanih zalog v »Searsovih« skladiščih. Cigarete ni nikoli, temveč jih je žvečil...

Woodu je zaradi njegove originalnosti krožilo nešteto anekdot, ki je razen tega, da je bil svojevrsten čudak, hkrati bil tudi pomemben poslovni reformator. Strogo je prepovedal vsako pretiravanje pri reklamiranju blaga, ki ga je prodajalo podjetje, predvsem pa je zabranil prodajo »čudežnih zdravil«, ki so bila največji poslovni uspeh ustanoviteljev podjetja. Namesto razne krampe so se v katalogu podjetja znašli diamantni nakit, sodobni motorji za čolne, lepe otroške obleke itd. Za ameriškega malega človeka je bil Woodov katalog, ki je izšel leta 1952 na 1928 straneh v nakladi 7,2 milijona izvodov, res prava »knjiga želja«. Vsak večer je desetstotice ameriških družin sedelo ob tem katalogu in razmišljalo o tem, kaj bi lahko najprej nabavilo. Vsaka vrsta blaga je bila preračunana natanko na cent in vsako vrsto je ena izmed

štirih velikih Searsovih central takoj in točno poslala naročnikom na dom, pogosto z raznimi kreditnimi olajšavami. V katalogu je bila vsaka stvar tudi natanko opisana, pogosto pa tudi naslikana oziroma fotografirana. Natanko povedano: pri Searsu lahko potrošniki kupijo okrog 200 tisoč vrst izdelkov za osebno uporabo — in to je pač gotovo vse, kar nekdo lahko potrebuje!

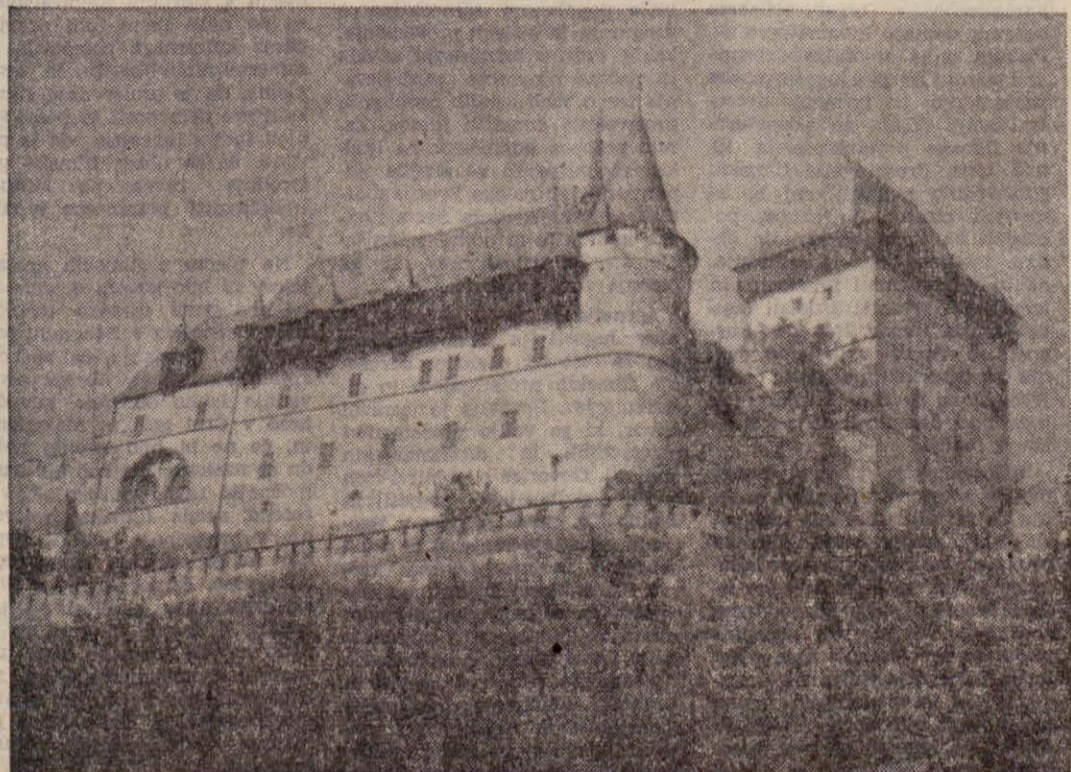
Po drugi svetovni vojni je to podjetje dobro ocenilo, da bo nastalo veliko povpraševanje po izdelkih mirnodobske potrošnje, pa je zato odprlo nadaljnjih 92 trgovin. V vsaki ameriški zvezni državi je bila po ena centrala Searsovega podjetja — vključno s Havaji — v inozemstvu pa je imelo podjetje tedaj šele štiri veleblagovnice. V tem času je Sears odločno znižal vse cene za 3,5 odstotka. To je sicer povzročilo, da je letni dobiček začasno padel na 300 milijonov dolarjev, vendar pa je hkrati njegov največji konkurent Montgomery Ward moral brezpozno preiti v defenzivo.

Ko je umrl Robert Wood, je v podjetju prišlo ponovno do sprememb. Krmilo je vzel v roke intelektualac Theodore Houser, ki je v prodajni katalog podjetja vpisal tudi umetne trepalnice, žarnice za televizijske sprejemnike in druge artikule modernega časa. Pred tem pa je seveda prišlo do sprememb, za katere je stari Wood bil zares prestar: če je pred vojno večina Searsovih kupcev bila s podeželja, je sedaj 60 odstotkov potrošnikov Searsovih artiklov prebivalo v mestih.

Podjetje Sears pa se še vedno širi in napreduje. Na programu ima sedaj najprej zavzetje Južne Amerike, kjer se mu ne bo potrebno boriti s tako hudimi tekmeči, kot so Woolworth, Neckermann in Witt v Evropi. Od svojih ustanoviteljev pa ima to podjetje pravzaprav samo še ime. Kdo ima kontrolno nad »Sears, Roebuck and Company« nihče natanko ne ve. Manjši del akcijskega kapitala ima v rokah osebe podjetja, ki je soudeleženo pri prometu, 4 odstotke akcijskega kapitala pa ima v rokah družina Rosenwald; nekaj delnic ima v posesti družina Sears. Prav nič ne bomo pretiravali, če rečemo, da bi najverjetneje samo DuPonti in Morgani vedeli zanesljivo povedati, kdo je pravi gospodar tega šestega največjega podjetja na svetu...

KONEC

mogočniki v senci

Se danes zahteva Karlejštn precej napora in globokega dihanja, preden spusti sodobnega turista med svoje zidove

DOMOVNA ŠERP

Risalna tabla v ljubljanski »Avtomatizaciji« v pisalni mizi odgovornega urednika v našem uredništvu sta za tri mesece ostali brez gospodarjev: Aleš Kunač in Zoran Jerina sta odpotovala v Nepal (oba sta bila z našo odpravo že na Trisulu).

Slovenska filmsko-novinarska ekipa odprava (moža imata zelo skromno opremo oz. prtljago) gre v kraje, kamor se še pred leti ni nihče odpravil brez kolone nosačev in velike družbe. Samo dva moža, pa kopica naglog.

Glavno opravilo je snemanje barvnega kratkega filma — za podjetje »Triglav filma« — o ljudeh, himalajskih dolinah, vrhovih: o potovanju čez Nepal. Pa še kratki filmi za televizijo, knjiga, reportaže in barvni diapozitivi za predavanja.

Potovanje: Z letalom iz Zagreba v Kalkuto, pa naprej v New Delhi iskat nepalskega vstopnega dovoljenja (tega še nimata). »Mudi se nama! Ob prvi zimski polni luni — 13. decembra — morava biti v Namche Bazarju. S filmskimi kamerami bi bila rada na velikem prazniku Šerp.

Avtor kratkega filma »Vzpon na Trisulo« hoče tokrat obrniti objektiv na ljudi, ki živijo pod osemstotimi, njihove običaje vpelje v zgodbo o Šerpah in gorah.

Če bosta morala iz Delhija v Kathmandu iskat zveznega oficirja, bosta dvomesečno potovanje (seveda peš, saj prometnih zvez sploh ni) začela v nepalski prestolnici: iz Kathmanduja mimo Namche Bazarja in po dolini Barun v Yalung in Darjeeling. Raje bi potovala v nasprotni smeri: najprej pod sedemstotimi okrog Januja in mimo Gauri Shankarja pa naprej pod velikana Mont Everest in Lhotse. Kakorkoli že — zimska polna luna ju bo videla pri Šerpah v Namcheju.

Dolga pot, pa majhna sredstva, kar najlažja oprema, komaj 170 kg. Prevagata jeklo in steklo (aparati in objektiv) nad platom in puhom (osebna oprema in šokotna trisulska ekspedicija). Širokotračna filmska kamera, ki jo bodo pogajale suhe baterije — 1500 metrov barvnega traku (Eastmancolor), kamera za ozki

trak — 600 metrov črnobelega filma, trije fotografski aparati — material za 2100 diapozitivov, magnetofon in pisalni stroj. Pa še puška povrh! Evropske hrane sploh ne jemljeta s seboj (nekaj čokolade in juhin koncentrat je izjema) in se bosta hranila le z domačinsko hrano (tsampo in lečo). Hrana iz domovine bi preveč obremenila proračun, saj bi bilo treba samo nosačem za vsak tovor hrane plačati 80.000 dinarjev.

Uspeh potovanja bo dokaz, da je mogoče v Himalajo z majhnimi sredstvi. Za življenje, prevoze in nošenje, za plačo zveznemu oficirju in za vstopno takso ne moreta porabiti več kot 7500 rupij — saj jih več nimata s seboj. Od celotnega računa ostanje samo še stroški za filmski trak in za potovanje — podjetje Adria avio promet je že pomagalo.

Neosvojeni himalajski vrhovi, ki jih bosta srečala na poti, bodo morda cilj druge — alpinske — odprave. Izkušnja dveh ljudi — majhne odprave na velikem potovanju — bodo toliko bolj dragocene!

Ante Mahkota

Zgoraj: Ples »hula-hula« v filmu »Kralj Havojeva«, ki so ga Američani posneli v prestolnici Honoluluju in ki pripoveduje o tragičnih posledicah rasne nestrpnosti. »Kralj« je Charlton Heston, trdosrčni plantažnik, ki se na koncu spreobrne in postane človeški, kar pa morata plačati s svojo srečo mlada zakonca — plesalca z zgornje slike (Yvette Mi-mieux in James Darren)

filmi, ki jih gledamo

ROCCO IN NJEGOVI BRATJE

Italijanski film v režiji Luchina Viscontija; kamera: Giuseppe Rotunno; glasba: Nino Rota; igrajo: Alain Delon, Annie Girardot, Katina Paxinou, Renato Salvatori. Distribucija: Kinema, Sarajevo.

Kot vsi filmi italijanskega režiserja Luchina Viscontija je tudi Rocco in njegovi bratje doživel ob premieri navdušena priznanja in ogorčene proteste. To se je zgodilo na filmskem festivalu v Benetkah leta 1960, ko so film hoteli prezeti in mu namenoma vzeli veljavo in je Visconti vrnil nagrado, ki mu jo podelili, ker mu je bila podeljena iz zadrege pod pritiskom javnega mnenja, ne pa iz prepričanja. Film so prebrali, izraženi pa je imel odediša huda kri in film je dolgo predvajal z nezmisljivim uspehom doma in po svetu. Ponekod so izrezali nekaj kadrov iz prizorov posilstva in umora, ali jih prekrili in omenili. Ogorčenje se je poleglo, pozabilo, izgubljen film Rocco in njegovi bratje pa je ostal.

Mi poznamo Viscontijeve filme. Obsedenost, iz programa jugoslovanske kinoteke, Senso, Bele noči in zdaj Rocco in njegovi bratje. Visconti je želel, naj bi njegov film nosil naslov Ciro in njegovi bratje, toda Alain Delon-Rocco je bil močnejši magnet za filmske gledalce in zaradi njega je naslov takšen kot je. Nekaterim bi bilo tudi všeč Simon in njegovi bratje, saj je zgodba o bratu Simonu najbolj poudarjena; on je bil najboljši in v spopadu pa je najbolje zabredel in propadel.

Visconti pripoveduje o družini Parondi, ki emigrira s siromašnega sicilijskega juga na industrijski sever v Milano, kjer že živi najstarejši brat in boka. Viscontiju je tu boka pripisoval spopada z življenjem v velenem mestu. V tej brezobzirni borbi najprej izgine iz arene najstarejši brat Francesco. Oženi se in ostane pasivni gledalec. Med tem že brat Simon nastopi v areni in drugi ga dvignejo zaradi svojih koristi, da se znajde na vrhu, v zenitu. Premagan pa drži vedno globlje, vse človeško propada na njem, postane morilec. V tem v areni že prevzame borbo zaradi drugih Rocco — Dobri in Umiljeni. Njegovo umišljenje in dobronamernost sta navidezni, kajti ko se dotakne z njima, spravi v beženo. Ko mu brat Simon razkrije, da je umoril svojo in njegovo ljubezen prostitutko Nadjo, oba objokujeta svojo nemot in krivdo skupaj, sprjeta na posteli tako, da ju ni mogoče več ločiti. Kot eden sta, belo in črno, enako brez krivde kriva. Ostane še brat Ciro — delavec, ki se ni spoprijel s pestmi, z življenjem v velenem mestu. Ob koncu njegove zgodbe, spopada, vemo, da se on edini zaveda mnogih stvari, ki jih njegovi bratje niso nikdar odkrili. Ciro je razmislijal.

Spoznal je, da vzroki agonije niso samo osebni, temveč tudi socialni in družbeni. Toda njegova zavest se izpoveduje le deklarativno, neoborojeno, s pogledom obrnjenim v preteklost. Ob zvoku tovarniških sirene postopno vstane in odide v anonimnost, v malomeščanstvo. Najmlajši izmed bratov, deček Luka ostane nema priča razkroja. Na njem je, ali bo potegnil zaključek iz usod Rocco in njegovih bratov. Tu je še mati, ki ni razumela, zakaj je njena preteklost. Nase vzame krivdo. Tudi ona odide, izgine. Od družine, ki je pripadla v velenem mestu, ni ostalo nič. Ob robu je še nesrečna Nadja, ki je iskala ljubezen, a sta jo ubila Simon — morilec in Rocco — Dobri, vsak na svoj način.

Viscontijevo tržno razmislijanje je obliko modernega filmskega romana se ne dotika samo notranjih italijanskih problemov, čeprav odkriva izrazito nacionalni problem, temveč prizadeto kaže časa njegovo pravo podobo. Odkriva vzroke, ki so v ljudih in izven njih; vzroke, ki ubijajo ljubezen, prišajo razkroju in fizično in moralno smrt. O filmskem izrazu, ki je v službi te režiserjeve, »optimistične« žalostinke, bi se lahko napisala samo študija hvalnice.

VOJKO DULETIĆ

režiserji, o katerih govorimo

Luchino Visconti

... Toda, film, ki je najbolje naznačil prelom z neumimni sporocili fastističnega filma in čudovito nakazal razcvet neorealizma, je bil film Luchina Viscontija »Obsedenost« (Obsessione). V okvirih skoraj naturalistične zgodbe, ki si jo je sposodi v ameriški književnosti (James Cain: Postar zvoni zmeraj dvakrat, op. p.), ki pa jo je popolnoma spremenil in osvetlil z avtentičnim italijanskim pejsajem, je Visconti prikazal nekatere grenke resnice o socialnih in moralnih prilikah sodobne Italije; Visconti je govoril jasno, ne da bi opeševal. Njegova podoba življenja je bila trda, polna protislovij, spopadov, obsedena z instinktom boja za golo življenje. »Obsedenost« ni samo zadržala udarca oficelnemu filmu, marveč je pomenila tudi profasistični manifest za vse, ki so ga znali razbrati. Režimska cenzura ni zmanj povzročala filmu tolikšne neprijaznosti... (»Neorealizam u italijanskem filmu«, uredil in izbral Sergio Turconni, »Kultura«, Beograd, 1961).

Luchino Visconti velja za enega utemeljiteljev neorealizma, čeprav njegovo delo ne sovпада z najbolj značilnimi (in poznanimi) manifestacijami najpomembnejše smeri v zgodovini italijanskega filma. Njegovo delo se razlikuje tako od dramatične kronike Rossellinija (»Rim, odprto mesto«), kot od ideoloških izhodisc Lizzanija in sentimentalnega humanizma De Sice in Zavattinija. Viscontijevo delo odlikuje izredna navezanost na teme, ki jih oblikuje, izredna ustvarjalna svoboda in naravnost fasciniranja kultura.

Visconti radi danes že med starejših italijanskih režiserjev. Rodil se je leta 1909 v Milanu, v aristokratski družini, kjer je bil deležen skrbne in zelo široke vzgoje in izobrazbe. Studiral je celo, se posvetil desrui konj in posvečal obliko časa dekoraciji. Visconti je eden redkih režiserjev, ki so naredili enako bogato in plodno kariero v gledališču in pri filmu. Njegov stik z gledališčem je bil pogojen že s tradicijo. Malone vsi njegovi predniki so se vpisali v zgodovino Milanskega gledališča, največ kot mecenzi. Seveda pa je bilo že kmalu jasno, da Luchino vizuozno zanimanje za gledališče ni zasnovano zgolj na družinski tradiciji. Že v letih 1936-1937 ga najdemo v Parizu kot asistenta Jeana Renoirja pri filmu »Na dnu« (po Gorkem) in pomeje pri enem najbolj znanih Renoirjevih del »Izletu«, šarmantni adaptaciji Maupassanta. To srečanje ni zadnje, kajti Renoir je Viscontija še enkrat povabil k sodelovanju, leta 1940, ko je pripravil filmsko verzijo »Fosca«, ki jo je moral prekiniti (zaradi vojne) kmalu potem, ko jo je začel. Solanje pri velikem moštju je nadaljeval pri pripravah za film »Obsedenost« (1941-1943), ki je prvi predstavil svetu enega največjih filmskih režiserjev v zgodovini filma — Luchina Viscontija.

Viscontijev filmski opus ni obseden. V devetdesetih letih je posnel samo šest samostojnih filmov (in sodelovanje v montažnem filmu »Dnevi slave« — 1945, — dve epizodi v omnibus filmih: »Slamo donne« — 1953 — in »Boccaccio 70« — 1962).

Razlogov za to je veliko. Predvsem — po »Obsedenosti« dolgo časa sploh ni imel priložnosti stopiti za kamero. Njegov drugi film — »Zemlja drhti« — je nastal šele leta 1948. Drugi razlog je izredna temeljitost, s katero se Visconti loteva priprav za snemanje vsakega svojega filma. Tretilj, izredno pomemben razlog na njegovi ustvarjalni poti nasploh pa je skoraj neverjetna prednost gledališča. Vsako sezono je režiral v gledališču po več del in velja za danes za edinega italijanskega gledališkega režiserja, ki mu producenti dovolijo na sceni popolnoma vse, kar mu pride na misel (znane in zelo cenjene so njegove postavitve gledaliških del: Shakespeara, Millera, Cocteauja, Williamsa, Cohova, Strindberga in drugih). Njegovo gledališko delo je pomembno tudi zaradi tega, ker je največ delal prav z igralci, ki pomenijo dandanes stebre italijanskega filma (Mastrolanni, Stoppa, Gassman in drugi). Ni manj pomembno za razumevanje Viscontijeve osebnosti pa ni, da je v dvajsetih letih režiral v milanski Scali številne operne predstave. Vsa ta bogata in raznovrstna dejavnost je utrdila v njem kulturo, s kakršno se lahko pohvali le redkokateri sodobni filmski ustvarjalec.

In prav to izredno kulturo, ki avtorja osvobaja iz uveljavljenih in sabloniziranih spov, je mogoče zaslediti v vsakem Viscontijevem filmu: v »Obsedenosti«, v filmih »Zemlja drhti«, »Najpepsa« (1951), »Senso« (1954), »Bele noči« (1957) in »Rocco in njegovi bratje« (1960). Čeprav je vsak njegov film dogodek zase, vzbuja posebno zadnji čas največ pozornosti drugi in zadnji.

V filmu »Zemlja drhti« je Visconti načel temo, ki jo je v »Rocco« razpletel in ji dal nove dimenzije. »Zemlja drhti« govori o revščini na Siciliji, o tamkajšnjih ribičih, o socialni nesostojnosti, o trdem boju za preživetje zalopaj. Družina Parondi v »Rocco« prihaja iz teh krajev na sever, v industrializirano deželo in doživlja svojo dramo v naporih, da bi se živela v novo sredino. »Rocco« je edinstven filmski roman (Georges Sadaoui) toistoljanskih dimenzij, tako kot je bil dolgo nerazumljen in krivično zapostavljen film »Senso« enkratna filmska opera, dostojna najboljših stvaritev italijanskih mojstrov. Njegova »Bele noči« se primerja adaptacije literarnega dela, ne po črki, marveč po duhu.

Visconti je eden največjih italijanskih režiserjev, kar pa pomeni tudi — eden največjih sodobnih ustvarjalcev. Navzide temu pa se ne more pohvaliti s posebnimi nagradami, ki bi jih njegova dela prešla na raznih festivalih. Visconti ni priljubljen, oficelnim krogom ni bil nikdar, še od svojega prvega filma naprej. Zato pa pomeni vsak njegov film dogodek za vse resnične privržence filmski umetnosti.

V trenutku, ko gledamo pri nas njegov film »Rocco in njegovi bratje« končuje Visconti svoj največji film (v stilu »Senso«) »Leopard« po romanu Giovannijsa Tomassija di Lampedusa.

(dr)

Rocco in njegovi bratje — in mati Rosaria

paberk

Nedavno so začeli v leningrafskih atelejih snemati film o Hamletu. Jmaka Shakespearovih izrazov, igra mladi Smoltonovski, znan iz filma »Devet dni v letu«. Glasbo piše Dmitri, Sostakovič. Razen v Leningradu bodo snemali filmske prizore tudi na Estonskem in v okolici Murskanske.

Najpopularnejši mladi igralci francoskega filma — Jean-Paul Belmondo, Claude Brasseur, Jean-Claude Brialy in Jean-Pierre Cassel so se združili in ustanovili producersko družbo. Njihov prvi film, v katerem bodo tudi igrali, je »Tovariši« (po delu Julesa Romainsa).

Jeanne Moreau je tožila reklamno agencijo, ker je propagirala njen »zdolji film« — »Eva« — z besedo »Vzroka« (vzroka življenja). Naj bi jih igralci sama napisala lirika pravi, da je njen rokopiš ponarejen in da česa podobnega ni nikdar rekla.

V največjem francoskem dnevniku »France-Soir«, revijah »Paris-Match«, »Cinéma-Monde« in drugod so bile objavljene zelo pohvalne ocene Mitrovičevega filma »Signal nad mestom« (... gledalec je od začetka do konca skoraj brez sa-ne... »Reenčino, Američani ne bi mogli narediti česa boljšega v tem stilu...«) ter o Vukotičevem »Surovosti« (»drobna moštvo«), ki ju že nekaj mesecev predvajalo v pariskem kinematografu »Byron«.

Kirk Douglas bo kmalu prišel v Evropo, kjer bo z Robertom, ki tuchumom, Tonyjem Curtisom, Frankom Sinatra in Burtom Lancasterom igral v filmu »Senzam Adria« (»Messengerja«). Režiser bo John Huston.

Sergej Bondarčuk je za borodinsko bitko v svojem filmu »Vojna in mir« — najel 15.000 statistik in 300 konj. Pravi, da bodo morali biti bolj med Francozi in Rusi kar se da avtentični. Dva set tovaru mu dobavljata potrebne materiale, statisti pa se boje, da ne bi bili tudi »avtentično« ranjeni...

Odgovor bralec »Ciné-révue« iz Pariza o značilnostih igralca Jefferya Hunterja: »Ločen od Barbare Rush, 1 otrok; poročen z Dusty Barlet, 1 otrok. Kmalu bo objavljen kot zvezda tedna.«

Štirimotorni »DC-6« Adria-avio-prometa je v četrtek ob pol štiri startal na zagrebškem letališču. Do Kalkute je vzel s seboj ALEŠA KUNAVERJA in ZORANA JERINA, filmske kamere in njuno hribovsko opremo. Srečno!

SPREMEMBE - DA ALI NE? (1)

Pravilna sorazmerja

Pred tremi tedni smo objavili sestavek D. Jankovića z naslovom »Spremembe...«, v katerem je poročal o plenumu Sveta filmske industrije FLRJ in o najrazličnejših organizacijskih spremembah v našem filmu, ki so ali pa ki naj bi še sledile temu plenumu. Ker naj bi bila po njegovem poročilu večina teh sprememb v znaku integracije in iskanja poti za reševanje velikih in malih problemov naše filmske proizvodnje, tehnično-filmske dejavnosti in distribucije v raznih združenjih in reorganizacijah, so seveda vsa ta uganjanja in gibanja vzbudila razumljivo pozornost. Te dokončne, možne in verjetne spremembe bi utegnile imeti odločen vpliv na razvoj jugoslovanskega filma v celoti, pa tudi na razvoj posameznih podjetij v najbližji prihodnosti. Zato je povsem logično, da je tudi v Sloveniji ta reorganizacijska živahnost in podjetnost dobila svoj odraz v vprašanju: Kako bo s slovenskim filmom, s slovenskimi filmskimi podjetji, tehnično bazo, distribucijo? Da bi bili naši bralci pravilno obveščeni in pa ker je razpravljanje, govorjenje, pa tudi natočevanje o teh spremembah prešlo iz filmskih krogov v široko javnost, (seveda tudi z našo pomočjo), smo zaprosili direktorja obeh slovenskih snemalnih podjetij — Triglava in Vibe — ter Filmservisa, da nam kot najbolj pristojni pa tudi najbolj obveščeni pojasnijo, za kakšne spremembe gre ter da skozi prizmo splošnega položaja jugoslovanske filmske proizvodnje odgovore, kakšen bi lahko bil vpliv sprememb na slovenski film. Danes objavljamo odgovor oziroma pojasnilo generalnega direktorja Vibe-filma TONETA HOJANA.

Plenuma Sveta filmske industrije, ki ga omenja tov. Janković v svojem sestavku, sem se udeležil, vendar na njem nisem dobil vtisa, da se pripravljajo kakšne bistvene spremembe v organizacijskem sistemu domače kinematografije. Plenum se je sestel, da bi razmotril položaj filmske jugoslovanske proizvodnje po izvršeni decentralizaciji sklada za pospeševanje filmske proizvodnje in kinofikacije. Predstavniki filmskih proizvodnih podjetij naj bi izmenjali mnenja ter skupaj poskušali najti najprimernejše oblike medsebojnega sodelovanja, da bi z omejenimi finančnimi in tehničnimi sredstvi izdelali čim več dobrih filmov. Nekoliko burno so vnesli v to posvetovanje predstavniki nekaterih podjetij, ki se še niso sprijaznili z izvršeno decentralizacijo filmskega fonda.

Reorganizacija Zvezne gospodarske zbornice po mojem mnenju ne bo niti izboljšala niti poslabšala stanja naše filmske proizvodnje. Svet filmske industrije je bil že do zdaj eden izmed svetov Zvezne gospodarske zbornice, vendar niti zbornica niti njen svet že dalj časa nista imela nobenega vpliva na proizvodnjo in izvoz domačih filmov in ga tudi v bodoče ne bosta imela. Ne smemo namreč pozabiti, da spada proizvodnja domačih filmov, tako kot gledališča in

filmski proizvajalci pritožujejo zaradi nesorazmerja med republikami, ki se je pokazalo po decentralizaciji sklada za pospeševanje filmske proizvodnje. Res, nekateri proizvajalci zahtevajo ponovno centralizacijo sklada in se pri tem sklicujejo na nedeljivost jugoslovanskega trga in jugoslovanske kulture. Zanimivo je, da so isti proizvajalci obenem najodločnejši poborniki decentralizacije, nacionalne filmske proizvodnje, s samostojnimi republikami tehničnimi bazami.

Kako je v resnici s tem nesorazmerjem? Po mojem mnenju pritožbe o krivicih nesorazmerju niso upravičene. Že par let govorimo o decentralizaciji nekakega CENTRALNEGA filmskega fonda in ta skupni fond naj bi bil zdaj po nekih krivičnih merilih razdeljen na republike. V bistvu pa sploh ne gre za razdelitev zveznega fonda, temveč za ukinitev dosedanje centralizacije v ljudskih republikah zbranih fondov. Zdaj ostane sredstva fonda za pospeševanje filmske proizvodnje in kinofikacije v tisti republik, k kateri so bila zbrana, prej pa jih je bilo treba odvajati v centralni fond. Čim več ima posamezna ljudska republika gledalcev filmov, večji je njen fond za pospeševanje proizvodnje domačih filmov. Obiskovalci kinematograf v LR Srbiji prispevajo v svoj republiški fond 650 milijonov dinarjev, črnogorski obiskovalci kinematografov pa samo 25 milijonov. Sedanjí republiški fond so torej v pravilnem razmerju s številom prebivalstva in so do neke mere tudi pravilen odraz kulturne republike, in če se strinjamo, da je proizvodnja filmov kulturna dejavnost, se bomo strinjali tudi z mnenjem, da je pravilno, če se obseg filmske proizvodnje ravnja po kulturni zmogljivosti posamezne republike.

Na plenumu filmskih proizvajalcev ni bilo govora o ustanovitvi ene same filmske tehnične baze s sedežem v Beogradu, temveč le o vprašanju, če se bodo sprito omejenega obsega proizvodnje lahko obdržale tehnične baze v Crni gori in Makedoniji in, če ne bi bilo morda bolje, da se naslonijo na eno ali drugo močnejšo tehnično bazo. Kot že rečeno, spada filmska proizvodnja v pristojnost ljudskih republik in bo odločala vsaka republika zase, če naj se njena filmska baza ukline, skrti ali pa tudi razširi. V lastne interese pa se bodo morale tehnične baze tudi vnaprejšnj sporazumevali glede na bave nekaterih najdražjih tehničnih sredstev, ki bodo služila celokupni jugoslovanski filmski proizvodnji.

Tone Hojana

Pismo iz Trsta: Glasbena vzgoja slovenske mladine

skem petju lepo kulturno in obenem privlačno dejavnost, je se vedno veliko šol, kjer ni nikdar silisti pesmi, nikdar glasbe!

V okviru možnosti, ki jih ima in ki niso velike, skuša reševati, kar se rešiti da, to vprašanje, poleg drugih slovenskih ustanov na Tržaškem, zlasti Glasbena Matica v Trstu. S poukom, ki ga nudi svojim gojencem, postavlja trdne temelje za razvoj kvalitetnega glasbenega naraščaja in slovenski kulturni svet bo lahko z upravičenostjo trdil tudi v prihodnosti, da je z delom zadnjih let napravila Glasbena Matica velik korak naprej.

»Osemanjst let vsiljenega molka, žalosti, boli in nedolžnih žrtev! Osemanjst let nismo smeli biti ljudje, osemanjst let in še peti zatiranja našega jezika, naše pesmi in naše kulturne, oropani vseh duhovnih vrednot in to celo v panogi, kakršna je glasba, ki velja za prisrčen mednarodni jezik in prijateljski vez med ljudmi in narodi!...«

Res hudo je bilo tržaškim Slovcem, ko je 13. julija 1920 počen uničil prostore Glasbene Matice in vse njeno imetje v Narodnem domu. Toda kljub potrtosti, ki je zavladala med občinstvom in strahu, kaj bo s kulturno bo-

TT 7

BLISKOVIT VZPON

NA ENI STRANI ZELENEGA PRAVOKOTA JE IGRALEC V ZELENI MAJICI, KREPAK IN VISOK, ZE NA PRVI POGLAVJE POSEBELNA MOC IN RUTINA. NJEGOV VIS-A-VIS PA JE DROBAN FANTE V MODREM DRESU, CRNOLAS, OKRETEJEN, MALCE VITRAV. OBČINSTVO JE NA STRANI SLABOTNEJŠEGA IN MLAJŠEGA, A NE LE ZATO, KER JE DOMACIN, PREDVSEM ZATEGADELI, KER GRE V NEKEM SMISLU ZA DVOBOJ DAVIDA Z GOLJATOV, IN KAKOR SE MNOGOKRAT ZGODI: DAVID ZMAGA IN VSI PRAVIJO, DA SE JE ZGODILA SENZACIJA.

MOGOČA PA JE TUDI TAKALE KOMBINACIJA: NA OBEH STRANAH MIZE STA MLADA IGRALCA IN MAJHNA CELULOIDNA ŽOGA SVIGA MED NJIMA, DA JO JE VČASIH KAR TEŽKO ODRŽATI V OČEH. IN CEPRAV MED TEKMOJICIMA NI BISTVENE RAZLIKE V LETIH, NITI V POSTAVAH. JE TUDI MED NJIMA RAZMERJE DAVIDA IN GOLJATA, V TEM PRIMERU PA ZATO, KER JE EDEN MED NJIMA V MEDNARODNI ARENI LE MALO ZNAN, DRUGI PA NOSILEC IZREDNO ZVENEČEGA MEDNARODNEGA NASLOVA, IN KO ZMAGA NEZNANI SPET PRAVIJO, DA JE PRISLO DO VELIKEGA PREENEČENJA.

ČE PA JE TAKIH DOGODKOV VEČ, SE NAPOSLED ZAMENJAJO TUDI VLOGE. NIC NI POMEMBNO, ALI OSTANE DAVID NA VIDEZ TAKSEN KAKRŠEN JE BIL, STEPI LE, CE JE SPRAVIL NA KOLENA TOLIKO IN TOLIKO GOLJATOV, IN CE SE MU JE TO POSREČILO, POSTANE GOLJAT TUDI ON, TARCA VSEH DAVIDOV. IN GOLJATOV. PRAV PO TEM — ALI JIM SPLOH USPE PRERINITI SE V IZBRA NO DRUŽINO IN CE, V KAKŠNEM ČASU, PA SE IZ MNOŽICE POVPREČNIH ŠPORTNIKOV IZLOČIJO TISTI REDKI, KI POSTANEJO ŠAMPIONI.

Marsikdo bo dejal: dolg in zapleten uvod za povsem razumljivo misel. A je vendarle tako: pri spodobah je včasih učinkovitejša kot klana ugotovitev. Če bi za partnerja iz prvega odstavka dejali, da je lani na mednarodnem namiznoteniškem prvenstvu FLRJ v Novem Sadu tedaj 17-letni Jugoslovane Edo Vecko povsem presenetljivo dobil proti zahodnonemškemu reprezentantu Mihaleku in da je prav isti Vecko letos oktobra na mednarodnem prvenstvu Nizozemske v Haarlemu premagal tudi uradnega evropskega prvaka Šveda Alserja (drugi primer), bi smisel tega morda dosegel le športni strokovnjaki. Tako pa...

Bliskovit vzpon sedaj nastanka 17-letnega steklarja iz Hrastnika Vecka v evropsko namiznoteniško elitno, je res nekaj samosvojega. Tolklo bolj, ker ima v Senti dvojnika, dijalka Istvana Korpo, s katerim sestavljata vrh novega jugoslovanskega vala v tej športni zvrsti. Vecko in Korpa sta igralca, ki sta skupno z malo starejšim rodnom Hrbuda,

Markovića in Terana dosegla, da je bila zamenjava imen v naši reprezentanci skorajda neboleča. In to je toliko bolj spodobno, če upoštevamo, da so bili prej stebri izbrane ekipe tako slavni igralci kot Harangozo, Dollnar in Vogrin, prva med njimi celo svetovna prvaka. V minulih sezonah smo peli slavo študentim otrokom Brazilcu Biribi, Čehu Miku in Rusu Averinu, sedaj, ko imamo take igralce doma, pa se temu niti ne čudimo preveč.

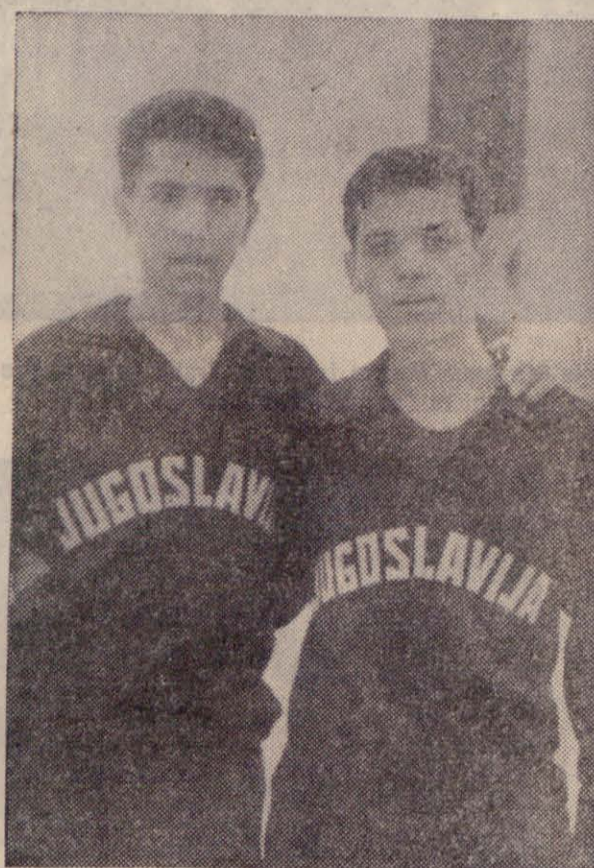
Pa je le tako: Vecko in Korpa sta bila še pred nepolnim letom v tujini povsem neznanca igralca. Odtlej pa sta igrala v naši ekipi, ki je osvojila evropsko prvenstvo (med člani in mladinci), zasedla sta drugo mesto v parih na članskem in prvo med dvojicami na mladinskem evropskem prvenstvu. Na najbližjših turnirjih sta premagala vrsto znanih tekmovalcev, nazadnje Vecko celo evropskega prvaka. V novi sezoni, ki se začne ta teden s prvenstvom Avstrije, nadaljuje nato z velikim mednarodnim prvenstvom Jugoslavije

v Skopju in doseže višek s svetovnim šampionatom v Pragi, pa bosta že sodila v spiska favoritov, igralcev torej, ki jim lahko pripisujemo tudi največje uspehe.

Sele zdaj pa bosta oba morala prestopiti najtežjo preizkušnjo.

pač uvideva, da vodstvu njegovega kluba navzlic prizadevanju še vedno ni uspelo najti primerne dvorane za redno, vsakodnevno vadbo.

• Tudi Korpa je slejkoprej reden gimnazijec, tudi po učnem uspehu med najboljšimi v Senti.

Korpa in Vecko — dobra igralca in prijatelja

Dokler sta bila neznanca, je bil njihov posel lažji. Zdjaj pa zanj ne velja le ohraniti osvojenih pozicij, marveč ostati tudi na trdnih steh. Hitri uspehi so namreč tudi največ obetajočim že velikokrat zavirali nadaljnji napredek, ker so nekaterim enostavno preveč »stopili v glavo. Za zdaj pa na srečo niti o Vecku niti o Korpi ni slišati nič podobnega.

• Vecko je po preselitvi v Ljubljano izjavil, da bo skušal čimprej izpopolniti svojo osnovno šolsko izobrazbo, rad pa bi se tudi učil tujih jezikov. Čeprav je sedaj državni reprezentant, je ostal skromen. Trenira celo v neki šupi ob Dolenjski cesti, ker

In kako sta se vživela v reprezentančno okolje? Čeprav novince, sta si pridobila ugled tudi že pri tovariših. Trenutno najboljši Jugoslovane Hrbud je v intervjuju »Vjesniku« na primer takole ocenil Vecka: »Sijajen je, mali »zvitez«. Sedaj je boljši kot Korpa in bi ga v Skopju vsekakor veljalo uvrstiti v našo najboljšo ekipo. To je povsem zasluži. Na turnirju v Bjelovaru me je navdušil, ko je v petem nizu povsem »razbil« Markovića z 21:4!

STARČEK — ODLIČEN PLAVALEC

Na tako imenovani olimpiadi veteranov v brazilskem mestu Rio de Janeiro je zmagal nepričakovano 75-letni Francisco de Souza Valente, in sicer na 1500 m dolgi progi. Njegov uspeh je toliko pomembnejši, ker so bili na tej doli vsi njegovi tekmečki tudi do 30 let mlajši.

Valente je sicer upokojeni vladni funkcionar, s športom pa se ukvarja že več kot 50 let. Brazilski športni novinarji so njegovo zmago ovekovečili kot enkratni podvig.

ko ugotovljene pomanjkljivosti. Odboj sam bi vrh tega dobil na uporabo po eno kopijo vseh tekem dobička iz celotnega izkupitja tega svetovnega prvenstva, ki pa utegne po vsem tem kdove kako skopneti.

Olimpijski komite Indije je sklenil na dolgi in burni seji pozvati člane svojih včlanjenih federacij, naj obvezno in do zadnje vrste indonezijskih vseh 34 kolajni, ki so jih prejeli številni tekmovalci v raznih konvencijah med azijskimi igrami, če se indonezijsko bo uradno opravičila zaradi žalitve indijskega olimpijskega odbora. Olimpijski starostni svet je doletel za ureditev tega spora rok 30 dni. Po vsej priliki je to prvi primer v zgodovini športa, da vrhovna organizacija vrata lastna priznanja, ki so jih prejeli njeni člani.

Angleži se zmeraj niso dobili naslova za prvega trenerja svojih nogometašev Witterbota. Res je, da se je po dolgem pripravnem roku oglašilo za to službo celih 33 kandidatur, toda med njimi ni nobene izmed tistih, ki res kaj pomenijo. Vsi dobro znani in cenjeni klubski trenerji namreč nečisto zapustili doseženi njih mest, zlasti ne zato, ker namerava zveza to funkcijo razvesti na dva sektorja, enega za delo z izbranci na terenu in v kondiciji, drugega pa za sestavljanje državne reprezentance. Za delitev dela pa se zdi praktično komaj izpolnjava — v zadovoljstvo delodajalcev.

Italijanska nogometna industrija je segla po novih prijemih za večjo afirmacijo. Odbor ligističnih (vred najbogatejših plačanih) nogometnih klubih je skoval predlog, naj bi vsaj skupaj ustanovili lastno filmsko družbo, ki naj bi se ukvarjala posebej s filmiranjem prvenstvenih tekem. Ti filmarji naj bi potem dva dni po vsaki nedelji izdelali filme o vseh tekmah in praznili celotno leto predpustili po eno kopijo. Uspeha bi stala kakih 250 do 300 dolarjev za vsako tekmo. Filmisti trajo v vsaki tekmi bi potem proučevali in do podrobnosti analizirali igralci in trenerji ter se pogovorili o tem, kako bi drugič odpravili vse pomanjivosti in tako naprej.

Finski metalce diska Lindroos na beograjskem evropskem prvenstvu v atletiki ni imel posebne sreče. Vsaj ne na športnem igrišču! Moč se ni kvalificiral v ožje tekmovalno je in moral zato gledati vse boljše tekmece v tribune. Toda prav to je bila njegova sreča. Po let tega 32-letnega atletičarja je sedela namreč — tudi kot gledalka — 10 let mlajša, jugoslovanska študentka Koloka. Za preden je padla zaveza ob koncu PEA, so Lindroos v domu njegove te nove znanke sprejeli kot bodočega seta. V nekaj tednih bo ta naša državljanka odpovala na poroko na Finsko. Lindroos pa se je ves ta čas na tistem smehljahu, kakšno srečo je imel, da ni prišel do finala. Brez kolajne, zato pa darilo za vse življenje!

Evropski boksaški prvak srednje kategorije Laszlo Papp (Madarska) je bil nedavno v Budimpešti sam vprašan, kaj bi postal, če bi se še enkrat rodil. Papp se ni dolgo obotavljal z odgovorom in dejal: »Najboljši astronom! Za življenjem radovednežem, ki so hoteli vedeti, kako je prišel na to misel, je pojasnil, da bi se mu tedaj v brezkrajnem prostoru slednjič ne bilo treba ukvarjati s tem, koliko naj bo težak...«

KLICAJTE DNE

Pred nedavnim je izvršni odbor Zveze za telesno kulturo Slovenije razpravljaj o problematiki plavalnega športa v naši republiki. Pri tem so zborovali ugotovitve, da v letošnji sezoni niti niso bili izkoristeni vsi med 32 bazenov, kolikor jih je v Sloveniji. Ta podatek je zares zaskrbljujoč, ne le s stališča razmaha plavalnega kot športne zvrsti. Gre precej za škodo, ki je nastala glede rekreacije in zdravja prebivalcev, ko vendar vemo kako koristno je kopanje, še zlasti če je povezano s sončenjem. S problematiko bazenov se torej naj ne bi ukvarjale samo športne, marveč prav vse družbene organizacije, niti najmanj pa ne bi škodilo, če bi o pomanjkljivosti te vrste kdaj spregovorili tudi na zborih volivcev. S tem v zvezi je tudi izgradnja zimskih bazenov, objektov, ki gotovo pravilno presegaše meje samo športnega programa. Kot kaže so sedaj dokončno zagotovljena sredstva za zimski bazen v Ljubljani, s čimer pa še ni izbran spisek krajev, ki bi potrebovali tak objekt. Vso pozornost torej bazenom!

WEMBLEY — NAJLEPŠA ŠPORTNA ARENA NA SVETU

Znani londonski stadion Wembley, kjer so bile leta 1948 olimpijske igre, bo prihodnje leto eden najlepših in največjih športnih objektov na svetu. Angleži so se namreč lotili obnove tega stadiona, ki bo vseboval več kot pol milijona funtov sterlingov, in sicer tako, da bo vsa stadion, kjer bo prostora za 100.000 gledalcev, pokrit s streho. Izredne delovne pojote bodo imeli športni dopisniki, saj bodo imeli v ložah za tisk različne ugodnosti. Obnovitvena dela na Wembleyu so se začela letos junija in računajo, da bodo končana v desetih mesecih. Tedaj pa bo ta stadion, ki so ga zgradili pred 40 leti, dobil povsem novo vnanjo podobo. Prva tekma na novem stadionu pa bo med nasmetnima reprezentancama Anglije in Škotske 6. aprila 1963.

NAJDRŽIJI HOKEJIST

Kanadski hokejski profesionalci jugoslovanskega porekla Franco Mahovitič je ta čas najboljši igralec na svetu. Zanj se zanimajo mnogi bogati menažerji, ki ponujajo velike vsote denarja. Vse pa je prekosil lastnik znane čikaške ekipe Black Hawk, ameriški milijonar James Norris, ki je prišel k torontskemu klubu, kjer igra ta 24-letni Franck, in deponiral 1000 dolarjev, hkrati pa napisal ček v znesku 999.000 dolarjev. To bajno vsoto denarja bosta klub in Mahovitič prejela ob podpisu pogodbe. Mahovitičev klub je kajpada z veseljem sprejel to ponudbo, vendar mora dobiti za to še soglasje kanadske hokejske lige.

Ta vsota denarja je menda doslej največja, ki jo je kdajkoli ponudil klub menažer za kateregakoli športnika.

Se zmeraj med najboljšimi v Evropi: Madžar Berczik in Jugoslovane Marković II

VSE POTI PELJEJO V INNSBRUCK

Rekordni olimpijski treningi

Po vseh evropskih državah, kjer smučarski šport nekaj pomeni v mednarodni areni, se z vso vnemo pripravljajo na bližnjo sezono. Povsod se namreč zavedajo, da je treba ustvariti ekipo za olimpijske igre v Innsbrucku leta 1964 že zdaj. Žal, moramo ugotoviti, da so nadaljnje priprave naših smučarjev — saj takšne kakršne so potrebne olimpijski ekipi — zaradi pomanjkanja sredstev na dokaj majavih temeljih. Le s snegom bogata zima bi precej olajšala njihova prizadevanja.

Sosednje alpske države posvečajo seveda največjo pozornost alpskim disciplinam: Vse: Avstrija, Francija, Švica, Zahodna Nemčija in Italija se hočejo izkazati v Innsbrucku in iztrgati druga drugi čimveč kolajn bodisi v moški bodisi v ženski konkurenci. Zlasti zagrizen boj se obeta med francoskimi in avstrijskimi reprezentanti. Prvi so bili uspešnejši v Squaw Valleyu, drugi pa so jim vrtili smilo za drago na neravnem svetovnem prvenstvu v Chamouzu. Poraz na lastnih terenih je Francozo močno prizadel.

Skupen trening 18 francoskih olimpijskih kandidatov je trajal od 1. do 20. oktobra. 24. oktobra so nadaljevali z mešanim treningom v Chamouzu, ki bo trajal do 31. 1. m. Na tem treningu se nadalje posvečajo pozornost atletski kondiciji, hkrati pa vsak dan trenirajo slalom — na snegu seveda. Pred dnevi se je izbrancem pridružil še šampion Guy Périllat, ki je vse poletje prebil v Anah kot trener člinskih tekmovalcev. Od 12. novembra do 21. decembra bodo francoski smučarji na snegu v Val d'Isere, po enotedenskem odmoru pa se bodo 28. decembra spet zbrali v Chamouzu. Tam bodo ostali skupaj do 4. januarja, dan pozeje pa bodo že na prvi mednarodni tekmi (Adelboden). Od tega datuma naprej bodo treningi le še — tekme. Trener Honoré Bonnet se do na njih pojavljal po rekordnem treningu (73 dni) predvsem z naslednjimi tekmovalci: Guy Périllat, Michel Arpin, Charles Bozon, Francois Bonlieu, Emile Viollat in Leo Lacroix. Z ome-

Francoski smučarski mojstri: trener Honoré Bonnet, Georges Manduit, Adrien Duvalard (9), Michel Arpin, Jean-Claude Killy (39), Léo Lacroix (16), Charles Bozon, Guy Périllat (1).

»TT« NA OBISKU V ŠVICI

Luigi Taveri ne pozna ovir

Luigi Taveri se imenuje letošnji novi svetovni prvak v kategoriji 125 kubičnih motorjev. Tako je ta vrli Švica osvojil najvišji svetovni naslov v športni zvrsti, ki je v njegovi lastni domovini — prepovedana! Ko so v Švici ukiniteli vrhunske avtomobilske in motorne dirke, jim je Taveri, ki dirka že od leta 1947, ostal vseeno zvest vse do danes. Poprej je sedemkrat zmagal na švicarskem prvenstvu, zadnja leta pa žanje najvidnejše uspehe tudi v mednarodni areni. Samo letos je ta 33-letni športnik iz Zürichu zasedel najboljša mesta kar na šestih voznjakih za svetovni šampionat, in sicer vselej s svojim hitrim japonskim strojem »Honda«.

Če srečate tega 1,62 m visokega in 60 kg težkega Švicarja pri zasnih opravih, mu sploh ne bi prišlo, da je drzen šampion z dirkališč. Vrh vsega zelo ljubi družinsko življenje: ob vsakem času je rad z ženo Tildo in sedemletno hčerjo Blanco. Njegova soproga sicer dobera pozna vse nevarnosti dirkanja z motorji, pa vendar ne poskuša, da bi mo-

Luigi Taveri in njegova soproga Tilda

že odvrgla od motorja. Skoraj vsak dan skrbno čisti številne možne pokale in trofeje, na dirkah pa najpogostejše s stoperico v rokah stoji ob tekmovalni stezi.

V Švici se mora trening dirkačev — motoristov omejiti v glavnem samo na dopolnilne športe, pri čemer imajo prednost čez poletje gozdni teki »čez dno in strne« in dviganje uteži, pozimi pa smučanje. Doma si je Taveri izdelal tudi lesen model motorja, ki popolnoma ustreza oblikam in meram japonske »Honda«. Na njem pogumni Švica trenira razne položaje, v glavnem pol leže in pol sede, ki se jim prilagaja med vožnjo na dirkah. Tako krepi predvsem prsne mišice, nič manj pa tudi mišice na vratu in rokah. Moč rad povezuje tudi koristno s prijetnim: svojo specialno napravo postavi zmeraj tako, da lahko med vadbo spremlja zanimive dogodke na televizijskem zaslonu.

Toda na dirkah ima Taveri odprte oči: zares samo še za tekmovalno progo z nevarnimi pastmi in seveda svoje tekmece.

Zdaj najboljši švicarski dirkač z motorjem se še ni dokončno oddolil, če bo tudi prihodnje leto na svetovnih evropskih in drugih dirkališčih po vsem svetu spet zvrhan, ko bodo delili srebrne pokale in druge lovorike. Smrtne nesreče mnogih prijateljev ga namreč odvračajo od dirkanja, toda doslej ga je njegova nemirna dirkalna žilica še zmeraj znova zvalila na start.

• Svetovno prvenstvo v ostalih kategorijah razredih so letos osvojili: 500 cm Ernst Degner (Nemčija), 250 in 350 cm Jim Redman (Rodezija), 500 cm Mike Hailwood (Anglija) in prikolničarja M. Deubel in E. Hörner (Nemčija).

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA IŠČE DOBITNIKA

Ki je vplačal v Celju, Stanetova ul. 13. v 32. kolu LOTA 200 din. — Zrebanje je bilo 10. okt. 1962 in na vplačilo — talon št. 101530/4 je plačnik pogodil 5 zadelkov in ga čaka dobiček v znesku 707.816 din.

Dobitnik se do danes še ni zglasil.

najboljšemu - plaketo branka ziherla

MALO IZBIRE

Kvalitetnih prireditev je bilo minuli teden prav malo, zato so imeli novinarji težave pri razdeljevanju točk.

1. Cervan (Maribor) — atletika, 13. 2. Urnaut (Branki) — odbojka, 12. 3.-4. Vecko (Odrad) — namizni tenis in Boner (Branki) — košarkarstvo, po 10. 5.-6. Pirčeva (Odrad) — namizni tenis in Teran (Triglav) — namizni tenis, po 6. 7.-12. Kera (Odrad) — namizni tenis, Bajer (Telčak) — kajkanje, Škerl (Rog) — košarkarstvo, J. Pintar (Kranj) — motoristika, Oblak (Ljubljana) — motoristika in Gajšek (Celje) — motoristika, po 5. 13. Vamč (Kladivar) — atletika, 3.

kratko toda novo

Na tradicionalni proslavi športnega tiska na dan 1. decembra v Berlinu pripravljajo letos prav poseben spored z nekim meddržavnim nogometnim dvojemcem starih internacionalcev Avstrije in Nemčije. Igralni čas so določili na dva krat po 7,5 minute. Vsaka ekipa bo stela samo sedem mož, in sicer tri v ožji obrambi, tri napadalce in pa enega (tredelega in obojestranskega) krilca. Nemci mislijo za to sivozeleno parado starih porabi kajpak Fritz Walter, dalje Kasper, Szepe, Kuzorzo in druge, pri Avstrijcih pa imajo izbrbo zelo številno: Binder, Decker, Rafi, Bahnmann, Pesser, Stroh itd. Na Dunaju so bili nad to zamisljivo navdušeni in se vznemajajo za revanso ob Dunavi. Radovedneje za take improvizacije je zmeraj dovolj...

Vsa svetovna prvenstva je značilno po tem, da ga je treba dolgo pripravljati, traja razmeroma kratak čas in se potem vleče brez konca in kraja do zadnje likvidacije. Ta resnica se tolikrat bridko nanasa na letošnje nogometno parado v Celju, po kateri so prireditelji zagazili v razne neljubne spore in pravde, katerih ureditev jih bo stala še težke denarje. Največ krizev in težav imajo organizatorji zdaj s potovalnim uradom Exprinter v Santiagu, ki je povzročil njim in tudi mnogim obiskovalcem toliko nevesnosti in zamer, da so mu morali odvzeti monopol za urejanje stanovanj za tujce le med potekom prireditve. Potovalni urad toži zdaj prireditelje za nič manj ko kakih 300.000 dolarjev odškodnine iz tega naslova. Problem je, koliko bolj kočljiv, ker je bil medtem člaski eskudoso nasproti ameriškega dolarja razvedroten za celih 100 odst., kar pomeni, da so vsi ti računi dobili glade na to spremembo.

ZDRAVNIKOM IZPRED 3 TISOČLETJI BI DANES NOSTRIFICIRALI DIPLOMO

ZAČETEK JE OB NILU

Ponesrečil se je enaintridesetletni Peruanec. Pod lobanjo je nastal krvni strdek in pritiskal na gibalne centre v možganih — bolnik je ohromel.

Dr. Francisco Grana se je pred nekaj meseci odločil za operacijo. Odprl je lobanjo in odstranil krvni strdek.

Čeprav sodi takšna operacija v »repertoar« vsakega nevrokirurga, označujejo Granovo operacijo za »senzacionalno in nenavadno«. Vzrok za senzacionalnost: kirurg je uporabljal 2000 let stare instrumente. Operiral je z nožem iz obsidiana in s kamnitim diletom, ki so ju bili že v prvem tisočletju pred našim štetjem uporabljali zdravniki Mohikovi — prednikov Inkov. Dr. Grana je tako hotel dokazati uporabnost teh instrumentov.

Pacient je operacijo preživel in ozdravel — tako kot so prestali podobno operacijo in ozdraveli številni bolniki pred tisočletji.

Razvozanje egiptovskih hieroglifov in babilonskega klinopisa, študij starodajskih dokumentov, na novo odkrite plastike iz zlate dobe staroameriške kulture dokazujejo, da je obstajala prava medicina — izvirala je iz prvobitnih verovanj v demone in bogove — že davno preden so začeli zdraviti znameniti helenski zdravniki.

Znanstveniki, ki se ukvarjajo z zgodovino medicine, le težko izluščijo jedro znanja teh starih zdravnikov iz zmede vraž in čarodejnih zagovorov. Kitajci so na primer zelo slabo poznali anatomo, pa so menili, da so ušesa povezana z ledvicami, ustnice z vranico in jezik s srcem. Mezopotamske kulture so učile, da je mogoče prerokovati človekovo usodo iz daritvenih živali: »Če je žolčni mehur dolg, bo kralj dolgo živel« (tekst s starega klinopisa).

Stari Egipčani so primerjali fiziologijo človeškega telesa z Nilom in njegovimi kanali, čes da je srce s kanali (imenovali so jih »metu«) v zvezi z drugimi deli telesa. Vse bolezni so razlagali kot »zajezitev« ali »povodnje« v različnih telesnih kanalih.

Nevarno očesno bolezen trahom so Egipčani zdravili z mazilom iz blata in medu. Rane so izpirali z urinom, povojje so delali iz mulja in zemlje. Ta starozična medicinska praksa daje včasih slutiti moderno terapijo.

Ko je dr. Benjamin Dugger z wisconsinške univerze (ZDA) leta 1948 odkril novo zdravilo avromicin, gotovo ni slutil, kako odlično bo njegovo odkritje vplivalo na ocenjevanje staroegipčanske medicine.

Avromicin — čudežno zdravilo iz dolge vrste antibiotikov — najdemo namreč v plesni s posebne vrste zemlje iz bližine pokopališč. Z avromicinom je moderni medicini prvič uspelo ozdraviti trahom. Še več: skoro so odkrili, da imata tudi blato in seč zaradi bakterij, ki žive v človeku, antibiotične lastnosti.

Takšno vrednotenje starih zdravil je šele začetek dolge vrste novih odkritij. Egipčanski papirus Ebers, ki so ga našli že leta 1873, pa ga natančno prevedli šele čez nekaj desetletij, dokazuje, da so že pred tisočletji poznali tretjino vseh danes znanih naravnih zdravil.

Za najstarejši medicinski učbenik velja danes mezopotamska, s klinopisom popisana tabla. Na koncu tretjega tisočletja pred našim štetjem jo je bil sestavil sumerski zdravnik, pa je tabla več kot 4000 let ostala pokopana pod razvalinami mesta Nipur in so jo odkrili šele v zadnjih letih prejšnjega stoletja. Šele po drugi svetovni vojni je ameriški raziskovalec klinopisa Kramer razvozal tekst — zbirko receptov. Stari zdravnik sploh ne omenja bogov in demonov, ampak opisuje, kako lahko zdravimo z zdravilnimi zelišči (z mirto in timljanom) pa tudi s kemikalijami (soliter, alkalije).

Tudi kateter, instrument, ki ga še danes zdravniki tako s pridom uporabljajo, opisuje klinopis. Stari tekst pripoveduje, kako je moč s katetrom spraviti zdravila v mehur, da

bi zagotovili nemoten odtok seča in preprečili vnetja.

Osební zdravnik asirskega kralja Asarhadona, Aran-Nana, je bil že v sedmem stoletju pr. n. št. zmedo moderena, saj je sodil, da so vzrok revmatičnim težavam oboleli zobje. »Tisti, ki ima vneto glavo, roke

in noge, ima slabe zobe. Zato bo treba mojemu gospodu izdreti zobe,« je pisal Aran-Nana svojemu kralju.

Se bolj senzacionalno se zdi veliko medicinsko znanje indijskih in staroameriških zdravnikov.

Dobesedni prevod indijskega rokopa, ki ponazarja zdravniško prakso pred tisočletji: »Če človeku odrežejo nos (za kazen) ali mu razpade (zaradi bolezni), naj zdravnik vzame rastlinski list, tako velik, kot je bil razpadli del telesa. Potem naj list položi na lice drugega bolnika in izreže iz lista enako velik del kože (toda tako, da ostane koža na enem koncu še zrasla z licem). Potem naj zdravnik z nožem razreže robove rane zaradi razpadlega nosa, položi kožo z lica na brazgotino in prišije. Namesto nosnic naj vloži dve tanki cevčici, da tako olajša dihanje in prepreči, da bi prišla koža uplahlila. Potem naj posuje rano s prahom iz sandalovine, korenin sladica in česmina ter pokrije z bombažem. Ko se koža priraste, prerežemo zvezo z licem.«

Gre torej za plastično kirurgijo, za podobne metode, kot jih poznamo še danes: presajena koža ostane toliko časa v zvezi s telesom, s katerega jo vzamemo, dokler se ne zraste z novim.

Zdravniki staroindijske države so uporabljali bogat izbor kirurških instrumentov, dr-

Že davno pred grškim zdravnikom Hipokratom so ob Nilu in Evfratu, ob Gangesu in Jangecgangu, pod mehiškim vulkanom in na vzhodu perujskih Kordiljerov živeli pomembni zdravniki — bojevali so se proti enakim bolečinam in težavam, kot mučijo človeštvo še danes.

• Že pred 4000 leti so znali Babilonci operirati sivo mreno: v oko so zabodli bronasto iglo in tako iz očesa iztisnili mreno lečo.

• Že v tretjem stoletju pred našim štetjem so egipčanski zdravniki uravnavali zlomljene kosti — namesto današnje mavčeve obveze so uporabljali platnene povoje, ki so jih bili namočili v lepljive gumzijeve smole.

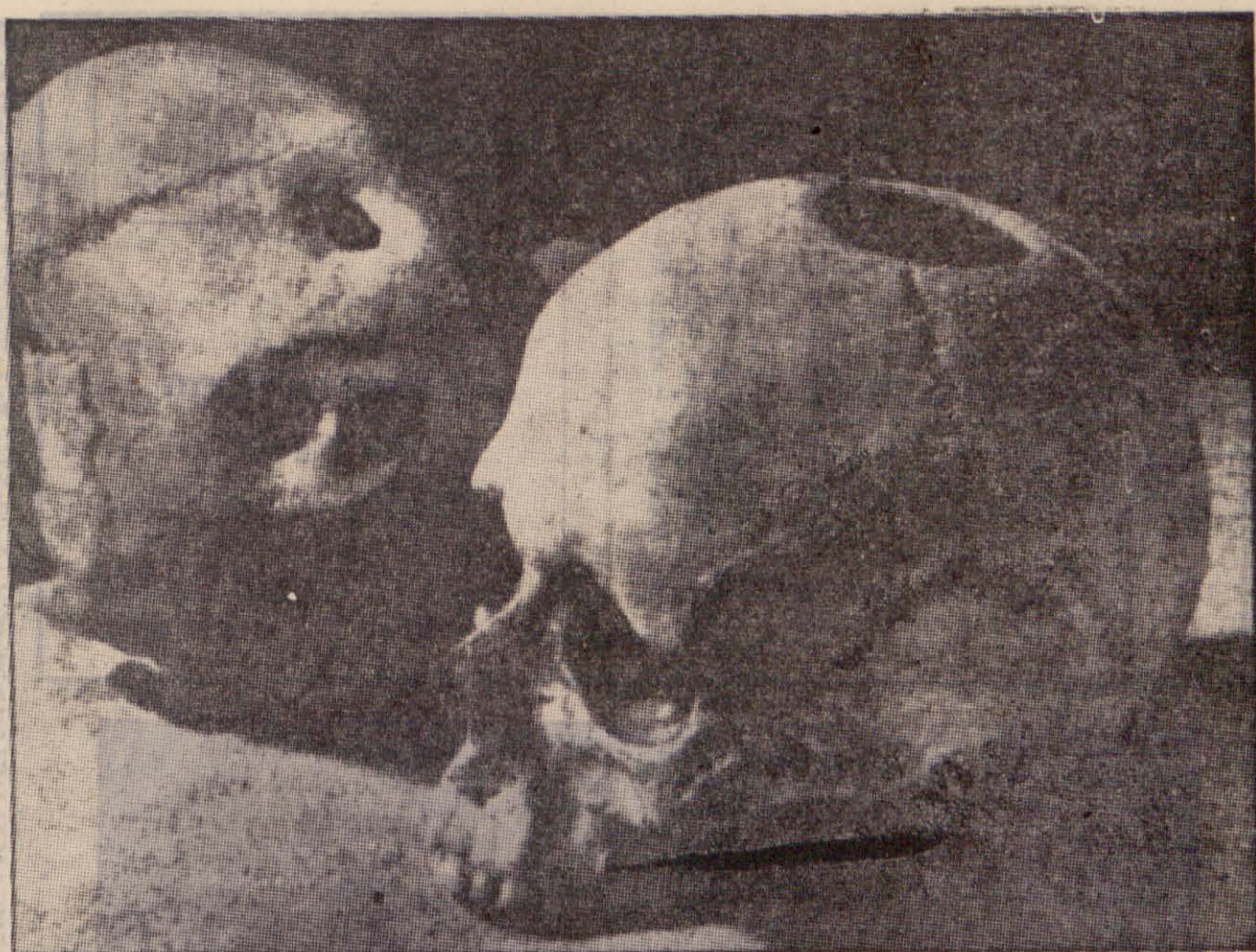
• Še pred začetkom nove ere — tako vsaj domnevamo — so kitajski dvorni zdravniki že poznali imunizacijo proti črnim kozam. Kozje krasle le laže obolelih pacientov so vprašili in »cepivo« potem tlačili zdravim ljudem v nos — gre za prvo umetno imunizacijo.

• Ždi se, da so že v drugem tisočletju pred našim štetjem indijski zdravniki amputirali obolele ude in jih nadomestili s protezami.

• Že v prvem tisočletju pred našim štetjem so indijski zdravniki poznali cesarski rez.

Indijski akvarel: Operacija sive mrene. Za vajo so stari kirurgi operirali — kumare

Trepanirane lobanje iz kamene dobe

žali so se natančno določenih operacijskih metod, učence so skrbno vzgajali: zdravniških spretnosti so jih učili na lutkah in živalih. Operacije čist so vadili tako, da so rezali živalske mehurje ali usnjene vrečke, ki so jih napolnili z vodo. Operacijskih rezov so se učenci navadili na melonah in na velikih kumarah.

Tako vzgojeni zdravniki so se lotevali zelo zahtevnih operacij: odstranjevanja kamnov v mehurju ali amputacij udov.

Prastari prebivalci današnjega Peruja so bili pri amputacijah posební mojstri. Starozične plastike, ki so jih odkrili arheologi, odkrivajo medicinsko znanje, ki se mu lahko samo čudimo. Indijanski umetniki so tako realistično oblikovali poškodovane roke, zatekle glave, razjedene obraze, da so lahko današnji znanstveniki brez težave odkrili simptome raka, lepore, padavice. Še več: na plastikah, ki predstavljajo amputirane bolnike, lahko opazimo celo sledove šivov, ko so zdravniki zašili kožo na strelju.

Že na prelomu stoletij so bile trepanirane lobanje, ki so jih odkrili v Peruju, predmet živahnih diskusij. Antropologi so najprej mislili, da gre za skromne grobove, ki so si iz lobanj mrtvih Peruanec izrezovali okrogle koščke kosti za amulete.

Francoski zdravnik Paul Broca — umrl je leta 1880 — je dokazal, da gre za operacije živih ljudi, saj se je kostna substanca na robu okrogle odprtine regenerirala. Po tem, za koliko je kost še zrasla, je bilo moč sklepati, za koliko časa je pred tisočletji operirani preživel operacijo.

Operacija dr. Grana, ki jo je pred nedavnim opravil s starimi instrumenti, te staro-veške trepanacije lobanje demonstrativno dokazuje. Še posebej je presenetljivo, da lahko po lobanjskih sklepam, da je večina operirancev preživel trepanacijo. Kakšni mojstri so bili perujski zdravniki, ko se še danes zdravniki — z moderno anestezijo in antiseptiko — le s težavo lotijo možgan, da bi operirali tumor.

Pa so bili starozični zdravniki le redkokdaj primerno nagajeni. V zakoniku babilonskega kralja Hamurabija (1728—1686 pr. n. št.) je sicer zapisano:

»Paragraf 221: Če zdravnik plemenitniku odzdravi zlomljeni ud, da ta spet živi naprej, potem mu je dolžan plačati pet šeklov srebra.«

Toda v paragrafu 218 je zapisano, da bodo zdravniku odsekali roke, če mu ne bi uspela operacija sive mrene in bi se oko razlilo.

Na Kitajskem so neuspešne zdravnike — še posebej če so bili njihovi pacienti ugledne osebnosti — še strože kaznovali:

Mrtev bolnik — mrtev zdravnik!

iz znanosti in tehnike nam poročajo

Stirje slepi Londončani so prvi ljudje, ki se učijo »gledati« z ušesi. Inženir za elektroniko Victor Valchera jih je namreč opremil z miniaturnimi radarskimi napravami, ki registrirajo oblike predmetov kot zvoke. Slepi imajo na prsih ozko, trideset centimetrov dolgo skrinjico, na ušesih pa slušalke. Najprej se morajo namreč naučiti razlikovati tone, ki jih odbijajo posamezni predmeti: postelja, miza, omara, stol. Navaditi se tudi morajo, da se zvok spreminja zaradi oddaljenosti predmeta.

Da gre za dolgotrajen pouk, je razumljivo, saj se tudi dojenček uči gledati celih enajst mesecev, pa čeprav so njegove oči »tehnično« že ob rojstvu sposobne za gledanje.

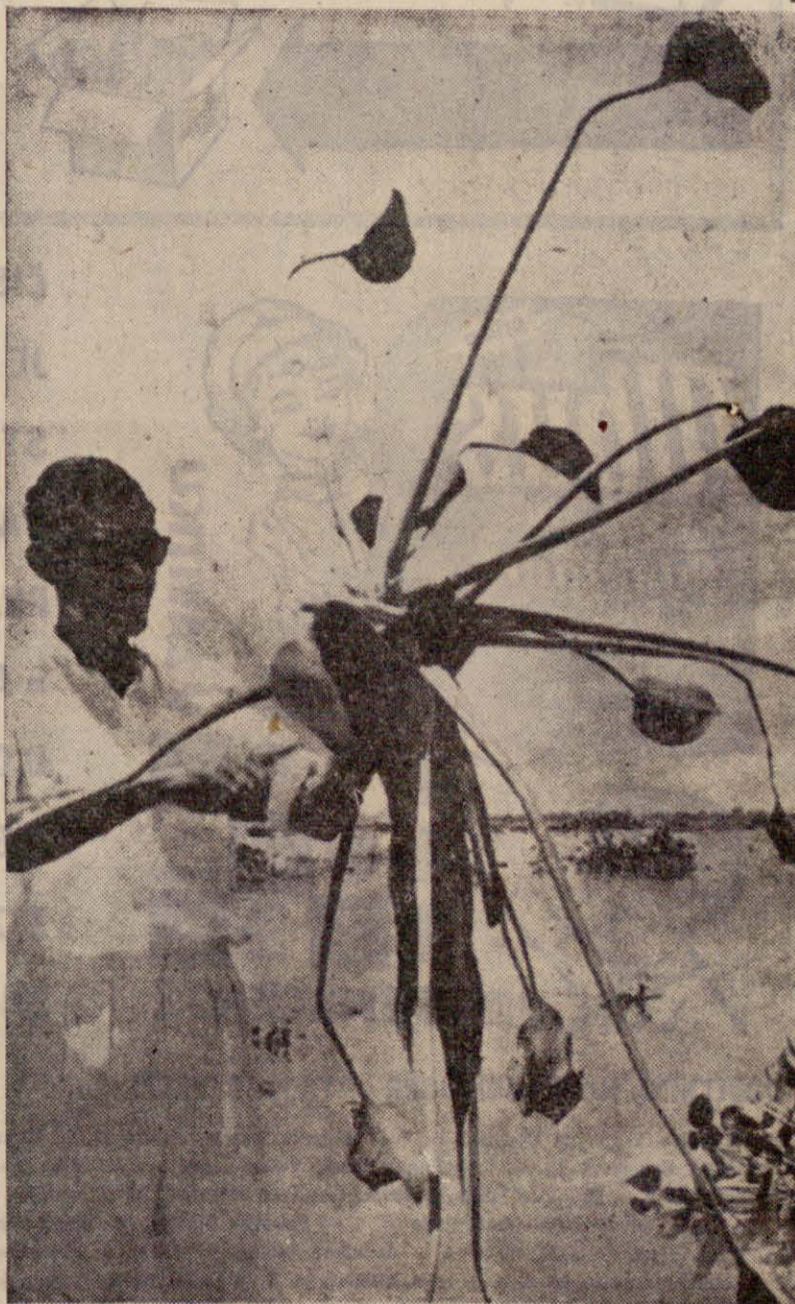
Podobno tudi pri slepih, ki so opremljeni z radarji. Najprej je zanje svet poln zvokov. Tedne, mesece potrebujejo, da v zmedi odbitih zvokov izberejo in ocenijo tiste, ki jih posebej zanimajo.

V osnovi ni nova naprava nobena skrivnost, saj radar poznamo že dolgo. Težave so nastale in jih še rešujejo pri praktični uporabnosti znanega principa za pomoč slepih.

Napravo inž. Valchera lahko označimo kot kombinacijo radarja in radijskega sprejemnika. Radar oddaja elektromagnetne valove, ki se na zapreki odbijajo in se vračajo v oddajnik. Pri normalni napravi se odbiti valovi registrirajo na zaslonu kot slika. Pri napravi za slepce pa se le-ti spreminjajo v zvoke.

Iz Londona poročajo, da naprava, ki jo sedaj uporabljajo, omogoča slepcu zanesljivo gibanje po stanovanju. Za orientacijo na ulici jo bo treba še izpopolniti.

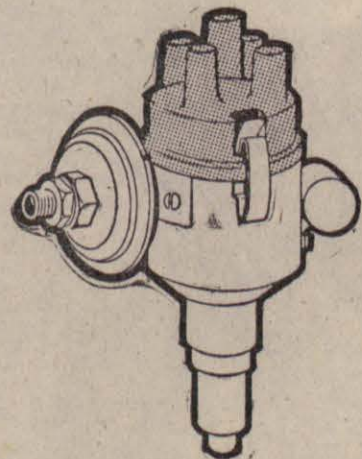
Vodna hiacinta (Elchoornia crassipes) velja za najbolj atraktiven okras tropskih voda. Gre za plavajočo rastlino z napihnjnimi, listnatimi stebli, ki nosijo modre cvetove z zlatimi pikami. Rastlina izvira iz tropskih pokrajin Amerike. V domovini vodne hiacinte skrbno drobne ribe iz vrste »guppy«, da se rastlina preveč ne razširi. Povsod drugod na svetu — v Severni Ameriki, Sudanu, Indiji in Avstraliji — pa se razširi brez vsake mere, pokriva reke in zalive, onemogoči plovbo, uniči ribolov, daje zatočišče moskitom in je tako še bolj pogubna za ljudi, saj prinaša malarijo. Ukrepi v boju proti vodni hiacinti v Sudanu dajejo upanje, da bodo ljudje spet zmagovali. Rastline izveljejo iz vode na breg in jih požigajo, ali pa jih iz zraka ali s čolnov skropijo s posebnimi kemikalijami. — Na fotografiji: sudanski biotehnik je v Nilu odrgal posebno veliko vodno hiacinto, poslal jo bo na inštitut v Karthum, * kjer proučujejo najboljše metode za uničevanje »uničujoče lepote«.

ti in avto

MOTOR NOČE VŽGATI

Zjutraj se mi na vso moč mudi v službo. Prisopiham v garažo, ključek za vžiganje je pri roki, startam — motor ne vžge. Še in še se napenja zaganjač — baterija se prazni — motor pa ne vžge. Vaš motor tudi noče vžgati...

Takšen je zunanji videz razdelilca. Glavo lahko dvignemo, če odpnemo zaponki. Ko spet montirate glavo, pazite, da se drobní nos na ohišju razdelilca usede v utor na glavi. Najlaže montiramo tako, da glavo toliko časa vrtimo po ohišju, dokler nos ne »zagrabí«.

... V OGREVANI GARAZI? — Razkrinkamo lahko le dva krivca: ali je kriv mehanik, ki vam je napravil zadnji servisni pregled, ali ste krivi sami.

Mehanika v domači garaži ni mogoče prijeti za ušesa — to je dejstvo. Zato je boljše, če potem, ko nekajkrat brez uspeha poženet zaganjač — potegnili ste bili svedra tudi gumb, ki vodi do lopute za zrak — izstopite in poduhate izpušno cev.

Če diši po bencinu, potem še preden pomovno startate, potisnite gumb za zrak nazaj, pustite pedal za plin pri miru in pustite, da zavija zaganjač, ne da bi dodali plina. Potem šele pritisnite pedal za plin »do deske« in medtem ko noga tišči pedal še naprej, ponovno startajte.

Spet ne vžge? Potem je treba vzeti živce v roke. Vzemite iz nabiralnika »Delos« in ga berite 10 minut, avtomobil pustite pri miru. Potem poskusite znova! Gumba za zrak se ne dotikajte.

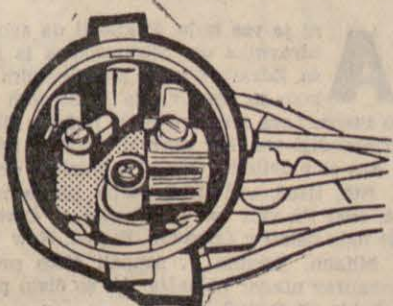
Če še sedaj ne vžge, potem pač morate v službo peš!

Kaj pa če izpušna cev sploh ne diši? Potem naj ostane loputa za zrak zaprta

(gumb je pritegnjen) in pri nadaljnjem startanju počasi pritisnite gumb nazaj k armaturni plošči.

... POTEM KO JE OSTAL AVTOMOBIL VSO NOČ NA VLAZNEM ZRAKU?

Tokrat morate biti mehaniki! Odpnete obe zaponki na razdelilcu in dvignete razdelilčev glavo, notranjost očistite z najčistejšim robcem, ki ga premorete. Sedaj ko je robec že zamazan, pa ga uporabljajte še naprej: obrišite še glavo vžgalne tuljave, izolatorje svečk in vžgalni kabel. Ne pozabite spet montirati glave razdelilca in startajte, ne da bi potegnili gumb za zrak — motor se je že bil napil bencina.

Takšna pa je notranjost razdelilčeve glave. Obrišemo jo s suho krpo!

Če le ne vžge, je treba odviti svečke in jih zamenjati z novimi, s suhimi; če teh ni pri roki, moramo s krpo osušiti stare.

... KO JE PREBIL LEDENO MRZLO NOČ?

Tokrat je težje pravilno ukrepati! Vzrok, zakaj motor noče vžgati, je lahko več: preslaba iskra, slab akumulator, led

v vplinjaču, morda so se bati prilepili na valj zaradi preostega olja.

Če zaganjač vleče le počasi, potem nikar ne razmišljajte, ali je varok pregotovo olje ali slab akumulator. Pomoč: odvijte svečke, jih poškropite z bencinom za vžgalnik, počakajte minuto ali dve in jih spet privijte. Spet malo počakajte in šele potem startajte.

Če zaganjač dobro vleče, motor pa kljub temu ne vžge, potem je krivec električni. Poskusite z vdravitvijo, ki smo jih našli za prva dva primera, pa še s palcem prekusite, če kladivo v prekinjevalniku lahko teče.

Če motor še vedno ne vžge, zaganjač pa vedno slabše vleče, takoj prenehajte z vžganjem. Sicer boste izpraznili akumulator!

Sedaj je treba iskati varok v vplinjaču. Morda je bila v vplinjaču voda, ki je ponoči zmrznila, led pa se noče upliniti. Pomoč: Vbrizgajte v filter za zrak bencin za vžgalnik (še boljše je eter!).

Če je akumulator že tako slab, da zaganjač komaj še potegne, potem bi gotovo najraje imeli avtomobil, ki se da vžgati z ročico — tako po starem.

Če je bil akumulator že precej prazen, potem na mrazu skoro ne daje več toka. Pomagamo si najlaže tako, da privremo naš avtomobil za prijateljevega in ga prosimo, da nas vleče. Potem bo motor vžgal tudi brez ročice za ročno zaganjanje.

Druga pomoč je, da vzamemo akumulator iz avtomobila in ga za pet minut postavimo v toplo kerušno peč; akumulator zato sicer ne bo boljše, toda za kratek čas pa to zdraviljenje le pomaga.

Sicer pa osnovno pravilo: z akumulatorjem, ki je starejši od dveh let, se ne vozite po snegu!

Prva pomoč za avtomobil

Tajna

ČE STE PRIJATELJ VAŠEGA PERILA, PERITE S TAJMOM!

Tajna

Narodna tiskarna, DELO - revija, TOVARIS, TEDESKO TRIBEUNO - ANSE RAZGLADE (narodna tiskarna podjetja)

P. n.

ČASOPISNO PODJETJE

DELO

LJUBLJANA

P. p. 29

Posiljati priložiti dve na naslov:

Priloge in ime

ulica

Kraj

pošta

hiš. št.

(propišite)

Veliko nagradno žrebanje

ARGO

KOMBINAT KONSERVNE INDUSTRIJE
»DELAMARIS« - IZOLA

V nagradnem žrebanju lahko sodeluje vsak potrošnik, ki pošlje v kuverti 10 IZREZANIH ZAŠČITNIH ZNAKOV

ARGO-JUHE

na naslov »DELAMARIS« - IZOLA, za nagradno žrebanje.

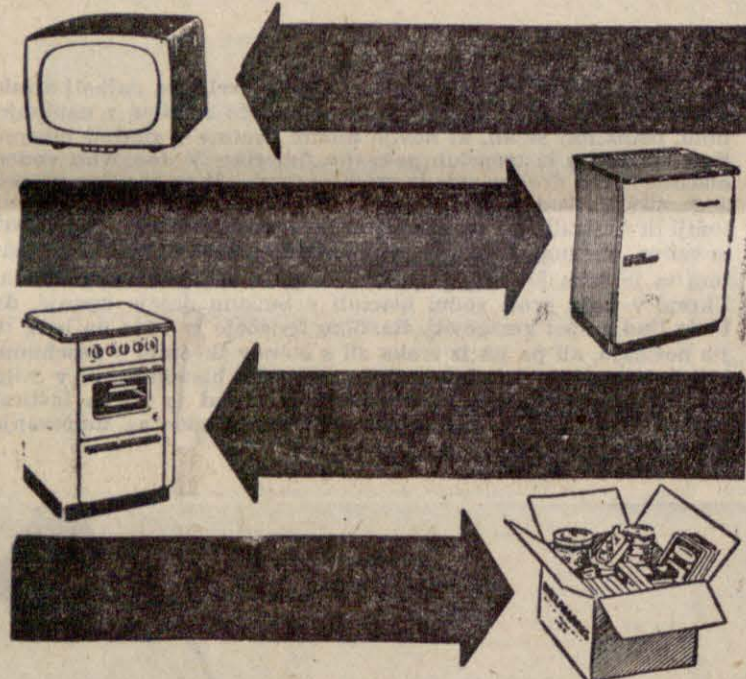
Ti znaki so natisnjeni na vsaki vrečki ali kartončku ARGO-JUHE. Vsak potrošnik lahko pošlje tudi več kuvert.

Na zadnji strani kuverte mora biti čitljivo napisan naslov pošiljatelja.

Udeležite se in sodelujte pri
VELIKEM ZADNJEM ŽREBANJU

Dobitniki bodo obveščeni s priporočenim pismom

ARGO JUHA VAM PRINAŠA
SREČO

DOBITNIKI NAGRADNE IGRE »OTROŠKO VESELJE«

Bizjak Anica, Celje, na Otoku 7 = 2 - Magolič Marija, Kokra 38, p. Kokra, Slovenija = 2 - Kroflič Marica, p. Braslovce, Braslovce 26 = 3 - Zupan Rudi, Velenje, Salaška št. 16 = 3 - Paflič Genovefa, Sp. Dolé 29, Vitanje, Slovenija = 3 - Kakočar Milka, Sevnica, Cesta na Dobrovo 24, Slovenija = 3 - Kopina Jožica, Gor. Brezovica št. 14, z. p. Sentjernej - Gorenjsko = 4 - Pekovec Marija, p. Stara Fužina, Bohinj = 5 - Prijatelj Breda, Ljubljana, Linhartova št. 82 = 6 - Jaznikar Stefa, p. Ravne na Koroškem, Zelenbreg št. 16 = 7 - Frank Rozina, Mala Bukovica št. 2, p. Ilirska Bistrica = 7 - Lučič Dragica, Zagorje ob Savi, Zupančičeva 4, Slovenija = 9 - Bečirovič Hasan, Ljubljana, Smartinska cesta 50 = 14 Vinko Marjan, Zabnik 48, z. p. Sv. Martin na Muri = 15 - Brodnjak Marijeta, Formin št. 49, p. Gorišnica = 18 - Urška Cegnar, Ravne na Koroškem Ab. Suhli 23 = 18 - Berečko Ljubica, Ljubljana, Obirska št. 23 a = 18 - Kerovec Stjepan, Obrežje št. 9, Jesenje na Dolenjskem = 19 - Anica Ambrožič, Ljubno 68, p. Podnart - Slovenija = 19 - Milčič Vičintin, Ljubljana, Bičevje št. 1 = 21 - Rutar Danica, Vrbovo št. 57, Ilirska Bistrica, Slovenija = 21 - Skuk Marija, Suhli Vrh št. 2, p. Prevalje, Slovenija = 21 - Zalar Marina, Horjul št. 65 pri Ljubljani = 24 - Krapež Helena, pod Oštrim vrhom št. 23, Postojna = 24 - Bračič Pepca, Kamnica, p. Kamnica, Maribor = 25 - Juvančič Anica, Maribor, Prešernova 2-II = 25 - Vida Dolenc, Zgornje Gorje 7, z. p. Zgornje Gorje, Slovenija = 26 - Višnjica Tomac, Lokve 49, Goriški Kotar = 27 - Mihoković Ivan, Mihaljane, Ul. Filipovičeva 89 = 27 - Zgonc Marija, Ljubljana, Splitska 3 = 28 - Mo dič Vida, Velike Bloke 10, p. Nova vas pri Rakeku = 28 - Veselič Justina, p. Zavre pri Pinju, Petike št. 4 = 29.

»ALBUS«

...vse do smrti

VZPON ANE PAVLOVE

Začenjamo novo serijo podlistkov z naslovom »...vse do smrti«, povzeto po švicarskem publicistu C. R. Martinu in dopolnjeno z nekaterimi dodatnimi

vir. Pripovedovala bo o ljudeh, ki so stremeli k uspehu in slavi in ju tudi res dosegli, toda smrt jih je sredi ustvarjalnega dela kruto iztrgala življenju. Tako

je bilo z Gérardom Philipom, Eleonoro Duse, Molièrom, Scottom, Carnavonom,

Tyronom Powerjem, Clarkom Gablom, Cézannom, Marilyn Monroe. In tako je

bilo tudi z najslavnejšo vseh plesalk, Ano Pavlovo. O njih, ali vsaj o večini

njih bo tu beseda, vsakokrat v dveh nadaljevanjih

Ana Pavlova je bila na vrhuncu svoje slave. Triumfalno so se grmadi. Htela je od mesta do mesta, iz dežele v deželo — in povsod je bilo enako. In potem — bilo je spomladi 1925 — je po turneji v ZDA nenadoma dejala: »Sem se ne bom nikdar več vrnila.« Tega ji ni nihče verjel. Saj je bila vendar tako mlada! Ne, pa ni bila več tako mlada. Njeno telo je bilo kakor izsušeno, použito od njene umetnosti. Bila je zmeraj blesta, pogosto jo je bolela glava. In bila je utrujena.

Januarja 1927 se je zgodilo prvič: dvorana v berlinskem gledališču ni bila razprodana, celo prazna je bila skoraj vse dni gostovanja. Tretji večer je temperamentni dirigent zaradi ničevega vzroka izgubil živce, vrgel taktirko od sebe in odvihral. Zavesa se je morala spustiti. Publika se je vznemirila, zaskrbeli so se žvižgi. Pavlova je planila v jok. Toda predstava se je morala nadaljevati, sicer bi šla po zlu vsa turneja. Dve minuti kasneje se je zavesa dvignila. Pavlova je stala na odru in se smejala. Vendar ledeno.

Berlinsko gostovanje se je zaradi »boleznih v ansamblu« skrajšalo. Turneja pa se je nadaljevala. Po Nemčiji, po Angliji, Covent Garden v Londonu. Skandinavske dežele. Italija, Francija. In Pavlovo je življenje mrazilo. »Tako strašno hladno je, če si slaven. Tako sam si, ko da bi sedel na severnem polu.« In pri tem je bila stara komaj petinštirideset let, ko jo je volja do življenja že zapuščala. Bila je neprestano potrta. Obdajale so jo črne slutnje.

Jeseni 1930 je spet podpisala pogodbo za spomladansko turnejo po Ameriki, vendar ni verjela vanjo. »Kdo ve, kaj se lahko zgodi do spomladi...« Koleni, ki si ga je poškodovala pred desetimi leti v New Yorku, jo je spet močno bolelo. Razen tega se je venomer nečesa bala. Od tistih žvižgov v Berlinu, v skoraj prazni dvorani, ni več zaupala vase.

Preden bi januarja 1931 morala odpotovati na turnejo, se je hotela pozdraviti. Peljala se je k specialistu v Cannes. Kopeli in masaža so odpravile bolečine v kolenu. Ze po dveh tednih se je lahko sprehajala. 10. januarja je Ana Pavlova s spletno sedla v vlak, ki jo je peljal proti Parizu. Tam se bo sestala s svojo baletno skupino, preden bo z njo odšla na Nizozemsko. Toda uro pred Parizom je njen vlak trčil s tovornim vlakom. Ana Pavlova, ki je še ležala v spalnem oddelku, je prestrašena vstala, se ogrnila s kimonom in v kuhinjo in skočila iz vagona. Bilo je lepo, mrzlo jutro. Nesreča ni terjala žrtve, samo vagon pred Aninim je bil dokaj poškodovan. Nihče ni bil ranjen. Ana se je zmizgala v svoj oddelk.

Čez nekaj ur je prišla nova lokomotiva, ki je zapeljala vlak nazaj na prejšnjo postajo. Tako je prišla Ana šele kasno popoldne v Pariz. Ni se počutila dobro. Se je prehladila? Vaje s skupino še isti večer so bile na preplihu, ledeno mrzli dvorani, ki je bila umazana in smrdljiva. Ano je mrazilo.

17. januarja zjutraj se je skupina odpravila na Nizozemsko. Ze med potjo je Ana potožila spletni, da ji je slabo, da pa tega nihče ne sme zvedeti. V Haagu je takoj legla v posteljo. Poklicali so zdravnika. Ugotovili je lažje vnetje rebre mrene.

Drugo jutro ni nikakega izboljšanja. In vendar bo morala že zvečer nastopiti. A kaj bo, če resno zboli? Ne sme zboleti! Preveč je odvisno od tega nastopa. Poskusi vstati. Opo-teče se. Pride kraljičin osebni zdravnik, potrdi kolegovu diagnozo in predpiše tople obkladke na prsih in na hrbtu pa nekaj zdravil.

Ani je vse huje. Poklicati da svojega zdravnika dr. Slawenskaga iz Pariza. Zdravnik pride z naslednjim vlakom in ugotovi, da je bolezen zelo zelo resna. Leva stran pljuč je načeta. Zdravniki naredijo vse, kar morejo. Vročina ne pade. Ana je v deliriju. Govori o baletnih čevljih. Stot, tisoč, več tisoč parov jih je izplesala, zdaj jih vidi vse pred seboj... Čevlji so si je dala delati v Londonu, Parizu, New Yorku, Milanu, Berlinu... Ampak čisto pravih pravzaprav nikdar ni našla. Ali so čisto pravi sploh kje na svetu?

Kolkor daleč nazaj se lahko spominja, baletni čevlji, baletni čevlji. Vse drugo izgine v megli. Očeta je komaj poznala. Bil je zmeraj pijan, mater je pretepal, denarja ni prinašal domov in nekega dne je izginil. Mati je preživljala otroke s pranjem za tuje ljudi. Tesno stanovanje na dvorišču, kjer je zmeraj dišalo po kislem zelju. Petersburg. Teater Marinski, kjer je sedemletna gledala balet Čajkovskega »Trnjalica«. Zelja, da bi bila sama Trnjalica, ker pleše sama, je ne zapusti. Ker joka, jo mati pelje k direktorju carske baletne šole, toda direktor pravi, da je premlada, da pred desetimi leti po predpisih ne smejo sprejemati gojenk. Tedaj se mu pogled ustavi na otrokovem obrazu. Nikdar v svojem življenju — tako bo kasneje često pripovedoval — ni videl toliko bolečine, toliko žalosti. Direktor se mahoma premisli: »Pa naj hodi ti dve leti gledat vaje!«

Dve leti do desetega rojstnega dne sta večnost. Ampak slednjič je tako daleč. Med številnimi, ki delajo sprejemni izpit, je le nekaj izbranih. Ana je izpit opravila.

Vaje, bolečine, obup. Ana pomisli vsak dan stokrat, da ne more naprej. Da ne more več. Prati na nogah ji krvavijo že pri najmanjšem premiku, krvavijo skozi satenasta čevljev. Kmalu se sicer nauči povijati prste, da vsaj ne krvavijo s'voz saten, nauči pa se tudi va-

diti vsak dan in spozna, da je najbolje vaditi sleherni uro, celo če je bolna. Rajši ne spati, ne jesti, samo vaditi, vaditi.

Zvečer ne more zaspati, ker jo vse boli. Otekle meče si povija z mrzlimi obkladki. Toda zjutraj je spet na vaji, Ana je namreč šibkejša od drugih in nežnejša. Krvka je, vendar trda kot diamant, meni učitelj Herdt, in verno ima v krvi. Dela kot stroj, kar je pogoj za napredek, in vse kaže, da bo velika baletka!

Korak za korakom se deklica Ana pomika v ospredje. Zdaj je že zboristka v Marinskem teatru. In jo opazuje. Vseh gre na sprehod z mladim kolegom Fokinom. Ta ni samo plesalec, tudi komponira in snuje balet. Nekod se ustavi pri rbniku. Ana opazuje labode. »Kakšna milnala« pravi. »Kako smo mi ob njih okorni...«

»Iz tega bi lahko naredili balet,« odvrne Fokin. »Balet z labodji.«

Kmalu zatem je imela Ana priložnost plesati solo na neki dobrodelni matineji. Fokin je zanjo aranžiral balet na muziko Saint-Saënsa. Ana pleše laboda, ki mirno drsi po vodi. Labod dvigne krila nad glavo. Zapuščajo ga moči. Krila se povesejo, vendar labod še enkrat zakrili, še zbere poslednje sile, še enkrat se dvigne v svoji veličini. Drgeta. Glava se mu počasi nagne na stran. Iznenada se krila razprosto, da bi ušla teži zemlje — zaman. Noge ne držijo več trupa. Labod se zgurdi, spodvije eno nogo, drugo stegne. Poslednji drget ga spreleti. Krila padejo na stegneni vrat, glava se povese globoko na prsi. Labod je mrtev.

»Umirajoči labode« je trajal samo nekaj minut. Publika je vljudno ploskala. Pretrgano bi bilo govoriti o uspehu. Nihče med gledalci ali na odru ni slutil, da so bile to zgodovinske minute. Ta točka je ponesla ime Ana Pavlova po svetu.

Ze nekaj mesecev potem je prvič osvojila parter v Petersburgu. Toda niti strokovnjaki ne bi vedeli povedati, s čim pravzaprav. Njen ples je bil tehnično popoln. Ampak to je bilo nekaj samo po sebi umevnega. Če se je postavila na konice prstov, če je dlje kot večina drugih ostala na konicah, se nihče ni navedil nad njeno tehniko. Prej bi lahko rekli, da se je med plesom znebila zakonov težnosti. Bilo pa je nekaj drugega: Ana Pavlova je s svojo tehniko, s svojo presenetljivo vendar nikakor ne enkratno tehniko ustvarila nekaj novega. Ustvarila je nov svet, svet breztelesnosti. Če

puđu, šminki, zmeraj na pol osvetljeni oder, na katerem vadi, zmeraj žarometi zvečer, orkester... in potem: hitro v posteljo, zakaj jutri bo treba zgodaj vaditi, jutri bo treba delati — zmeraj je ta jutri.

Fokin jo je seznanil z Diagilevom, ki je bil ena osrednjih osebnosti v tedanjem ruskem kulturnem življenju. Studiral je najprej pravo, nato klavir, nato je hotel postati komponist. Kmalu se je vnel še za slikarstvo. Pa ne da bi sam slikal: znal je okoli sebe zbirati talente. Rad se je gugal in nadse se je bal smrti. Nabolj nesrečen je bil, če se je moral voziti z vlakom. Na ladjo ga pa sploh ni bilo mogoče spraviti. Prepričan je bil, da se bo potopila.

Diagilev, ki je popeljal peterburško opero v Pariz, je sklenil kulturni prestolnici Evrope predstaviti tudi ruski balet. In prišel je z Ano Pavlovo, ki jo je imel za največjo plesalko vseh časov. Pariz!

Chatelet-Theatre je bil stara podrtija in velikanski razmerji, zapuščeni in odbijajoči. Toda Diagilev ga je z armado mizarjev in dekoraterjev v nekaj dneh preobdelal s sto in sto metri svile, brokata, baržuna in dal postaviti v foyer eksotične rastline. Nihče pa ni smel prisostvovati vjam. Mnogi francoski in italijanski plesalci so mledovali za ta privilegij, toda Diagilev je ostal neizprosen. Pred vsako vajo so gledališče natanko preiskali, da se ja nihče ne bi skril v kak kot.

In potem je prišel 19. maj 1909. Premiera ruskega baleta.

Pariz je bil razvajen. Pariz je videl vse največje plesalke in plesalce. In Ana Pavlova pravzaprav ni bila nič novega. »Sam« klasični balet. Nobenega koraka, nobenega giba ni naredila, ki ga ne bi že druge pred njo naredile. In vendar: kako vse drugačna je bila kot druge plesalke. Uspeh je bil nesluten. Ana ni mogla z odra. Uspeh sam je sicer ni več presenečal, navadila se ga je, toda to je bilo nekaj drugega. To je bil Pariz. Kasneje je rekla: »Ko sem se v Parizu prvič priklonila, s krvavečimi nogami, in se je plosk zgrnil nad menoj, sem se morala zbrati, da nisem že na odru zajokala.«

Skupini so sleherni večer prirejali slovesnosti. Ana Pavlova pa se ni nikdar pojavila. Pariz jo je oboževal. Toda tu je bil spet — jutri. Razen tega se ni več prav razumela z Diagilevom. Ta se je vse bolj posvečal genialnemu mlademu plesalcu Nižinskemu. Vsakomur, ki ga je hotel poslušati, je sicer slej ko prej zagotavljal, da je Ana Pavlova največja plesalka vseh časov, toda zanjo se sploh ni več zanimal. Tako se je Ana kratkoma odločila za Metropolitanko v New Yorku. Nato pa za Palace v Londonu.

Njen prvi nastop v Ameriki je najavila velikanska reklama. New York Presse je poročal: »Ana Pavlova prihaja k nam s posebnim carjevim dovoljenjem... je članica carske hiše. Car ji je redkokdaj dovolil zapustiti Rusijo. Zda ima samo 30 dni dopustov. V tem ni bilo seveda niti trohice resnice. Druga poročila so bila zanesljivejša. Na primer: »Gaža Ana Pavlova znaša tisoč dolarjev za večer. Večje gaže ne dobi niti niti pevka Geraldine Farrar in veliki Caruso dobi samo dvakrat toliko.«

New York se ji je pri pričr vrgel pred noge, kakor temu pravijo v gledališkem svetu. Tudi London. Pa Petersburg, Rusija, se ji ni tožilo po domovini? Ne, vedela je, da je le tu

D'Ors: Ana Pavlova

je skočila, če je lebdela v zraku, če je plesala na konicah, je imel gledalec občutek: tu se je razbinihla telesnost. Prodor je prišel z baletom »Ciselle«.

Ana je zbrala skupnino 12 deklet in 8 fantov in se z njimi leta 1907 v podničah odpravila v Rigo, Helsinkfors, Kjöbenhavn, Stockholm. Tudi doma so se uspehi množili. Uspehi! Triumfi! Toda uspeh je kot opij, kdor mu zapade, potrebuje zmeraj večje doze. In Ana Pavlova je sprevidela, da mora iz Petersburga: povsod bo plesala, povsod jo bodo slavili!

Mnogo let bo minilo, preden se bo zavedela, da je svet plesalca povsod isti: zmeraj majhna garderoba, z vonjem po potu, parfumu,

prva. Tam, v Petersburgu je bila samo ena od mnogih. Tam bi morala predolgo čakati, da bi prišla na vrsto, na kako izpraznjeno mesto in morda šele tedaj, ko bi bilo že prepozno.

Prepozno: ko da je Ana Pavlova že tedaj vedela, kako kratko bo njeno življenje, kako malo let ji je na voljo. Na svojem področju je bila zdaj čisto zgornja, zvezda, ki pa je že čutila: zvezda pomeni samoto.

● Prihodnjič: Ana Pavlova — samotna slave

Na vprašanje dopisnika »New York Timesa« Cyrusa Sulzbergerja, ali ne misli na naslednika, kakor je to storil Churchill — iz političnega življenja se je umaknil z 80 leti — ki je zunanega ministra Edena pogosto označeval kot svojega »prestonaslednika«, je odgovoril 86-letni Konrad Adenauer: »Hm, veste, Churchill je bil že precej star...«

V Berlin je pred kratkim prispel ameriški karikaturist Stan Mott iz Los Angelesa. S svojim »go-carom«, ki ima prav tako nizko prikoliko, je prevozil doslej okoli 41.000 kilometrov...

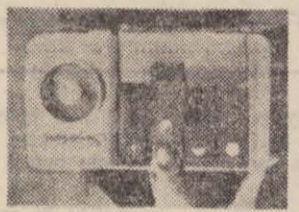
Ameriški Predstavniški dom je povabil javnost, naj predlaga, kako bi bilo mogoče poenostaviti državno upravo. Prvi rezultat pobude: poslanci so glasovali za nastavitve treh novih referentov, ki bodo skrbeli za pismene stike z državljani.

med dvema tečajema

V anonimnih pismih, naslovljenih na policijo in na ministrstvo za javna dela, se newyorški žeparji pritožujejo zaradi čedalje hujše konkurence svojih južnoameriških »kolegov«, zlasti tistih iz Čila, ki so zadnje čase baje zelo aktivni na newyorških ulicah in v prodajalnah. Domači dolgooprtni zahtevajo strožje nadzorstvo nad sumljivimi tujci in večjo previdnost pri izdajanju dovoljenj za bivanje. Eden izmed domačih žeparjev je zapisal: »Mar, hočete, da izgubim existenco in da se začne brezkom-promisni konkurenčni boj na stroške občinstva?«

Neki argentinski okrožni poslanec je napovedal dvoboj zdravniku dr. Lopezu, ker je ta priporočil bolniku, ki trpi za nespečnostjo, naj posluša njegove govore.

Ameriški znanstveniki so izdelali pripomoček, ki naj bi nadomestil staromodno uspanko. Skratka ima štiri gume, ob pritisku nanje prihajajo iz zvočnika enolični šumi po izbiri: dež, šumenje valov in »beli šum«. Pri zadnjih gre za istočasno lestvico tonov, ki jih zaslusijo človeško uho. Ljudje z zelo občutljivimi živci lahko izključijo najvišje tone. Napravo so namestili že v več bolnišnicah, kjer šumi baje uspešno uspavajo paciente.

Človek se bo rodil pod morjem

COUSTEAU OBLJUBLJA, DA BODO ČEZ PETDESET LET ŽE CELA ČLOVEŠKA NASELJA POD MORJEM

Vse tisto, kar je nepoučeni poslušalec lahko slišal pred dobrim tedenom v veliki dvorani Church Housa v Londonu, mu je gotovo moralo vzbuditi vtis, ko da so vsi ti ljudje, ki so se tam zbrali, nori oboževalci Julesa Vernesa, njegovih del in njegovih domišljjskih predstav. In to tistih, ki govorijo o življenju ljudi pod morjem. Toda k sreči povsem nepoučenih poslušalcev vendarle ni bilo, pa tudi ljudje so danes veliko bolj previdni, vsaj takrat, ko se je treba odločiti ali gre za golemo domišljjsko predstav, ki se ne bo uresničila, ali pa samo za stvar, ki bo v bolj ali manj bližnji prihodnosti postala stvarnost. Zato tudi najbolj neverjetne izjave niso vzbudile niti najmanjšega prizanesljivega ali ne-neverjetnega smehljaja. Pa tudi zakaj bi, saj so na temo o človeškem življenju pod vodo norili res najbolj izkušeni in poučeni ljudje. V londonski dvorani so se namreč zbrali vsi tisti, ki kaj veljajo med ljudmi, ki sicer še živijo na kopnem, pa mislijo samo o tem, kako bo, ko bodo živeli pod morjem. Tam so bili najbolj znani podvodni raziskovalci kot Cousteau, Jacques Picard, Lotte Hass in Hannes Keller, znanstveniki, ki proučujejo morja in pogoje življenja v njem in končno tudi visoki mornariški častniki.

Jacques Cousteau je govoril o »vodnih hišah« in podvodnih mestih, o industrijskem in

ŽIVI Z LEDVICO POKOJNIKA

Neki mladenič živi že šest mesecev z eno izmed ledvic, ki so jo odvzeli mrlcu. S to, po svoje senzacionalno novico je postregel udeležence kongresa ameriških kirurgov v Atlantic-Cityju (ZDA) doktor Joseph Murray, ki je vodil to operacijo. Senzacionalnost novice je v tem, da doslej še nobeden pacient, ki so mu vstavili ledvico umrlega človeka ni preživel toliko časa.

»Rad bi pa poudaril«, je izjavil dr. Murray, »da mladenič še nikakor ni zdrav in da vstavljen ledvica, kljub temu da deluje, še nikakor ni normalna. Novo pri vsej zadevi je to, da mu vsak dan dajemo v bolnišnici antimitobolna zdravila.«

Znano je namreč, da se organizem človeka, ki so mu vstavili ledvico, ki ni od enojčnega dvojčka, prične takoj po operaciji »upirati« tujemu telesu ter ga skuša uničiti. Uspeh dr. Murraya je tako prav v tem, da mu je uspelo preprečiti to sovražno reakcijo, ki se vedno konča s smrtjo bolnika, šest mesecev, ki jih je njegov bolnik že preživel, pa budijo upe, da se bo organizem počasi privadil na novo ledvico in da bo tako pacient preživel. To pa bo izreden uspeh medicinske znanosti. Saj so doslej vstavili na cel svet le kakim 65 ljudem ledvice ljudi, ki niso bili njihovi enojčni dvojčki. Operacija se je končala brez uspeha v več kot polovici primerov, vsi ostali pacienti pa so umrli v zelo kratkem času po operaciji.

Cocktailski poljub - kakor kdaj

ZDA SE ZGRAZAJO, KER JE DIRIGENT BERNSTEIN POLJUBIL JACKIE KENNEDY

Ali je spodobno poljubiti v javnosti prvo damo Združenih držav Amerike? Sliši se nenavadno, toda po ameriških domovih so se celo ob najbolj napeh tihoteknih krize zaradi ameriške skaranstvene Kube ubadali s tem vprašanjem skoraj toliko kot s tistim, če svetu ne grozi nova vojna. Vse pa se je pričelo s tem, da je slovit dirigent Leonard Bernstein, ki je sicer star družinski prijatelj Kennedyjev, poljubil v odmoru koncerta pred televizijskimi kamerami ženo predsednika Združenih držav Amerike.

Televizijski gledalci so se takoj razdelili v dva tabora. Eni so trdili, da tak poljub izpade zelo slabo v gozdu in da je oboje neokusen, in imenu drugih pa je spregovorila ena najbolj znanih ameriških novinark, ki je napisala, da tak »mondenski poljub« niso nobena redkost v nekaterih ameriških družbah in da se ob njih lahko zgražajo le farizeji. Vsa seveda vztraja pri svojem in tako se je pričela »zadeva« poljuba, kateri so celo najbolj ugledni ameriški časniki in revije najbolj posvetili svoj prostor. Zanimivo je, kako o njej piše »Times«. Izredno razširjeni tednik tudi pravi, da tak poljub niso nobena redkost, pravi celo, da se imenujejo cocktailski (cocktail kissing) in da so se v minulih letih razširili iz filmskih in gledaliških krogov kot kaka epidemija po ZDA. Toda po »Timesu« imajo ti poljubi tudi svojo zelo natančno pravilo. Prvo mora pokazati ženska, da se hoče poljubiti z znanec, ki ga sreča na kakem sprostitvenem mestu, ki jo mora potem poljubiti zelo visoko na lice, blizu ušesa, tako da ji ne pokvari lica. Seveda pa je s tem nena- vladnimi poljubi različne v raznih kraljev- vinskih državah. V Chicagu, na primer, velja, da lahko moški in žena poljubita samo svoje naj- boljše znanke. V San Franciscu pa niso spo- dobn poljubi med se neporočeni in manj kot trideset let starimi osebami. V Dallasu pa lahko moški poljubi vsako žensko, ko jo sreča, toda pri tem ne sme preveč očitno pokazati želje, da bi jo še enkrat poljubil. Menda se le eno mesto uspešno upira tej epidemiji in to je Washington, ob čepav se tam ljudje, ki sodelujejo v tako imenovani »Ken- nedyjev klani« poljubljajo kar povprek. Zanimivo je, kako »Times« pojasnjuje ta washin- gtonski odpor do cocktailskih poljubov: mo- dernost svet ameriške prestolnice namreč tro- jno večina politiki, ki so se dokopali do svojih položajev tako, da so vse povprek stiskali roke svojim volivcem. Zato tudi sedaj nočejo zapustiti te navade, ki jim je prešla v kri.

komercialnem izkoriščanju morskih globin pa tudi o neki novi vrsti ljudi, ki naj bi želeli v velikih morskih globinah povsem privajena na novo življenjsko okolje.

Ta svojevrstni kongres je otvoril grof Mounibatten, ki je prebral pozdravno pismo vojvode Edinburskega, potem pa zavzeto go- voril o lepota in pomenu podmorskega sveta in še posebno poudaril, da mora pravzaprav vsak človek čutili izreden čar vseh teh posku- sov, ki naj bi omogočili človeškemu rodu, da se razširi tudi po tistih delih zemeljske po- vršine, ki so bili doslej zanj tabu.

Na kongresu so že vsi vedeli, kako je Cou- steauju uspelo spustiti pri Marseillu v morje prvo podvodno hišo, v kateri sta potem dva njegova učenca uspešno preživela teden dni, ne da bi videla sončno svetlobo. Toda povsem novo pa je bilo, da se je francoska mornari- ca zaradi tega uspeha polikusa odločila, da bo zgradila več podvodnih hiš, v katerih bo lahko še prihodnje pomlad stalno živel pod morsko gladino po neindustrializiranih ljudi. To bo prva podvodna vas, kateri naj bi v prihodnosti sledile še mnoge druge.

Kongres je tudi slišal, kako je Cousteau brez obotavljanja zavrnil, kako bo »sede« pet- deset let živega na svetu že nova vrsta ljudi, ki se bodo rodili pod morjem, ki se bodo v morskih globinah počutili prav tako doma kot ribe in ki bo bodo čutili nobene potrebe, da bi se vrnili na površje in kopne. Mororče je Cousteau res dal svoj domišljjski nekoli- preveč prosto pot, toda tudi na kongresu mu ni nihče ugovarjal, ko je pričel govoriti celo o novih narodih, ki naj bi seveda živeli pod morsko gladino in ki naj bi imeli svojo druž- beno ureditev.

Verjetno se s problemom teh novih »pod- vodnih narodov« ne bo treba ukvarjati še na- še dni, toda nedvomno je, da se že danšnja

znanost izredno trudi, da bi omogočila člo- veku, da bi lahko živel pod morsko gladino brez hujših posledic za svoj organizem.

Na kongresu je bilo slišati več zanimivih primerjav med življenjem v vesolju in živ- ljenjem pod morjem. Cousteau je tako na pri- mer povedal, da se znanstveniki Ameriške agencije za vesolje že trudijo, da bi izdelali »umetne škrge«, se pravi neki umetni, ke- mični dihalni organ, ki naj bi izločeval kisik in ga odvajal v telo astronauta ali podvodnega moža (na kongresu so se strinjali, da je dobil ta izraz že sedaj svoj stvarni pomen), ne da bi le-ta moral dihati. Cousteau pa je povedal, da so ameriški znanstveniki že izdelali prve »umetne škrge«, s katerimi delajo polkuse in iz katerih se bo verjetno v prihodnosti razvil popoln dihalni organ. Visoki častniki, ki so se udeležili kongresa so potrdili to no- vico, polkovnik Miles, direktor inštituta za medicinska raziskovanja pri angleški admini- straciji pa je celo izjavil, da je natančneje se- manjen s temi poskusi in da gre za velik in izredno pomemben napredek na tem po- dročju.

Kakšne bodo posledice podvodnega življe- nja? »Njihov značaj se bo spremenil,« zagotavlja Cousteau, ki pravi tudi, da sta moža, ki sta preživela pri Marseillu teden dni pod morjem »prišla na površje povsem spre- menjena, popolnoma dezorientirana. Zato so na kongresu tudi mislili, da bo treba bodoče »podvodne ljudi« znanstveno pripraviti na no- ve pogoje življenja in da bo treba njihova pljuča, ki jih ne bodo potrebovali, kar bodo dihalni z umetnimi škrgami, »napolniti« z neko tekočino, tako da bodo lahko prenašali vodni pritisk.«

Kongres so zaključili v splošnem premiš- ljanju, da ni človeštvo samo na pragu vesoljske dobe pač pa tudi podvodne.

Obvezna smer - roparjem v objem

PROMETNI ZNAKI SO POMAGALI SKUPINI ANGLEŠKIH ROPARJEV, DA JE PRIŠLA DO STOTIH MILIJONOV

Londonska četrt Chelsea pa tudi vsi ostali deli angleškega glavnega mesta so bili tisto jutro, kot je to običajno v tem letnem času oviti v gosto meglo. »Vožnja« v avtomobilom ob takem vremenu ni šala in le velika predp- nost ter upoštevanje vseh prometnih predp- sov in znakov lahko zagotovi kolikšna varna vožnja. Zato se je tudi vozniški bančnega av- tomobila, v katerem je bilo nekaj več kot sto milijonov v našem denarju, ki so bili name- njeni raznim tveganjem v East Endu, skrbno držal navodil na novih prometnih znakih na

Old Church Streetu. Ko je hotel zaviti na levo, kot vse dni, ga je tabla z napisom »zaradi del cest zaprt« prisilila, da je zavil na desno. Takoj nato pa je prišel do nove table, na kateri je pisalo »Obvezna smer«, pa je zavil na levo. Se dvakrat je tako moral zaviti s svoje stalne poti, potem pa je nena- doma zapeljal čez cesto neki poltovorni avto- mobil in se celo zaletel v bančni voz. Kaj se je potem dogajalo, vedo povedati le priče, ki jih je truš prijavil na okna. Voznik pa tudi njegov spremljevalec se spominata samo, da so bili v hipu, ko sta se nekoliko opomogla od sunka okrog njih štirje zakrinkani roparji. Dva hitra udarca z gumijavkami in oba sta izgubila zavest. Zaradi megle pa so tudi priče le nejasno videli štiri roparje, ki so imeli čez glavo poveznjene ženske nogavice, kako so napadli voznika in njegovega spremljeval- ca, odprli zadnja vrata bančnega avtomobila, na hitro opravili še z dvema čuvajema, se polastili vreč z denarjem, se usedli v avto- mobil, ki je bil parkiran v neposredni bližini in odpeljali.

Ena izmed prič, ki je mislila, da gre za prometno nesrečo, je telefonirala na policijo, tako da so stražniki lahko prišli verjetno še

prej, kot so to predvidevali roparji, toda tudi oni so zamudili. Četvorice, ki se je z denar- jem uselila v avtomobil, ni bilo nikjer več, pa tudi stanovanje, za katerega so ugotovili, da so imeli v njem glavni stan vodje tega drznega roparskega napada, je bilo že prazno.

Preiskava je doslej lahko ugotovila le kako je rop potekal. Očitno je, da gre za »delo« pre- cej številne tolpe. V glavnem stanu so našli ogromke dveh različnih vrst cigarete, tako da sta bila v njem gotovo vsaj dva člana tolpe, ki sta vodila in sinhrizirala napad. Policija računa tudi, da so verjetno kar trije člani tolpe postavljali in odstranjevali lažne pro- metne znake in tako zapeljali bančni avto- mobil v ulico, kjer so ga čakali roparji. V glavnem stanu so sicer odkrili nekaj prstnih odtisov, toda policija dvomi, da bi bili avtorji tega drznega, pa vendarle dobro zamišlje- nega napada tako neprevidni, da bi puščali za rop potekati. Verjetno so ostali od prejšnjih stanovanj. Ker pa je prišlo do napada sredi megle in ob sedmih zjutraj, pa tudi priče ne vedo povedati kaj pomembnega. Zato je tudi lahko razumeti banko, ki je obljubila nekaj več kot 10 milijonov dinarjev nagrade tistemu, ki pomaga izslediti roparje.

NOČE ZAKLADA

KJE SO SKRITI VREČI S 3000 ZLATNIKI IN KILOGRAMOM UKRADENIH DRAGULJEV?

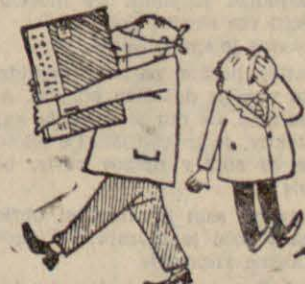
Vsi ga silijo, naj vendar že enkrat prične s kopanjem in vsak dan se na njegovem domu oglašajo vsaj nekaj ljudi, ki mu ponujajo, da od- kupijo njegovo hišo in zemljo okrog nje in mu potem dajo tudi polovico zaklada, ki ga bodo našli. Zakaj vsi so prepričani, da zaklad obstaja in celo osrednja osebnost iz nenavadne fran- coske zgodbe devedesetdesetletni Pierre Ducat je prepričan tako. Toda vsa zadeva se je zapletla s tem, ker starec meni, da prav nič ne potrebuje zaklada in da se predobro počuti v svoji hiši z vrtom, da bi dovolil, da mu vse skupaj uničijo. In tako zaklad ostaja pod zemljo. Pred šestimi leti se je Ducat odločil, da je de- la začel, pa je prodal svojo trgovino in sta- novanje v Parizu, kupil v Sagunto stavbo star- sole, ki je niso uporabili že od leta 1923 na- prej, jo nekoliko preuredil in se potem za stalno preselil na delo. Ko je Ducat končal s preu- ranjem dela zgornjih prostorov, kjer je hotel stanovati, pa je pričel počasi stikati po kletih. In nekoč, ko mu je pri tem počel pomagati najboljši sosed Louis Filatre (očitno je bil ne- bilos, da ni bil v posravljanju kleti že nekaj de- setletij), je našel v neki odprtini v stidu, s ka- tere je odpadel omet, steklenico, v kateri je bil kos papirja. Možja sta razbila steklenico in po- tem sta lahko na porumeltem papirju prebrala naslednje besede: »Podpisana Francoise Van- nareau izjavljam, da je moj ljubček zakopal 11. oktobra leta 1883 na dvorišču šole tri vreče, v ka- terih je bilo 3000 zlatnikov in kilogram ukrade- nih draguljev. Ob vohu najbližjega drevesa je treba odšeti sedem korakov proti središču dvo- rišča in tam je zakopan prvi vrč. Na desni, se-

voh na dvorišče. Toda po šestih letih Filatre ni mogel več molčati. Skrivnost je izdal neke- mu svojemu prijatelju, le-ta pa mu je takoj sve- toval, naj zahteva od Ducata svoj delež. Tako se je lov na zaklad pričel. Zakaj Ducat je na splošno presenečenje potrdil sosedovo zgodbo in celo vsem pokazal prepis listine (original je pri- čel na področju hiše. Zato je ponudil ljudem, da je učiteljica res živeča in da je tudi res imela nekega dokaj skrivnostnega ljubčka. Toda starec niso mogli nobenih razkroparjev dvorišča in podiranja hiše. Zato je ponudil ljudem, ki ga vsak dan nadlegujejo, naj mu od- kupijo hišo in hkrati vnaprej izplačajo visoko nagrado za zaklad, ki ga bodo našli ali pa ne. Tolklo pa spet nihče neče tvečati. Zato bo ver- jetno dokončno iskanje zaklada prelozno do starčeve smrti.

to se pripeti samo...

...NA IRSEKEM: Ko se je James Fitz- gerald po avtomobilski nesreči zbudil v bolnišnici, je z groso ugotovil, da so mu odrezali 65 cm dolgo brado. Zdalj mora sodičke odločiti, ali je bil ta ukrep nujen ali pa namerna telesna poškodba.

...V ZAHODNI NEMCIJI: In sicer v kraju Lorrach, kjer je lastnik slednjic prišel iskat izgubljeni paket v Urad za najdene predmete, potem ko je neznanstveni vonj iz paketa usmradil vse uradne prostore. V paketu je bilo pet- deset kilogramov kvarteljnov.

Starec, ki noče zaklada

dem metrov stran od tega mesta in pod kotom 30 stopinj na prvo smer, je zakopan drug vrč. Tretil pa je zakopan sedem metrov stran na levi, pod kotom 60 stopinj. Podpis: Francoise Van- nareau, učiteljica, Sagonne (Cher) 10. marca leta 1884.

Ducat in Filatre sta takoj, ko sta prišla do sapa sklenila, da bosta o zadevi molčala. Zakaj na dvorišču že dolgo več ni bilo nobenega drev- ja, pa tudi šole so po letu 1880 prezidali, tako da ni nihče več točno vedel, kje je bil stari

Nevarna okna in vrata letal

LETALSKE TRAGEDIJE SO MOŽNE, ČETUDI LETALO VARNO PRISTANE

Tragična usoda mlade Parižanke Francoise de Moriere, ki je zadnji dve leti delala kot stewardesa ame- riške letalske družbe »Alleghany Airlines« je prav zaradi svoje ne- smiselnosti pa tudi zaradi tega, ker nikakor ni prva, vzbudila po vsem svetu skoraj toliko pozornosti kot kaka letalska katastrofa, v kateri izgubi življenje več deset ljudi. Fran- coise namreč ne bo doživela svojega devetindvajsetega rojstnega dne za- to, ker je padla skozi vrata letala, ki je letelo kakih 500 metrov nad zemljo. Njene posmrtno ostanke so našli šele po nekaj urah iskanja.

Kaj se je pravzaprav zgodilo? Dvomotorno letalo je s 47 potniki in štiriimi člani posadke letelo iz Wa- shingtona v Providence. Prvo pilo- tovo sporočilo po radiu se je gla- silo: »Vrata ne delujejo dobro.« Samo pet minut kasneje pa je javil:

»Stewardeso je potegnili iz letala.« Eden izmed članov posadke je po- tem povedal, kaj se je zgodilo v ti- stih petih minutah.

»Iz zadnjega dela letala se je za- silisal hrup. Kmalu nato je prišla stewardesa in odpeljala s seboj po- močnika pilota, da bi skupaj sku- šala zapreti vrata, ki so se nena- doma nekoliko odskrinila. Nista mogla narediti kaj posebnega in ta- ko sta samo z blazinami zamašila odprtino, da ni bilo več hrupa. Oba sta se vrnila v pilotsko kabino in stewardesa se je celo uselila. Nekaj časa smo se pogovarjali, potem pa se je opravila, da mora oditi in najaviti potnikom naš pristanek v Hartfordu. Odsila je, nekaj sekund nato pa je vse letalo stresel močan sunk zrak. To je bilo vse.«

Le nekaj sekund po tem pa je skoraj enako usodo doživela tudi

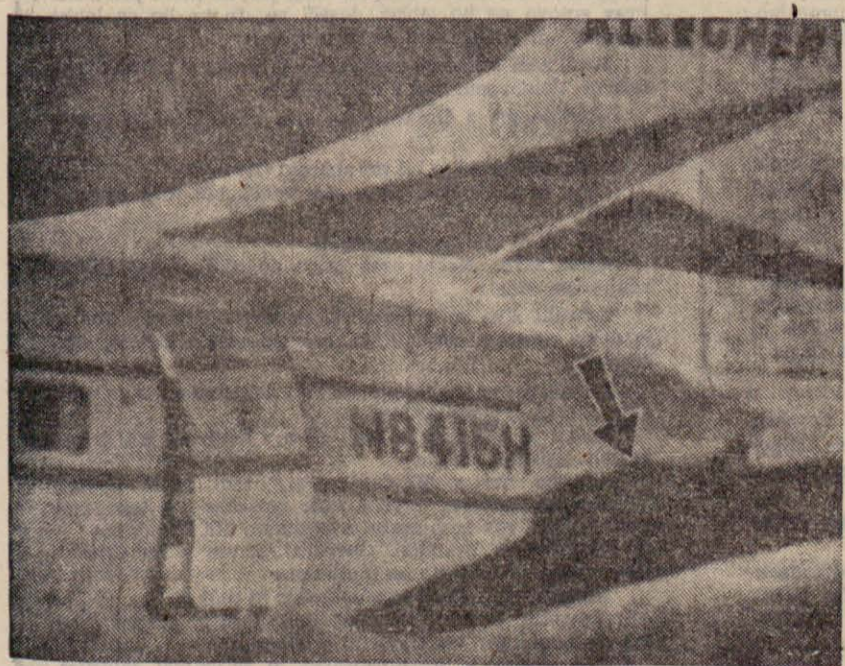
druga stewardesa. Srk zraka zaradi odprtih vrat jo je skoraj potegnil iz letala. Rešil jo je neki potnik, ki jo je zadržal toliko časa, dokler niso tudi drugi priskočili na pomoč. Ta srk je bil tako močan, da je po- tegnil iz letala pladenj, na katerem so stewardese posluževale goste in ga zavezal v krmilne naprave, od- trgal vrata, ki so ločila pilotsko ka- bino od potniške ter potrgal notra- njo oblogo in nekatere naprave. Po- licija sedaj preiskuje vzroke nena- vadne nesreče, tisk pa beleži še po- dobnе tragedije. Tridesetega avgu- sta letos je prišlo do podobne ne- sreče v Argentini. Stewardesa letal- ske družbe »Aerolineas Argentinas« Olga Gomez je bila po letu poletu na- slonila na vrata. Le-ta pa so se ne- nadenoma odprla in dekle je padlo iz letala, ko je bilo na višini 4.800 metrov, med Tucumanom in Bue- nos Airesom.

Majorskega vojnega letal- stva je padel iz svojega letala na višini deset tisoč metrov, ko je le- tal nad ameriško bazo Thule na Groenlandu. Bilo je to 24. februarja letos, ko je majorskega letala po- manjšo okvaro, pa se je pri tem naslonil na pomožna vrata, ki so se odprla.

Oren Pruitt se je junija 1956 od- pravil s svojo ženo na poročno po- tovanje z letalom. Ko je bilo leta- lo nad Severno Carolino, ga je po- tegnilo skozi vrata, ki so se nena- doma odtrgala s tečajev.

20. aprila 1957 pa je dvaintrideset- letnega Američana Jacka Nasha zračni srk potegnil skozi majhno okno na letalu. Veliko potniško le- talo Superconstellation je letelo na višini 7000 metrov iz Teherana v Bagdad. Američan se je naslonil na okno, prav tedaj pa se je zaradi nepojasnjene vibracije razletelo ste- klo na okencu. Zaradi hitrosti je potnik kar izskakal skozi okencek.

31. decembra 1953 pa je nekega belgijskega stewarda potegnili sko- zi slabo zaprta vrata in ga vrglo med letalski vijak.

Vrata letala skozi katera je zračni srk potegnil mlado stewardeso

James Hadley Chase: Samo vžigalice

»Ja, opis se ujema. V lopi sta dve oblačnici. Ona je uporabila eno, on pa drugo. Našli smo njene hlače, srajco, klobuk in očala. Njegova obleka je bila v drugem prostoru.«

»Torej je dekle pustilo obleko v lopi?« sem vprašal oistro.

»To sem vam pravkar povedal. Pomeni pa lahko dvojje: ali je hotela brez sledu izginiti in se je odločila izginiti v kopalkah; v tem prekletem mestu letajo vsi okoli v kopalkah. Ali pa se je šla kopat in jo je nekdo ubil, potem ko je zabodel Sheppeya. Moji ljudje zdaj preiskujejo obrežje. Osebo mislim, da jo je pobrisala.«

»Je ni nihče videl, ko je zapustila lopo?« sem vprašal, ko se je dvigalo ustavilo v drugem nadstropju.

»Ne. Seveda pa stvar še preiskujemo.«

Šla sva po hodniku do sobe 247. »Njena preobleka ni bila slaba,« je nadaljeval Rankin, ko je potisnil ključ v ključavnico, »v tem mestu ljudje ne gledajo obrazov, temveč postave.« Obrnil je ključ v ključavnici in odklenil vrata.

Stala sva med podboji in se ozirala po sobi. Bila je za malenkost večja od moje in prav tako vroča in zadušna.

»Ljubi svete, je rekel Rankin polglasno.

Soba je bila videti, kot bi jo pretresel vihar. Vsi predali predalniki so bili odprti, Jackove stvari razmetane. Njegova aktovka je bila prerezana in papirji razsuti po tleh. Postelja je bila razdejana, žimnica razrezana in žima iztrgana. Celo blazine so bile prerezane; perje je le-telo po sobi.

»Precej urno delo,« je rekel Rankin. »Če je bilo tukaj kaj najti, midva tistega zagotovo ne bova več našla. Pošal bom svoje fante semkaj. Možno, da bodo našli nekaj prstnih odtisov, čeprav bi glavo stavil, da jih ne bodo.«

Zapri je vrata in jih zaklenil.

Drugo poglavje

1.

Ležal sem na postelji in prisluškoval hrupnim korakom v sosedni sobi in besnemu mrmranju Rankinovi ljudi, ki so iskali sledove.

Bil sem pobit in čutil sem se zapuščenega. Jack je imel kajpak napake; pa vendar je bil človek, s katerim si lahko delal. Seznanila sva se pred več kot petimi leti, ko sem še delal v pisarnici javnega tožilca kot zaupni pozvedovalec. Jack je bil tedaj kriminalni reporter pri San Francisco Tribune. Sprijaznila sva se in neko noč sva pri steklenici viskija ugotovila, da sva oba sita komande dveh prenašalnih dečev, ki sedita za pisalnikom in očitno ne poznata druge zabave, kot da naju ženeta okoli, da nama visi jezik iz gobca, ukazujeta in tečarita.

Ceprav sva bila v rožicah, sva se oba počutila malo neudobno ob misli, da bi zamenjala varno mesečno plačo za lastno samostojno podjetje. Veliko kapitala nisva imela — jaz sem premogel petsto dolarjev več kot Jack — imela pa sva celo vrsto izkušenj in mislila sva, da bova stvari kos.

V Frisco je bilo že par detektivskih agencij. Večina sva poznala in niso bile ravno cvetoče. Ko sva obdelala pol steklenice, sva sklenila, požgati vse ladje za seboj in začeti znova.

Ze v začetku nama je bila sreča mila. Čez leto dni sva kar dobro shajala in pozneje nisva imela nobenega razloga več, da bi obžalovala svojo odločitev.

Spraševal sem se, kako bom delal dalje brez partnerja. Spraševal sem se, ali naj se ozrem za drugim. V banki je bilo dovolj denarja, da bi lahko izplačal Jackovo ženo. Bila je blesava rdečelaska, zaradi katere je Jack včasih pobesnel, in bil sem prepričan, da bo navdušeno zgrabila

za priložnost, dobiti denar, ki ga je Jack posodil kot obratni kapital, nazaj.

Odvrnil sem misli od tega vprašanja in jih posvetil Jackovi smrti. Ni se mi zdelo verjetno, da bi bila njegova smrt v zvezi s primerom, ki ga je obdeloval. Veliko prej bi rekel, da se je spustil v ljubikanje z dekletom kakega poštenjakoviča, in se je ta masčeval. Cepin z dolgo konico je bil po Rankinovi izjavi orožje profesionalca in uporabil ga je profesionalno. Kljub temu moram ugotoviti, kdo je bil Jackov naročnik. Jack je rekel, da bo naročilo prineslo čedno vsotico. To je bilo gotovo res, sicer Jack ne bi zapustil San Franciscu in odpotoval tako daleč. Se pravi, naročnik je premožen mož. Seveda to še ne pomeni veliko. Večina prebivalcev St. Raphael Cityja mora imeti precej pod palcem.

Najprej sem moral zagotovo vedeti, da naš klient ni v nobeni zvezi z umorom, potem šele lahko izdam Rankinu njegovo ime. Dobremu glasu detektivske agencije ni bolj ne škoduje, kot če preda svojega naročnika policiji. Novica o tem se širi kot požar.

Sklenil sem, da bom poklical Ello, brž ko bodo izginili Rankinovi možje. Ne iz hotela. Nisem vedel, koliko je Rankin prebrisan, toda če je bil tako prebrisan, kot sem sodel, je posadil v telefonsko centralo nekoga, ki čaka, da bom kaj telefoniral.

Pogledal sem na uro. Kazala je tri četrt na eno. Postajal sem lačen; od sinoči nisem imel nič postregega v ustih. Pomislil sem, da mi bo priljubilo precej časa, če bom jedel, medtem ko so fantje v sosedni sobi tako zaposleni, da nimajo časa brgati se za to, kaj počnem. Zavihl sem noge s postelje in vstal.

Ko sem zapenjal ovrtnik, so se vrata odprla in Rankin je pogledal v sobo.

»Fuh, vroče je kot v peči.«

10

»Ja. Pravkar sem bil namenjen h kosilu. Bi radi govorili z menoj?«

Naslonil se je na podboje in žvečil ugasio cigaro. »Nič nismo našli,« pokazal je sosednjo sobo. »Stotine prstnih odtisov, verjetno brezpomembnih. Mislim, da imamo prstne odtise vsaj tridesetih poprejšnjih gostov. Tudi nobenih zapiskov nismo našli. To sem pravzaprav pričeval. Nobenega namiga na to, kdo bi utegnil biti Sheppeyev naročnik.«

»Stavim, da tisti, ki je pred vami preiskal sobo, tudi ni ničesar našel. Jack ni pisal poročil.«

»Se vedno ne veste, kdo je bil klient?« je vprašal Rankin in me ostro meril.

»Nimam pojma.«

»Tista neumnost, da morate klientovo ime ščititi, v primeru umora ne šteje, Brandon. Poskrbite za to, da boste izvedeli ime; nikar mi ne pravite, da tega ne morete.«

»Zakaj bi vam lagal, inspektor? Če Jack ni pustil nobenih zapiskov, ne vem, kaj naj storim.«

»Dajte mi naslov svoje pisarne. Gotovo imate tajnico ali kaj podobnega.«

Povedal sem mu naslov. »Strojepislo imamo. Pravkar je dopolnila sedemnajst let in je najbolj neumna avša, ki je kdaj prejemale plačo. Nikoli ji nisva ničesar povedala.«

Ni bilo videti, da bi mi Rankin verjel.

»Ko boste ugotovili, kdo je naročnik, pridite k meni. Če vas štirindvajset ur ne bo, bom prišel jaz k vam.«

S tem besedami je odšel in zapri vrata. Njegova grožnja je visela v zraku kot oblak strupenega plina.

Sklenil sem, da bom kosilo izpustil. Zasumil sem, da bo Rankin poklical policijo v San Franciscu in prosil, naj pošljejo Elli na vrat enega svojih uradnikov, preden bi jo mogel jaz doseči.

Peljal sem se s dvigalom v vežo in šel peš mimo enega

bloka, preden sem našel točilnico, kjer sem se lahko zapri v telefonsko celico. Poklical sem svojo pisarno.

Rankinu sem povedal samo pol resnice o Elli. Res je imela šele sedemnajst let, prismojena pa še malo ni bila. Nasprotno, bila je tako bistra, kot sva si je mogla želiti, in ostrta kot britve.

Dobro mi je delo, ko sem zaslišal njen vedri, mladi glas. »Tukaj agencija Star. Dober dan.«

»Tukaj Lew,« sem naglo odgovoril. »Kličem iz St. Raphael Cityja. Jack je prišel semkaj z nekakšnim naročilom in mi je telegrafiral, naj pridem za njim. Slabe novice imam, Ella, Jack je mrtev. Nekdo ga je zabodel.«

Slišal sem, kako je sunkovito vdihnila. Jacka je imela rada. Ko je prišla v pisarno, ji je iz navade začel dvoriti, pa sem ga pregovoril, naj pusti dekletce njenih let pri miru. Uvidel je, da imam prav, in si je izbral za lov zrelejšo divjavo. Vendar ga je imela rada; vedel sem, da je vanj kar precej zaljubljen.

»Jack je mrtev?« je vprašala s tresočim se glasom.

»Ja, Ella, zdaj pa poslušaj, to je zelo važno: policija bi rada vedela, kakšno je bilo njegovo naročilo in kdo je naročnik. Meni tega ni povedal. Pa tebi?«

»Ne. Rekel je samo, da je dobil naročilo in da se pelje v St. Raphael City. Da vam bo brzojavil, naj pridete za njim. Kaj pa je bilo naročilo, tega ni povedal.«

Slišal sem, da s težavo zadržuje solze. Otroci se mi je smilili, a ta trenutek res nisem utegnil biti sentimentalen.

»Kako je naročilo prišlo? Pismeno ali po telefonu?«

»Nekdo ga je poklical.«

»Je povedal svoje ime?«

»Ne. Vprašala sem ga, kako se piše, pa ni maral povedati. Rekel je, da bi rad govoril z enim izmed vaj.«

Potislil sem klobuk na tilnik in napihnil lica. Zrak v telefonski celici je bil tako gost, da bi se nanj lahko naslonil.

11

Videti je bilo, da sem prispel na mrtvo točko. Nato sem se nenadoma nečesa domislil. Spomnil sem se Jackove navade, čečkanj in risati med telefoniranjem. Če si mu potislil v roko svinčnik in telefonsko slušalko, je začel čečkanj. Risal je naga dekleta — na tem področju je bil prav nadarjen — ali zapisoval odlomke pogovora. Čečkanje med telefoniranjem mu je postalo druga narava. »Stopi v njegovo sobo, Ella, in si oglej mapo na mizi. Lahko, da je zapisal ime svojega klienta. Saj veš, da je zmerom čečkal.«

»Ja, takoj bom pogledala.«

Čakal sem in čutil, kako mi teče znoj po hrbtu. V telefonski celici je bilo tako vroče, da sem moral odpreti vrata in spustil vanjo nekaj zraka. V tem trenutku sem opazil svojo asencov. Možak je slonel pri espresu in na kilometre daleč smrdel po policiji. Tako pretirano predano je strmel v svojo skodelico kave, da sem takoj spoznal, kako napeto se trudi, da ne bi pogledal v mojo smer.

Ozmerjal sem se, da nisem prej pomislil na to, da mi bo Rankin obesil senco. Fant je prav gotovo uganil, da ključem svojo pisarno.

Ellin glas je spet osredotočil mojo pozornost na telefon.

»Na mapi je načrtovano vse mogoče,« je rekla. »Držim jo v rokah. Ime pa je na njej samo eno: Lee Creedy, napisano s tiskanimi črkami.«

»Prav, Ella. Lahko, da to kaj pomeni, lahko pa tudi nič. V vsakem primeru pa moraš pnik uničiti. Tolklo časa bom počakal pri telefonu. Strgaj ga na drobne koščke, jih vrzi v stranišče in potegni vodo. Vsak trenutek lahko pride policija in policija ga ne sme najti.«

Čakal sem tri minute, nato se je spet oglasila.

»Opravljeno.«

»Bistro dekletce si, Ella. Zdaj pa poslušaj: policiji sem rekel, da si malo omejena in da ti nikoli nisva ni-

česar zaupala. Ravnaj se po tem. Reci samo, da je Jacka nekdo po telefonu poklical in da ti je povedal o svoji poti v St. Raphael City, zakaj so ga poklicali in kdo, pa ne veš. Jasno?«

»Ne daj, da bi te zastrašili. Verjetno bodo surovi in bodo govorili o sokrivdi. Nič ne skrbi zavoljo tega, vztrajaj pri svoji izjavi. Prav nič ti ne morejo dokazati in se bodo gotovo kmalu naveličali.«

»V redu, Lew.«

»Se nekaj. Nič rad te tega ne prostim, a sam žal od tukaj ne morem urediti. Prosim te, sporoči žalostno novico Jackovi ženi. Povej ji, da ji bom pisal. Se noč bom odpisal pismo. Tudi za pogreb se bom pobrigal. Ko bo prebela prvi udarec, jo bom poklical.«

»Kaj se še boš nebe vrnil?«

»Ne. Ugotoviti moram, zakaj so Jacka umorili in kdo je to storil. Boš šla k njej, Ella?«

»Seveda. Nato je dejala tiše: »Pravkar sta vstopila dva možka; najbrž policista...« in odločila slušalko.

Potegnil sem robc iz žepa, obrisal obraz in stopil iz celice. Šel sem k točilni mizi in se postavil k čakajočemu uradniku. Vrgel mi je leden pogled in mi obrnil hrbet. Naročil sem kavo in sendvič.

Izpil sem svojo skodelico, si prižgal cigareto, zapustil pretirano malomarno točilnico, sedel v črn Lincoln in se odpeljal.

2.

V hotel sem se vrnil kmalu po pol dveh in se napotil naravnost v svojo sobo. Pri tem sem moral mimo Jackove in ker so bila vrata odprta, sem pogledal vanjo.

Krepko grajen možki v zdelani obleki je stal pri oknu, opiral roke v široke boke in se ogledoval po sobi. Obrnil se je k meni in se zastrmel vame s trdimi, sovražnimi očmi.

12

Videti je bil kot nekdanji stražnik. Sodel sem, da je hišni detektiv.

»So podrl šotore in odšli?« sem vprašal in stopil v sobo.

»Kaj bi radi?« je vprašal z nizkim, srčitim glasom. »Jaz sem Brandon iz sosedne sobe. Ste vi Greaves? Postal je prijazen in priklimal.«

Soba je bila malo bolj pospravljena. Vsaj perje so pometli na kup, čeprav je nekaj peres še vedno frčalo po sobi.

Predali so bili zaprti, žima spet potisnjena v žimnico in papirji pobrani. Jackovo imetje je bilo nakopičeno v koku. Dva oguljena kovčka, dežni plašč, klobuk in teniški reket v okviru. Bil je to beden, majhen kupček. Malo v nadmestilo za možkega, ki je bil tako čeden, močan in poln humorja.

»So opravili?« sem vprašal in pokazal kupček. Greaves je spet priklimal.

»Poslali moram vse skupaj njegovi ženi. Mi lahko kdo pomaga?«

»Sluga Joe se bo pobrigal za to, če ga boste prosili.«

»Če nimate boljšega dela, pridite v mojo sobo. Pri sebi imam steklenico Vata 69, ki se počuti zanemarjeno.«

Njegov debeli obraz je zasijal. Verjetno ni imel veliko prijateljev.

»Nekaj minut bi že utegnili.«

Stopila sva v mojo sobo in zapri sem vrata.

Greaves je sedel na trdi stol, jaz na posteljo. Led se je zdavnaj stalil. Nisem se potrudil telefonirati po novega, temveč sem mu natočil v kozarec za tri prste viskija, sebi pa tudi.

Opazoval sem njegov obraz, medtem ko je vrvkaval vonj viskija. Okrogla, masna lica so bila prostodušna, v brke se je primešalo nekaj belih kocin. Oči so bile trde,

Prebral je vizitko, nagubal čelo, se podrgnil po debelem nosu in mi kartico vrnil.

»Je bil vaš partner?«

»Ja.«

»Zmerom premišljam o tem, da bi se lotil vašega posla. Mislim, da je v njem več denarja. Kako shajate?«

»Nisva se mogla pritoževati, dokler se ni zgodilo tole. Zdaj pa moram štacuno zapreti, dokler ne najdem morilca.«

Vprašujoče me je pogledal. »To je nazadnje stvar policije. Kaj lahko storite vi?«

»Se vam ne zdi, da bi napravilo čudovit vtis, ko bi se kratko malo odpeljal v Frisco in se delal, kot da se ni nič zgodilo? Kakšna reklama zame! Razen tega je bil Jack moj najboljši prijatelj. Ne morem ostati križem rok in prepuštili vse skupaj policiji.«

Greaves je spadal obraz.

»Potlej bodite pa zelo previdni. Rankin še ni tako slab; to vam je dostojen policist. Ampak kapetan Katchen je klasa zase. Če mu je sploh še kaj bolj zoprno kot hotel-ski detektiv, je to vohajče. Če ugotovi, da ste vtaknili nos v stvar, ki sodi v njegov revir, boste imeli sitnosti. In kakšne!«

Izpraznil sem kozarec, si obrisal zapestja z robcem. Vročina v sobi je morala biti okoli petindeset stopinj.

»Kakšne sitnosti?«

»Nekdo je prišel zasebni detektiv iz Los Angelesa, da bi preiskal nekoli samomor. Vdova je bila prepričana, da gre za umor; zato je pooblastila možaka, naj poizveduje. Katchen ga je posvaril, pa je kljub temu poskušal. Nekoga dne se je vozil v svojem vozu, ko se je zalezel vanj policijski avto. Njegov voz je bil poškodovan in sam je pristal v bolnišnici s zlomljeno ključnico. Razen tega je dobil šest tednov zaradi vožnje v pljanem stanju. Prisegel

14

je, da so policaji zili nanj pol steklenice viskija, preden so ga pripeljali v bolnišnico, pa mu ni nihče verjel.«

»To je slišati zelo prijazno. Hvala za nasvet. Ogibal se ga bom.«

Greaves je z obžalovanjem izpraznil svoj kozarec in ga odložil.

»To vam svetujem iz vsega srca. No, zdaj moram dol. Ta čas hočejo, da se mudim v veži in skrbim za to, da nobeden izmed starih gospodov ne vtihotapi kake tičice v sobo. Doslej se ni to še nikoli primerilo, direktor pa je kar naprej prepričan, da bo nekdo eden poskusil. Hvala za plačilo. Če boste kdaj potrebovali pomoč, bom storil, kar bo v moji moči.«

Rekel sem, da bom mislil na to.

Ko je zapustil sobo, sem mimogrede vprašal: »Vam ime Lee Creedy kaj poves?«

Obstal je, da bi se zastrmel vame, spet zapri vrata in se naslonil nanje.

»To je najpomembnejši človek v mestu.«

Pokročilo se mi je, prikril svoje vznemirjenje.

»Kako pomemben?«

»Najprej ima okroglih sto milijončkov. Green Star ladjedelnica je njegova. Floto tankerjev ima, ki vozijo med Friscoom in Panamo. Razen tega je njegova korporacija Air Lift, katere reakcijska letala lete med tukaj in Miamiem. Ima tri časopise in tovarno z deset tisoč delavci, ki izdelujejo električno opremo za avtomobile. Razen tega ima deleže pri igralnici, pri našem šampionu lahke kategorije, pri hotelu Ritz-Plaza in pri Musketerju klubu. To je edini res odlični nočni lokal v tem bednem mestu in z besedo odlične ne mislim samo drag, čeprav je tudi presneto drag. Človek mora imeti vsaj deset tisoč dolarjev dohodkov in nemara predložiti še svoj rodovnik, preden mu dovolijo pristopiti. Tako pomemben je. Nemara

ima še kaj drugega, a to menda zadošča za približno podobno o njem.«

»Živi tukaj?«

»Zunaj na Thor Bayu ima hišo. Kakih pet minut daleč ob obrežju. Posvetov, veliko petnajst jutis s kočico, v kateri je poleg drugega kakih petindvajset spalnic, plavalni bazenom, ki bi bil dovolj velik za letalonosilko, šestimi teniški igrišči, zoološkim vrtom z levi in tigri, štiridesetimi služabniki, ki padajo drug drugemu čez noge, ko tečejo, da bi mu postregli, in z majhenim pristaniščem, ravno dovolj velikim za štiristočlonsko jahtico.«

»Ožanjen?«

»Seveda.« Greaves je namršil nos. »Se spominjate filmske zvezde Bridgette Bland? To je njegova žena.«

Nejasno sem se spominjal, da sem jo videl v filmu. Če je bila prava, je nekoč povzročila v Cannesu majhno senzacijo. Veliko so o njej govorili, ko je prijezdila naravnost v vežo hotela Majestic in vrgla receptorju vajeti, nato pa hladnokrvno šla proti dvigalu, ki jo je poneslo v petstobni apartma. Dve leti je zdržala pri filmu, preden je izginila v pozabo. Če je nisem zamenjal, je veljala za neukrotljivo in nezmožno.

»Kaj je s Creedyjem?«

Greaves me je gledal z očmi, v katerih je stal vprašaj.

»Nič posebnega,« sem odgovoril. »Nekje sem slišal njegovo ime. Nekdo ga je imenoval. Hotel sem vedeti, kdo je.«

Greaves me je zamišljeno pogledal, priklimal, odprl vrata in odšel.

Prižgal sem cigareto in se iztegnil po postelji. Jack je rekel, da bo naročilo prineslo kup denarja. Če je bil naročnik, denimo, Creedy, bi se dalo res precej zaslužiti. Ampak zakaj bi človek, kot je Creedy, najel neznanega agenta, ki je prišel tristo milj daleč? Pri takem bančnem

15

kontu in zaledju bi si lahko privoščil Pinkertona ali kako drugo svetovno znano agencijo.

Zagrebil sem prste v vlažne lase. Človek, kot je Creedy, je gotovo obdan od tajnikov, osebnih strážnikov, pritrjevalcev in ven-metalcev, ljudi, katerih posebna naloga je, paziti, da se mu človek, kot sem jaz, ne more približati. Prav gotovo ne bo lahko, doseči ga. In ne bo ga lahko vprašati, ali je angažiral Jacka in zakaj.

Popil sem kozareček viskija, da bi prišel v pravo razpoloženje. Potem sem vzel v roke telefon.

»Zvežite me z Greavesom,« sem rekel dekletu v centrali.

Po kratki pavzi je bil pri aparatu Greaves.

»Rad bi telefoniral ven,« sem rekel. »Je vaša centrala čista?«

»Nič mu ni bilo treba razlagati.«

»Brez skrbi. Nekaj časa se je po njej obešal kifeljo, zdaj je pa odšel.«

Zahvalil sem se in zahteval ponovno centralo. Ko se je dekletce oglasilo, sem prosil, naj me veže z Lejem Creedyjem.

Prosila je, naj počakam, in čez nekaj časa se je oglašila moški glas: »Palača Creedy.«

Slišati je bilo, kot bi imel silvo v ustih ali kot bi mu morali operirati polipe.

»Zvežite me z Mr. Creedyjem,« sem rekel kratko.

»Prosim, povejte, kdo govori, gospod,« je dejal glas zvisheno, »pa vas bom zvezel s tajnikom Mr. Creedyja.«

»Tukaj Lew Brandon. Govoriti moram z Mr. Creedyjem osebno, ne z njegovim tajnikom.«

Nisem mislil, da bo to učinkovalo in tudi ni.

»Ostanite, prosim, trenutke pri aparatu, gospod. Zve-zal vas bom z Mr. Creedyjevim tajnikom.«

Njegov glas je bil dolgočasen in žaljiv kot zasušnica.

POLEŠNO
CEBI

NIKDAR NI PREPOZNO

Akcija je temeljito premišljena in najskrbneje organizirana. Brž ko se prične, se odvija točno kot kolese ure. Nemogoče je, da bi se kaj potnečilo, ker sem upošteval vse okoliščine. Po tem, kar sem ocenil, pride na vsakega po 10.000 dolarjev čistega... Zdaž lahko greste. Samo Hilton ostane. Z njim se bom se pomnil zaradi nočnega čuvaja.

Člani Sullyjeve tolpe so svojemu šefu na kratko pokimali in zapustili prostor.

Sully je napolnil dva kozarca z viskijem in enega porinil Hiltonu.

»Sam veš,« je rekel vodja tolpe, »da je vse odvisno od tvojega dela.«

Hilton je priklimal.

»Nočni čuvaj ima kar enako postavo kot ti,« je razlagal Sully. »Najbrž je tudi tvojih let. Mislim, da je oborožen. Pod nobenim pogojem ne sme dvigniti poplaha. Glej, da ga z enim samim udarcem odpraviš. Zato — no bene obzirnosti. Mrtvec ne more več govoriti. To je v prvi vrsti tudi zate najugodnejše. Razumeš?«

Zopet je Hilton priklimal.

Ko pa je nato odšel na cesto, se ni počutil preveč dobro. Doslej se je bil v San Franciscu še vedno s priložnostnim delom nekako preživljal. Na stranska pota je prišel šele v slabi družbi. Prišel je z malimi tatvinami in polju-fijami. Potem je postal član tolpe, ki se je ukvarjala s prodajo mamil. Njegov položaj je bil podrejen. Zadostoval pa je, da je prišel za leto dni v ječo. Šele nedavno je odložil kazniško obliko. Niti poizkusil pa ni, da bi našel pošteno delo. Kdo se najame bivšega kaznjenca? Menil je, da se bo lahko preživljal edinele s sodelovanjem pri newyorških tolpah. Že v ječi je našel povezavo.

Hilton je občutil nekakšno slabost v želodcu. Gotovo, saj se je že večkrat pregrešil zoper postavo. Toda moril ni nikdar. Sedaj pa ni bilo več poti nazaj.

Pohajkoval je po mestu. Do izvršitve naročila je imel še nekaj ur časa. Šel je v kino in nato v gostilno na večerjo. Tedaj je prisedel neki mož. Hilton je dvignil oči od krožnika in bil naslednji trenutek prav tako presenečen kot prišlek.

»Ni mogoče! Ti, William?«

»George!« je zaklical Hilton. »Kaj pa delaš tukaj? Misliš sem, da si v Franciscu.«

»Ko je Sully umrla, sem se preselil,« je razlagal novodošli. Obujala sta spomine in čas je prešel kot blisk.

»Koda,« je rekel George obzrljujoče, »da moram že iti. Moje delo se prične zvečer.«

»Dober poel!« se je pozanimal Hilton.

»Sem kar zadovoljen,« je priklimal tovariš.

»Če ima človek hromo nogo, ni lahko dobiti dobre službe. Toda moj šef je uvidel, da sem nočni čuvaj.«

»Kje?« je vprašal Hilton.

»Poznaš Standard Matew Company?« — Hilton se je prepaden zastremel v sobesednika.

»Ti — ti si tam — nočni čuvaj?«

»Seveda. Zakaj se ti zdi to tako čudno?«

»Ker —« Hilton je nenadoma umolknil in zaprl oči. Samo trenutek je premišljal. Potem je spregovoril. Kratko in hripavo. »Pojdi, greva.«

Sully je napeto opazoval okna velikega poslopja. V pritličju je dvakrat kratko in enkrat dolgo zažarela luč.

»Vse okay!« je rekel zadovoljno poleg njega čakajočim članom tolpe. »Hilton je opravil točno po planu. Gremo! Pot je prosta!«

Kakor sence so možje smuknili iz avtomobila in se postavili poleg Hiltona.

»Je mrtve?« je vprašal Sully in pogledal na tleh ležečega nočnega čuvaja, katerega glava je bila vsa krvava.

»Z vsjo silo sem moral udariti,« je odvrnil Hilton. »Zagrabil je za pištolo.«

»Dobro!« je pohvalil Sully. »Za vsak primer ostani tu in pazi. Če dve uri pride avto po nas. Do takrat bomo opravili.«

Gotov svojega uspeha je s svojimi pajdajmi odhitel v prostor, kjer je bila blagajna. In ko je izurjen strokovnjak pripravil svoje orodje, da jo čimprej odpre. Naenkrat pa je zastajala stropna razsvetljava. Cevi revolverjev so bile z vseh strani naperjene v zločince. Ko so uvideli, da ne morejo misliti na beg, so se pustili brez odpora odpeljati.

V pritličju je ležal Hilton zlektnjen po tleh.

»Tale dečko,« je rekel vodja kriminalne odprave enemu stražnikov, »pride v mrtvašnico. Raje bi ga videl na vešalih.« Obrnil se je k možu v halji nočnega čuvaja in nadaljeval: »Vam bi se zgodilo prav tako kot vašemu tovarišu, če ne bi bili hitrejši.«

Zdaž je zasutlil Sully, zakaj se je bil rop ponesrečil. Hiltona je presenetil in ubil drugi nočni čuvaj. In ta mož je koj nato obvestil policijo.

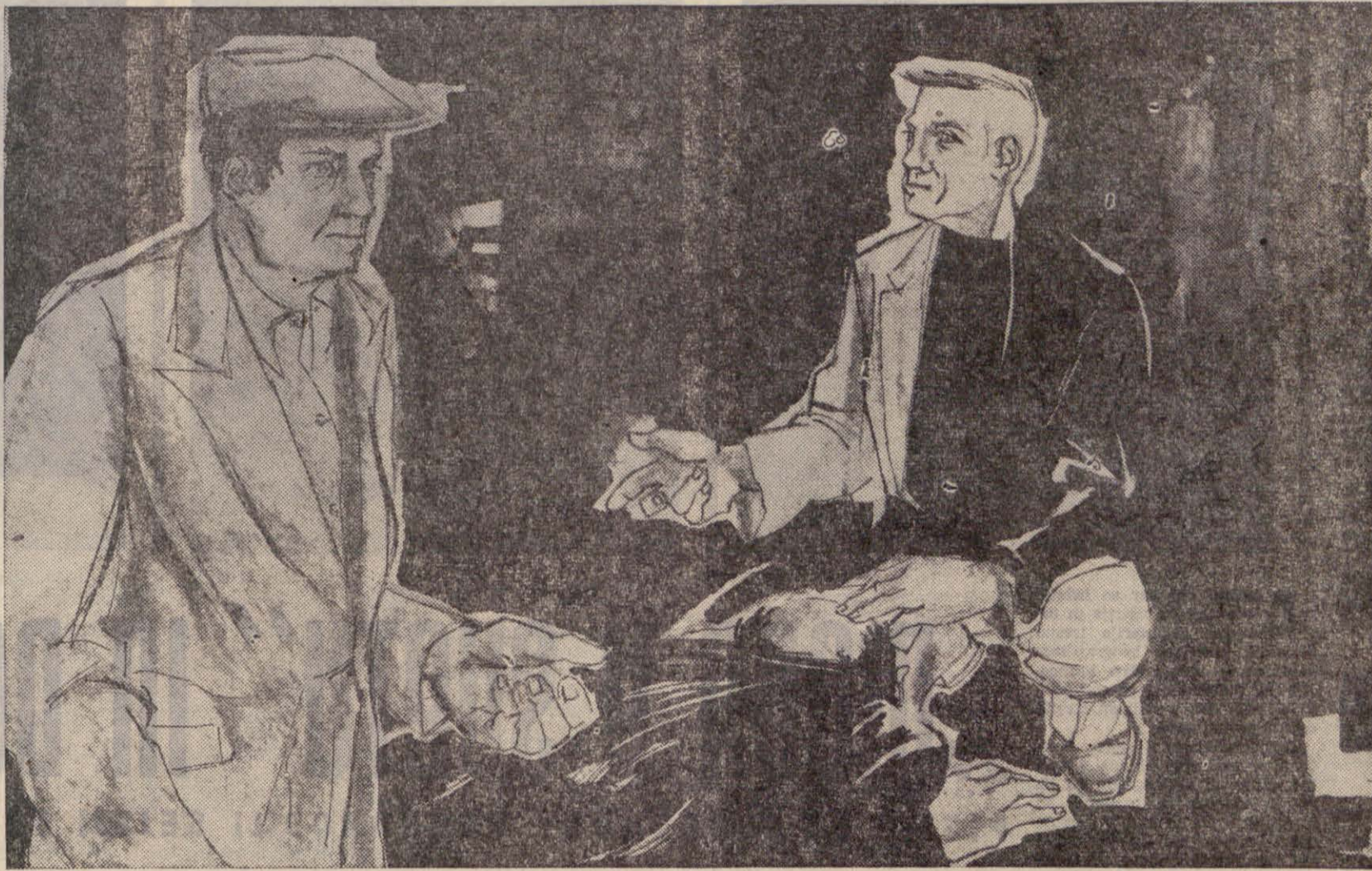
S tem je lahko svojega pajdaša črtal iz seznamov.

Ko pa se je patrulja z zločinci odpeljala, je zaostali kriminalni komisar Hiltonu stisnil roko. »Komedijsa se je obnesla. Celo dvojno. Prvič, ko je bila tolpa prepričana, da je nočni čuvaj ubit in drugi, ko so bili tudi glede vas prepričani, da ste že na drugem svetu. Pravčasno ste se premislili in s tem, da ste nam razkrili zaroto, ste napravili policiji veliko uslugo. Povrh se vam sedaj ni več treba bati, da bi se tolpa nad vami maščevala, ker vsi mislijo, da ste mrtvi. S preiskovalnim sodnikom se bom pa že o vsem potrebnem pomenil.

Mislim, Hilton, da se sedaj precej boljše počutite kot pred nekaj urami. Spet ste našli pravo pot. Za to ni nikdar prepozno.«

»Drži, inspektor,« je odvrnil Hilton in se pristrčno nasmešnil možu, s katerim se je bil pogovarjal v gostilni. »Srečen sem, da sem naletel na Georgea in da je on nočni čuvaj prav v tem podjetju, katerega je hotel Sullyjeva tolpa okraštiti. S tem se je v meni vse preokrenilo. Saj vendar nisem mogel ubiti moža, ki je bil poročen z mojo pokojno sestro.«

Prevedla: STANA VINSEK

HARRY OGLASS

Bleda ranjenka se je naslonila na nosila in začudeno zmajala z glavo. »Blazen je,« je rekla, »enostavno blazen. Res si ne znam razložiti, kako je prišlo do tega.«

»No, pripoveduj,« jo je bodril policijski poročnik in se ji prijazno nasmešnil.

Požrla je silino in spet legla na nosila. »Takole je bilo,« je obojavljaje začela. »Milton — moj mož — in jaz sva sedela jutraj pri zajtrku. Ura je bila že skoraj deset, ker Milton ob sobotah vedno rad dolgo spi. In kot po navadi je seveda takoj planil po časopisu.

To branje časopisa med zajtrkom je ena najgrših Miltonovih navad. Moram mu streči, natakam mu kavo, mačem mu maslo na kruh, on pa se mi sploh ne zahvali in ves čas bulji v tisti trapasti časopis.

Tako je bilo tudi danes. Sedel je za mizo, bral, cmokal — kar nenadoma pa je postal tako čuden, kot bi ga kaj pišilo. Planil je pokonci, izrgal kosček iz časopisa, kak naslov ali kdo bi vedel, kaj, in ga vtaknil v žep. Potem je planil

k obešalniku, s silo oblekel suknjič, si posadil na glavo klobuk in zdrvel ven, kot bi mu gorelo za petami. Preden sem se prav zavedela, je že bil na cesti.

Predstavljalje si, gospod poročnik: ne da bi mi rekel eno samo besedico. Sploh nisem vedela, kam se mu tako strašno mudi. Enostavno zginit je.

In ob četrta na dvanajst se je nenadoma spet vrnil. Slišala sem, kako je previdno odprl vhodna vrata. »Milton,« sem zaklicala, »si ti?«

Res, bil je Milton. In kaj mislite, kaj je počel? V roki je držal revolver in meril name. Sprva sem pomislila, da se samo šali. Lahko si mislite, kako me je zmedlo, ko je res potegnil za petelina in — bum sprožil!

Nikoli si ne bi mislila, da bo moj Milton zmogel storiti kaj takega. Kar tako streljati vame! Stopi predme, pomeri, ustrelj, se obrne in jo spet mahne ven.

Smešno, nisem vedela, kakšni so občutki, ko človeka zadene krogla. Začuti se kratak, močan udarec — in nič več. Ste to že vedeli, gospod poročnik? No, in zdaj ležim tukaj. Obleko mi je čisto uničil. Ne verjamem, da jo bom lahko še kdaj oblekla. Kaj menite?«

»Ne dvigajte se,« jo je miril policijski zdravnik, ki ji je medtem previl rano. »Izgubili ste nekaj krvi, vendar rana ni huda, krogla vam je samo prebila del mišičja na levi roki. Imeli ste veliko srečo, gospa Hanleyeva.«

»Srečo!« se je divje zvala. »V vsem življenju nisem nikdar imela sreče. Najbolj nesrečen od vseh pa je bil dan, ko sem bila tako neumna, da sem se poročila z Miltonom.«

Zdravnik je pospravil svoje reči v torbo in gospa Hanleyeva je s sivimi očmi brez bleksa pogledala poročnika, ki je držal telefonsko slušalko in nekaj šepetal vanjo. Ko jo je odložil in stopil k bolnici, je potegnil obraz v čudne gube, kakor človek, ki prinaša slabe novice.

»Zelo mi je žal, da vam moram sporočiti žalostno vest,« je začel in nerodno menceal. »Ampak patrlni voz je ustavljal našega moža neke v predmestju. Seveda so mu dali znak, kakor zahtevajo predpisi. Zal pa ni hotel poslušati... Bojim se, da je mrtve.«

Mišice na obrazu so ji trzile kot valjujoče morje, nad katerim pliva močan veter. Zamislila je, ko pa je spet odprla oči, je bil njen obraz popolnoma miren.

»Ubogi Milton,« je vzdihnila. »Verjetno bi radi zdaj zvedeli kaj več o njem, kakšen človek je bil.«

Poročnik je priklimal. »Res je, gospa Hanleyeva.«

»No, Milton je bil v marsikaterem oziru tak kot drugi ljudje, toda še nikoli nisem videla tako stiskakega človeka. Naravnost neverjetno je, kako je divje pazil na vsak ficek.«

Verjetno sva se prav zaradi tega tako pogosto prepirala. Milton je bil tako skop, da si zadnjih šest let ni kupil niti para čevljev. Obleka, v kateri ga bodo zdaj položili v krsto, je stara najmanj devet let.

Hočete videti nekaj smešnega, gospod poročnik? Potem poglejte v šrambo: Milton ima gotovo največjo zbirko staniolovega papirja v vsem mestu. Nabral je za celo omaro vrvice in poln predal gumijastih obročkov.

Ne vprašujte me, kaj je hotel z vso to kramo, vendar preprosto ni mogel vreči proč nobene reči, naj je bila še tako malo vredna. Večjega skopuha kot Milton menda ni na vsem svetu.

No, naj bo, kakor hoče, kar naprej sva se prepirala. Seveda zmerom zaradi denarja. Poskušala sem shajati z njegovo bomo tedensko plačo, kakor se je pač dalo. Gotovo ni daleč naokoli

nobene ženske, ki bi znala tako dobro kuhati iz ostankov jedi kot jaz. Kar se tiče mojih oblek, pa je tako že od nekdaj veljalo geslo: iz starega napraviti novo.

Verjemite mi, gospod poročnik, res sem se trudila, kolikor se je le dalo. Toda vsake kvatre enkrat pa sem le morala porabiti nekaj denarja za kak nakup. Končno pa vsaka ženska potrebuje od časa do časa nov klobuk ali plašč, če naj ima še sploh kaj od življenja.

Toda Milton tega enostavno ni hotel razumeti. Morda niti ni mogel, kdo ve. Vsekakor sva si bila večkrat hudo v lasih, ker mi je očital, da mečem denar skozi okno.

Enkrat sem bila po takem prerekanju tako besna, da sem vzela denar za gospodinjstvo za ves teden, bilo je kakih petdeset dolarjev, in sem nakupila, kar mi je pač prišlo na misel. Samo zaradi kljubovalnosti, saj razumete. Domov sem se vrnila obložena s paketi. Kaj mislite, kakšen obraz je napravil Milton? Kar penil se je od besa. Gotovo bi me začel obmetavati s posodo, ko ne bi bil preveč skop in se ne bi bal, da bo kaj razbil.

Od takrat me je kar naprej tako čudno od strani pogledoval. Kar pa se je zgodilo včeraj, mu je gotovo dalo še zadnjo spodbudo.

Priznati moram, da se dam lahko pregovoriti. In včeraj je prišel v hišo prodajni agent, ki mu je tekel jezik kot namazan. Prodajal je sesalce za prah. Preden sem prav vedela, kaj delam, sem že podpisala pogodbo za nakup novega sesalca z vsemi posebnimi dodatki — za sto šestdeset dolarjev, plačljivo v majhnih obrokih.

Ko sem to zvečer priznala Miltonu, ni rekel niti besedice. Le tako čudno me je spet pogledal, prav kot me je zadnje čase že večkrat. Morate mi verjeti, gospod poročnik, nisem zasumila nič posebnega. Res ne. Samo čudila sem se, da mi spet ne pridiga, na kar sem se že navadila.

Moralo bi se mi zdeti sumljivo, da ni vzkipe. Opaziti bi morala, da je bila to le tišina pred nevihto. Toda bila sem tako vesela, da ni razsajal za nosem premišljevala naprej. No, davi pa se je zgodila ta nesreča...«

»Aha,« je zamrmral poročnik. »Zdaž mi je že marsikaj jasno, vendar pa še ne vse. Predvsem bi rad vedel, kaj neki je vaš mož izrgal iz časopisa. Kakšno sporočilo ga je tako razburilo? Moralo je biti nekaj posebnega, da je prišel na misel, da vas bo ubil.«

»Ne vem,« je enostavno odgovorila gospa Hanleyeva. »Zjutraj nisem prišla do časopisa. Moralo je biti pač nekaj posebnega, da je bil Milton tako ves iz sebe.«

»Je časopis še tukaj?«

»Da, saj mora kje ležati.«

»Harry!« je poklical poročnik. In potem se enkrat: »Harry!« dokler ni mlad brkat policaj pomolil glavo skozi vrata. »Da, gospod.«

»Harry!« je ukazal poročnik. »Pobrskažite še po stanovanju in poiščite današnji časopis, iz katerega je kosček izrgan. Potem pa stopite do kioska na vogalu in kupite še en izvod iste številke. Primerjati bomo oba in tako bomo lahko ugotovili, kaj je Milton Hanley izrgal iz časopisa.«

»Tako, gospod,« je rekel policaj in se lotil dela.

Cez pol ure je imel poročnik v rokah tisti del časopisa.

»No, kaj je?« je radovedno vprašala gospa Hanleyeva.

»Mali oglaš,« je odgovoril poročnik. »Objava trgovine športnih potrebščin. Glasi se takole: IZREDNA PRILOŽNOST! Znižane cene revol-verjev! Prej 18,85 dolarja, zdaj samo 9,95. Pohitite, dokler traja zaloga!«

IZREKI

Junak nas navdušuje, človek zanima (Roux).

Vse ženske so rojene igralkе, zlasti dobro znajo igrati navke (Emerson).

Nobena knjiga ni tako slaba, da ne bi za kaj koristila (Plinij).

Kultura ni nadomestek življenja, temveč njegov ključ (Mallock).

Lepo v umetnosti je vedno resnično, toda resnično ni vedno lepo (Riettschel).

Glas je cvet lepote (Montaigne).

Zlato zmore veliko, lepota še več (Mas-singer).

Najtrša srca je mogoče ganiti z lepoto (Gourmont).

Manj ko je lepota oblečena, bolj je oblečena (Fletcher).

Kaj je trše od kamna in mehkejšje od vode? Pa vendar mehka voda izpodkoplje trd kamen (Ovidij).

Niž ni lažje kot biti pošten, če smo bogati; težave se začno, ko smo siromašni (Brueys).

Mnogim manjka samo denarja, da bi bili pošteti (Dossi).

Kdor izgubi poštenje, nima kaj drugega izgubiti (Lyly).

Manj ko imate potreb, bolj ste svobodni (Cantu).

Zakon je močan, močnejša je stiska (Goethe).

Lačen trebul nima ušes (La Fontaine).

Vse razumeti pomeni vse odpustiti (Mme de Staël).

Dnevi dela! Edini dnevi, ko sem živel (de Musset).

Tri stvari morajo biti pretirane, da so zadostne: sočutje, poštenje in čistoča (Boudet).

Če nimate dela, ne bodite sami; če ste sami, ne bodite brez dela (Johnson).

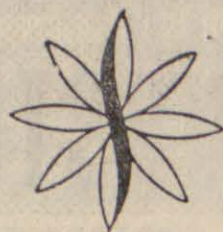
Največja zasluga družbe je, da nas nauči ceniti samoto (Chincolle).

Cenim Francoza; zadel je v črno, ko je rekel: »Kakšna slast, samota! Toda dovolite mi, da vzamem s seboj prijateljico, ki ji bom lahko šepetal: »Samota je sladka!«

Samota je usoda vseh izrednih duhov (Schopenhauer).

Orel leti sam, vrabec pa v jati (Rückert).

Človek je mehanizem, ki vsak dan navlja samoljublje (Dumur).

ZBIRAJTE
KUPONE

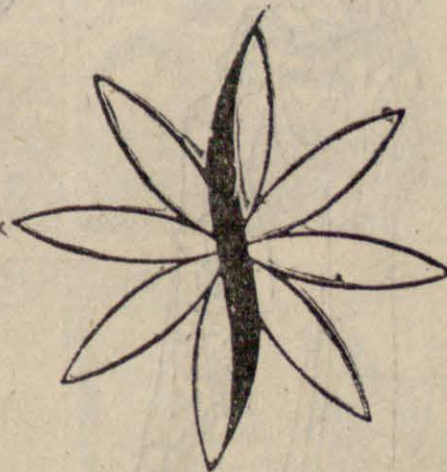
PLAVEGA
RADIONA

IN JIH
POŠLJITE

NA
NASLOV:
SAPONIA
OSIJEK

SAPONIA OSIJEK

STIK Z VRSTNIKIMA

Stik z vrstniki ostane pubertetnikom prav tako potreben, kot je bil v predpuberteti. Razlikujejo pa se po različnih namenih, zaradi katerih iščejo stik z vrstniki, po načinu, kako si izbirajo družbo, in po številu vrstnikov, s katerimi se tesneje družijo.

Oglejmo si prvo vrsto mladostnikov. Pubertetnik, ki se malo ali nič ne ukvarja s svojo notranjostjo, ker ga narava njegovega okolja, njegove zaposlitve ali pa njegov počasnejši duševni razvoj k temu ne spodbujajo, bo ohranil se otročje nagnjenost k zunanjemu doživljanju. Ostal bo »velik otrok«. Svoje notranje življenje ne pozna in se z njim ne ukvarja. V prostem času sam s seboj ne ve kaj početi in išče družbo vrstnikov, s katerimi ga ne veže duševni kontakt, pač pa ista potreba po preganjanju doživljanja in osamljenosti. Taki pubertetniki se združujejo podobno kot mlajši otroci — površno in po naključju. Notranjo praznino tako sestavljene družine, ki ne pozna kulturnih vrednot in ji le-te tudi niso vodilo, bodo izpolnjevale vpletki zabave in razgibanja, če jih odrasli ali mladinska organizacija ne pripravi k skupnemu delu in skupnim uspehom ter jih tako navežejo nase. Preko take navezanosti pa je mogoče doseči postopno zanimanje mladca za kulturne vrednote, ki jih doslej ni poznal. Te vrste mladostniki namreč

0 mladostnikov (16)

Lahko postanejo, če ostanejo sami sebi prepusteni, prav neprimerni za ožje in širše okolje, kadar dobijo za vodjo svoje družine mladostnika z asocijalnimi ali antisocialnimi težnjami. Z družino se enačijo, posnemajo svojega vodjo in se mu podrejujejo, ker so zaradi svoje duševne nerazvijenosti tudi manj kritični kot pubertetniki z razgibanim notranjim življenjem. Take družine poznamo po domačih in tujih imenih, kot so »črne macke«, »bulgani«, »redy-boys« in podobno.

Večja kulturna razgledanost pubertetnika je eden izmed pogojev za njegovo kritičnost pri izbiranju družine in za manjšo usmerjenost navezavi, s tem pa manjšo možnost za skipejše površniške poznavanje.

Pri tej drugi vrsti pubertetnikov je potreba po družbi omejena na ozko število vrstnikov, ki jih pubertetnik šele po kritični izbiri sprejme v svoj krog. Od njih pričakuje takšne duševne lastnosti in interese, kot jih ima sam, enako doživljanje sebe in okolice, enako vrednotenje družbe in njenih pogojev. Spoprijatelj se torej samo z redkimi vrstniki, ki jih visoko ceni. Ta zveza se rodi iz želje, da bi ga nekdo razumel, dopolnjeval in ga imel rad izključno zaradi njegovih lastnosti.

V šolskih razredih, ki jih sestavljajo mladostniki med 13. in 17. letom, nimamo več opravka z enotnostjo v razredu, razpade namreč na več manjših skupin, ki jih označuje neki skupen notranji interes, medtem ko je bil namen združevanja z vrstniki pred puberteto neki zunanji cilj — skupne igre in šport.

Na svojega kritično izbratega tovariša, bodisi istega ali drugega spola, kateremu dovoli pogled v svoj notranji svet, bo pubertetnik zelo navezan in ga ne bo pripravljen deliti z drugimi ljudmi. Tako navezanost je že predhodnica kasnejših intimnejših življenjskih zvez.

bralke svetujejo

Še o gobah

V Vašem listu ste 9. oktobra priobčili članek o gobah: Spoznavamo naše gobe. Vse našete gobe so bile pravilno in razumno poimenovali, razen štorovke. Pri teh bi bilo nujno opozoriti, da so ene zelo strupene, in sicer žveplenke, ki prav tam rastejo kot užilne štorovke. Klobuk žveplenk je na videz lepši kot pri užilnih štorovkah. Lisuti pa so drugačni pri dno mladi polni so prav tako žvepleno rumeni kot klobuk, pri malo starejši pa že postanejo črnatost zelena. Nobena užilna štorovka nima takih lističev. Klobuk žveplenk je ob robu žvepleno rumen, na sredini pa rdečkasto rjav.

Prosim, da to pojasnilo objavite v Vašem listu, da ne bi kdo nasledil tem zelo strupenim gobam.

Pozdrav
B. Potocnik, Lenart v Slov. goricah

Lovska solata

Za koso ste imeli domačega zajca, pa vam je ostalo nekaj kosčkov. Iz teh ostankov lahko pripravite imenito solato. S kosov odstranite omako, denite jih v skledo in polijte z oljem in limoninim sokom ter potresite s seseklimi peteršiljem. Dodajte kuhane, ohlajene in drohno narezane lampjone. Če zaljubljeni jeter niste bili porabili, jih popecite na maslu, drobno zrežite in dodajte solati. Lovski solati lahko prilozite nekaj listov zelene solate, rezine paradiznika ali pa pest krese.

P. J., Ljubljana

STRJENA KREMA IZ PRESNEGA SADIJA. — Iz vsakega, časa primernega pasiranega sadija lahko pripravimo kremo. Sadju primemo sladkor v prahu in ga mešamo, da se zgosti. Na vsakega četrta litra sadija dodamo 3 lističe stajane želatine in stepamo. Ko se masa pričenja gostiti, pridemo osmino litra, stolčene smetane, jo stresemo v stekleno ali porcelanasto skledo in jo pustimo, da se zgosti. Preden jed postavimo na mizo, jo garniramo s stepeno smetano in surovimi jagodami ali drugim sadjem. Če kremo takoj serviramo, lahko dno posode obložimo s plastjo vaniljevega sladkoleja.

Letošnji oktober so izdelki tekstilne industrije in usnjene galanterije tretjič napolnili paviljone beogradskega sejmišča in izvali živo zanimanje in radovednost potrošnikov, ki si vsak dan v velikem številu ogledujejo stojnike.

Tretji mednarodni sejem oblačenja z naslovom »Moda v svetu, ki je bil v Beogradu od 13. do 21. oktobra se razlikuje od prejšnjih dveh po tem, da so na njem razstavljali predstavniki vse jugoslovanske tekstilne industrije in konfekcije tako, da je na neki način tudi razstava naših dosežkov na tem področju.

TWEED — BLAGO SEZONE

Kakor povsod po svetu, so tudi pri nas zelo moderne tkanine iz tweeda. Na stojnicah beogradskega sejma smo lahko videli tudi blagovine in narejene plašče iz tega materiala in to v različnih vzorcih. Prevladovala so temnejše barve, predvsem temnomodra in temnozelena v kombinaciji s sivo.

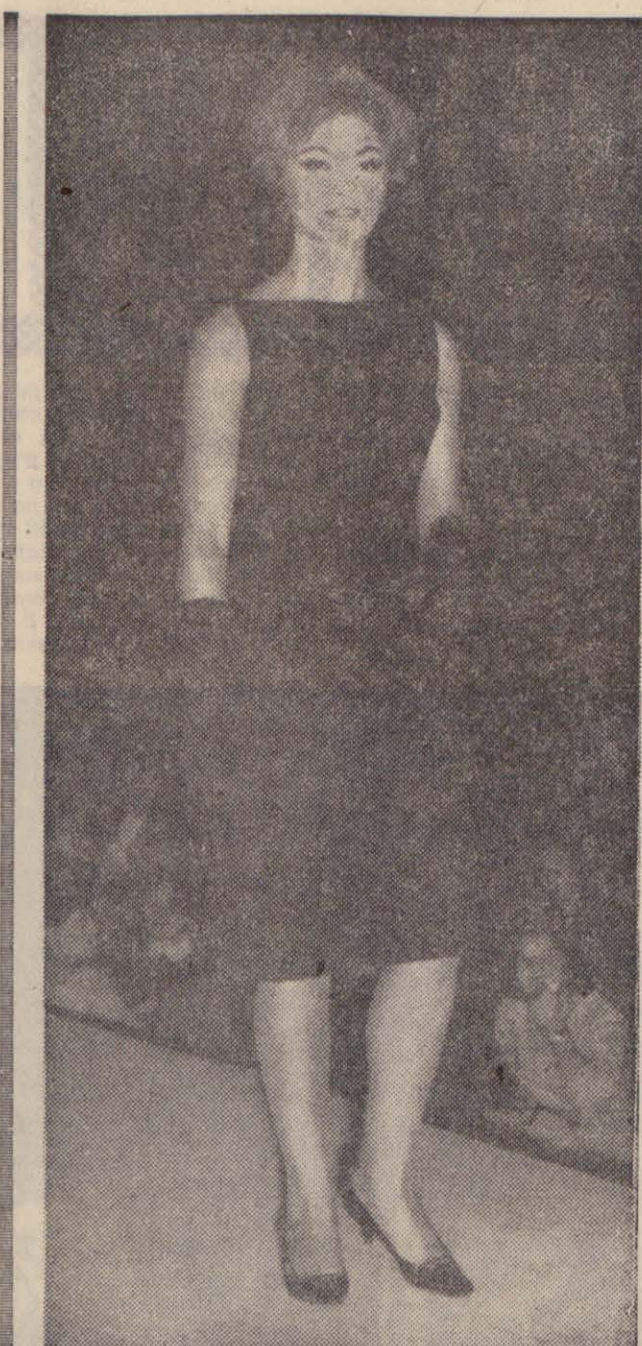
Cepprav so blagovi iz tweeda vedeli kvalitetni in precej ceni, tudi se vedno ne v dovolj pestrih vzorcih, konfekcija iz te tkanine ni pokazala dovolj fantazije in okusa. Vsi modeli so si bili med seboj bolj ali manj podobni in težko je bilo najti oblačilo, ki bi se v kakšni nadrobnotosti razlikovalo od tega povprečja. Vedel so bili plašči krojeni ravno, s vstili ali raglan rokavi, z ovratnikom ali šalom iz istega materiala. Nekateri so bili obrobjeni in imeli usnjene gumbe v eni

izmed temeljnih barv tkanine, kar je v mnogih evropskih državah letos posebno moderno.

Prednosti tweeda pozna vsaka ženska in lahko pričakujemo, da bodo modeli, ki so jih pripravili naši modni kreatorji in ki se bodo — kakor upamo, v naslednjih mesecih pojavili tudi v naših trgovinah, našli na dober sprejem.

Razen tweeda so se pojavila v ženski konfekciji različna pristana in umetna krzna. Barve so različne: od svetlo sive, drap do temnomodre in črne. Sploh je krzno zelo moderno tudi kot dodatek blagu — na ovratnikih in manšetah plašča.

Ce sodimo po razstavljenih plaščih, naj bi naše žene pozimi in spomladi nosile ali športni plašč iz tweeda, ali pa kožuho iz pravega ali umetnega krzna. Veliko bolj poredkoma bomo videli plašče iz enobarvnih blagov, take, kakršne smo nosili pred dvema ali tremi leti.

OLČNO JE, DA SO MODNI KREATORJI in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

Čisto je, da so modni kreatorji in izdelovalci konfekcije poskrbeli za plašče, niso pa poskrbeli za pozornost kostumom. Vendar pa v svetu še nikoli niso nobene TRIKOTAZA — SABLONSKA

SLIKE NAD NASLOVOM: VSI TRIJE MODELI SO Z BEOGRADSKEGA MODNEGA SEJMA: »MODA DOMA«

skoraj nikakršnih novosti v primerjavi s preteklim letom. Modski bodo največ nosili plašče iz tweeda ali kakšnega vzorčastega volnenega blaga, krojena raglan. Glede modskih čevljev ni nič novega, razen dveh ali treh modelov lahkih športnih obuvav v kombinaciji dveh barv (temne in drap), ki niso ravno najbolj posrečena rešitev.

Naš kreatorji so poskrbeli tudi za moške potrošnike. Vendar pa moška konfekcija ne kaže

K torbica bomo nosile, če se bodo pojavile tudi v trgovinah, daljše usnjene rokavice v isti barvi, brez podloge za jesen in pomlad in podložene s krznom, ali klobučevino za zimo.

ZA MOSKE NIČ NOVEGA

Naš kreatorji so poskrbeli tudi za moške potrošnike. Vendar pa moška konfekcija ne kaže

K torbica bomo nosile, če se bodo pojavile tudi v trgovinah, daljše usnjene rokavice v isti barvi, brez podloge za jesen in pomlad in podložene s krznom, ali klobučevino za zimo.

Dežnik naš večni spremljevalec

Ko smo zjutraj stopili skozi hišna vrata v mokro deževno jutro in razprli nad sabo dežnik, ali smo že kdaj pomislili, kako je bilo, ko ljudje še niso uporabljali te koristne naprave?

Kje se je pojavil prvi dežnik? Kdo je imel toliko poguma, da je šel prvi z njim po ulici? In kdaj je bilo to?

To se je zgodilo v 18. stoletju, ko se je prvi sprejel za dežnikom po londonskih ulicah slavni filantrop Jonas Hanway. Celih 39 let so se mu ljudje posmehovali, preden so se odločili, da ga bodo začeli posnemati.

Dežnik so poznali že veliko prej, domnevajo, da že celo v 6. stoletju pred našim letom. Naslikane so namreč našli na izkopavinah v Nihvah in na grikih vzhod. Na Vzhodu pa je bil dežnik vedno nekaj dostojnega in močnega. Princ Mahatma iz Indije so bili znani kot »veliki gospodi dežniki«.

V 16. stoletju so portugalski pomorščaki prinesli dežnik v Evropo. V naslednjem stoletju je dežnik prodrl v Francijo in od tod v Anglijo. Preden je dežnik začel nositi Hanway, je bila njegova raba omejena, uporabljali so ga samo za pot od hiše oziroma vrat do kočije. Nad glavno duhovnika, ki je vodil pogreb ob deževnem dnevu, pa so že razpršili velike usnjene strehe, ki je pripadala župniku.

Hanwayev dežnik je imel lesena rebra, nekateri pa so imeli rebra izdelana iz ribje kosti. Leta 1832 pa je Samuel Fox izumil zlozlojvno jekleno ogrodje, ki je utrlj pot današnjemu elegantnemu dežniku.

Pri nas je dežnik modna pritrdilica, brez katere skoraj ne moremo shajati, saj je približno pol dni v letu deževnih ali snežnih. Morda bo tudi pri nas kmalu postal tako tradicionalen, kot je pri Angličanih, ki si jih ne moremo več predstavljati brez dežnika...

Ker pa dežnik tolikokrat uporabljamo, moramo nanj tudi paziti in ga negovati. Prečesto vidimo posebno otroke, ki ga uporabljajo za padalo, delajo z njim »municije«, pišejo z njim po blatu, ga vrtavajo v vsemogoče luknje in špranje, predirajo drug drugemu blago, kadar imajo odprte, in ko pridejo domov, ga vržejo v kot in tam stoji do prihodnjega dežja. Tudi odrasli preveč radi pozabljamo nanj in ga ne damo sušiti, pač pa se začudimo, ko ga odpremo, da je znotraj vse rjav in da je rja že našlo blago.

Vsekakor nam mora biti skrb, ko dežnik odločimo, da ga takoj razprostrimo. Če je še bol nov in ga še ni našla rja, ga premažemo po železnem okviru z nitrolakom, ki ga kupimo v trgovinah z barvami. Tam dobimo tudi primeren čopič, če ga nimamo doma. Z njim bomo nanegli lak čisto v notranost vseh delov in ga tako zaščitili pred predeležnim propadanjem. Če se lak odluči, dežnik ponovno namažemo. To delo, za katerega bomo porabili morda le deset minut, se nam bo bogato plačalo.

Mlahav vrat

Navadno se ženske spominimo na nego vratu šele takrat, ko je že prepozno in se je že pojavila ena od treh osnovnih napak vrstne kože: rumenkasta in ubita barva kože, dvojni podbradek in mlahavost vratnih mišic. Rumenkasta barva kože in mlahavost mišic se pojavljata predvsem pri suhih ženskah, dvojni podbradek pa dobe debele ženske ali pa tiste, ki imajo bolj kratak vrat in nizrazno brado.

Vsem tem neprimetnostim je lahko odpravi, če začnete z nego pravčasno, to je, še preden se pojavijo napake ali pa v naj ob prvih znakih.

Vsekakor se najlažje znebite rumenkaste barve kože. Važno je, da vrat negujete tako kot obraz in uporabljate iste kreme, ki utirajo koži vašega obraza.

Proti dvojnemu podbradku in mlahavosti mišic pa je najvažnejše zdravilo pravilna drža glave in pa telovadba vratu. Če imate kratak vrat, je položaj glave toliko

di najbolj maloštevilni so modeli s okrasnimi kovinskimi zapirali in verigami namestiti držaljev. Če sodimo po razstavljenih modelih, bodo to jesen in zimo kakor tudi spomladi prevladovala velike torbice vinjeto rdečih in temnih barv. Za večer nam nudijo kreatorji majhne torbice v obliki kvadrata iz laka, usnja ali antilope, v dveh, treh barvnih odtiskih.

kozmetika

Mlahav vrat

Navadno se ženske spominimo na nego vratu šele takrat, ko je že prepozno in se je že pojavila ena od treh osnovnih napak vrstne kože: rumenkasta in ubita barva kože, dvojni podbradek in mlahavost vratnih mišic. Rumenkasta barva kože in mlahavost mišic se pojavljata predvsem pri suhih ženskah, dvojni podbradek pa dobe debele ženske ali pa tiste, ki imajo bolj kratak vrat in nizrazno brado.

Vsem tem neprimetnostim je lahko odpravi, če začnete z nego pravčasno, to je, še preden se pojavijo napake ali pa v naj ob prvih znakih.

Vsekakor se najlažje znebite rumenkaste barve kože. Važno je, da vrat negujete tako kot obraz in uporabljate iste kreme, ki utirajo koži vašega obraza.

Proti dvojnemu podbradku in mlahavosti mišic pa je najvažnejše zdravilo pravilna drža glave in pa telovadba vratu. Če imate kratak vrat, je položaj glave toliko

kozmetika

Mlahav vrat

Navadno se ženske spominimo na nego vratu šele takrat, ko je že prepozno in se je že pojavila ena od treh osnovnih napak vrstne kože: rumenkasta in ubita barva kože, dvojni podbradek in mlahavost vratnih mišic. Rumenkasta barva kože in mlahavost mišic se pojavljata predvsem pri suhih ženskah, dvojni podbradek pa dobe debele ženske ali pa tiste, ki imajo bolj kratak vrat in nizrazno brado.

revija zgodovinskih slogov oblačenja

NAPOLÉONOV »EMPIRE«

Draga prijateljica,

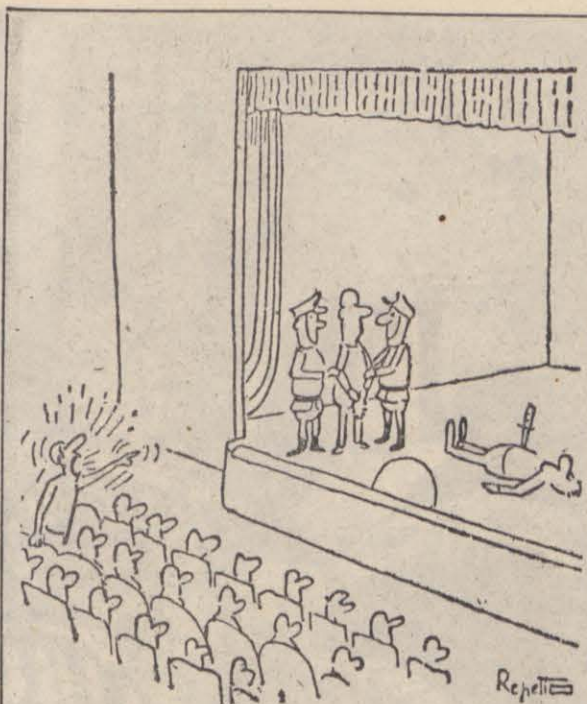
PARIZ, SREDI LETA 1812

sprajšuje po letošnjih modnih novostih, da se bosta ti in tvoj mož v daljni provinci oblekla tako, kot je v skladu z zgodovinskimi sijem cesarstva in prisilovčno eleganco pariskih gospa. Ljuba moja, laskeš nani in laskeš tudi cesarju, ki je sicer res zgradil imperij, kakršnega svet še ni videl, in stoji zdaj, kakor praviš, »pred največjo zmago v zgodovini, ki pa mu — oprost! — pripisuje v stvarih okusa večji pomen in zanesljivost sodbo kot Pariz in njegova najbližja okolica. Ne, ne, odkrito rečeno, v Parizu ga ni moža, ki bi se glede nošnje zgledoval po cesarju! Izbrali so si drugače zapovednika in nosijo, kar je ukazal on: visoke črne klobuke v obliki tovarniških dimnikov — cilindre; prične hlače iz usnja ali trikota, ki izginjajo v škornjih, ali še rajši, prosto padajoče dolge hlače iz blaga, kakršne so v revoluciji hoteli uveljaviti jakobinci, pa so se jim vsi smejali, zdaj pa so Beauju všeč in bodo očito prevladali v moški modi; palico, rokavice, frak in črna frak v hladnem vremenu kratak jopič, »spenzer«. Tako je oblečen »kralj« današnjih elegantov, George Bryan, — Beau Brummell, in po njem vsi, do njegovega prijatelja, angleškega kralja! Beau pravi, da eleganca ni v okrasih in dodatkih, temveč v blagu, kroju, nošnji in — soglasju vsega tega. In še, da je najlepša barva črna. Cesar pravi

seveda drugače. Toda, ljuba moja, ruska jesen je mrzla in ruska zima brezkončna. Si res prepričana, da stoji cesar pred odločilno zmago? Vsaj v modi bi predlagala, naj sledi tvoj mož rajši Angležem.

V enem pogledu si cesarju seveda lahko hvala: muslima ne boš nosila in za zimo ti predlagam raven, topel, s krznom obrobjen plašč z zankami »po poljsko« ali, če hočeš, »à la russe«. Cesar je ukazal, da muslima iz Indije ne smemo več uvažati, češ da to škodi domačemu svilarstvu. Če mene vprašaš, je bil v resnici samo ljubosumen — ni maral, da bi cesarica Jožefina preizdatno kazala svoje čare v prozorni odevi. Pa si je želela cesarica pomagati! Njene obleke iz belega atlasa so zanašale privlačile vse poglede: globoki izrez je skoraj razgaljal prsi, ki jih je še poudarjal visoko pomaknjeni pas; isti zapeljivi motiv se je ponovil na nabuhnjenih rokavčkih; muslimskim gubam se je morala sicer odreči, ni pa se odrekla velikemu šalu kontrastne barve, s katerim je lahko ustvarila tako učinkovit okvir svoji beli silhueti! Da, Jožefina je bila prava Muza pariske mode. A to je minilo. Odkar se je cesar ločil od Jožefine in privedel na dvor tisto pusto Avstrijko, smo postali v Parizu od sile kreposti: obleke so visoko zaprte, pod krilom nosimo spodnjice in drobne, svobodne zavojke je zamenjala trda, visoka prireska, ki jo mora na cesti pokrivati prav tako trd, visok klobuk. Te še preseneča, da je barva, ki jo nova cesarica posebno ceni — rožnata? Zbogom, galantna Jožefina in visoki »empire«; na pohodu je solidnost in dolga — vrli »Biedermeier«.

— To je pomota! Videl sem, on je nedolžen!

— Očka, očka! Denarnico si pozabil doma!

— Ali na vsem tem ljubem prostoru res ni drugega prostora, kjer bi si lahko postavil svoj grad?

— No, in zdaj mi še enkrat pokazite prvi lestence!

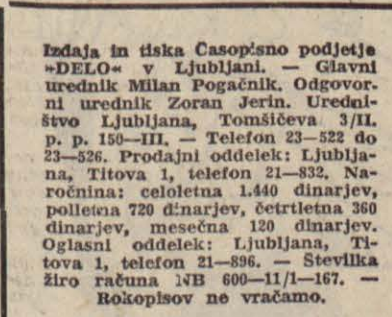
— Podnajemnik pod nama pa je res zelo muzikalen; zmeraj tolče takt!

— Po čem pravzaprav ugotovite, da ste s tako rečjo gotovi?

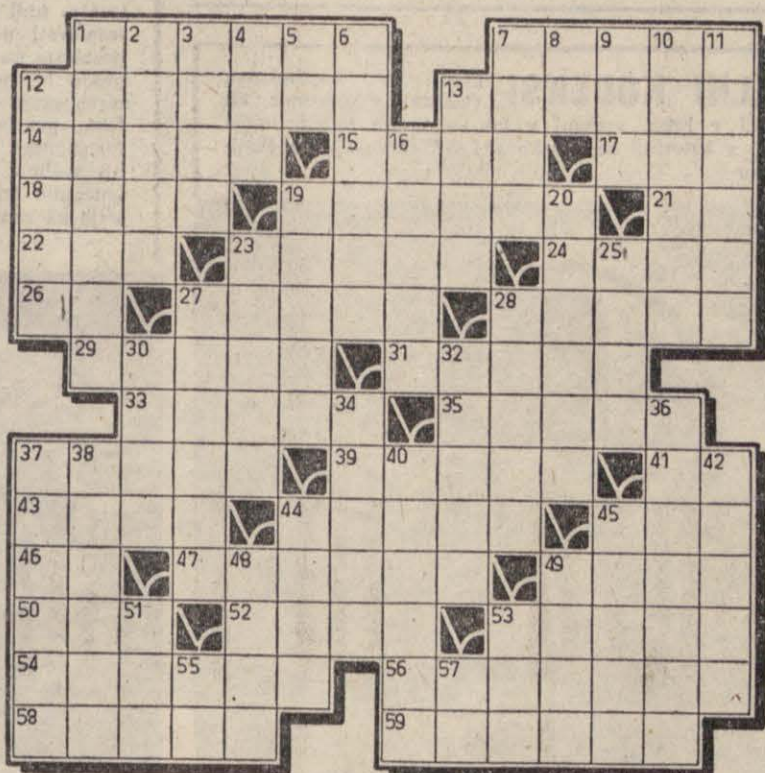

— Počakajte, počakajte; meni zadostuje recept!

Izdaja in tiska: Slovensko podjetje »DELO« v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogačnik. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II. p. p. 150-III. — Telefon 23-222 do 23-226. Prodajni oddelci: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-832. Narodni: celoletna 1440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglasi oddelci: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-836. — Številka žiro računa: 110 600-11/1-167. — Rokopisov ne vračamo.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. prostor kjer kopljejo rudo, 7. nemški prirodoslovec, raziskovalec pragozdov in potopisec, avtor največjega dela s področja živalstva »Življenje živali« (Aifred), 12. ponovna uprizoritev gledališkega dela, 13. monopolistično združenje podjetij, ki si dele tržišče, določajo skupne cene in kvote proizvodov, 14. zbor osmi pevcev ali godbenikov, 15. tur, čir, bula, 17. ime pianista Bertonclja, 18. skupina hiš, 19. dostavek na koncu spisa, postskriptum, 21. števniki, 22. nekdanji kraljevi namestnik na Hrvaškem, 23. težko prisilno delo, 26. kemični znak za američki, 27. rimska boginja lova, 28. obrtnik živilske stroke, 29. glavno mesto departmaja Pas-de-Calais v severni Franciji, 31. nemški

pesnik iz 19. stoletja (Wilhelm), 33. opera nemškega skladatelja Flotowa, 35. vrhni del strehe, 37. prostor za živino, 39. žival iz rodu kopitarjev, ki živi po nižinah Južne Amerike in jugovzhodne Azije, 41. začetnici slovenskega slikarja, doma iz Trsta, 43. veliki nemški pripovednik in pisatelj »Carobna gor« (Carobna gor), 44. nemarnež, nerodnej, 45. števniki, 46. pišča starih Slovanov, 47. pri Grkih in Rimljanah bog pesništva in umetnosti, 49. spodnja okončina, 50. obžalovanje, kesanje, 52. radioaktivna prvina, ki jo uporabljajo za »kurjenje« v atomskih pešeh, 53. najvišji vrh Zahodnih Julijskih Alp (2585 m), 54. zatekanje organa zaradi poškodbe ali napada drugih klic, 56. gostovanje umetnikov, 58. zemljepisna knjiga, 59. osma stopnja tonovske lestvice.

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA — Vodoravno: 1. psotka, 7. vraga, 12. Atlanta, 14. Rainer, 15. krita, 16. Krejci, 18. Lugal (Galvano), 19. Reka, 20. Kranj, 21. 210, 22. Oia, 23. Boone, 24. oven, 25. rik, 26. Sogno, 27. oder, 28. asira, 30. ribez, 32. Linne, 34. katar, 36. koka, 37. Niels, 39. es, 41. koki, 42. merza, 43. kap, 44. Ela, 45. trasa, 46. Kola, 47. oe, 48. prase, 49. polir, 50. pretok, 52. krepost, 54. Sagan, 55. krasta. — Magleni lik: 1. laik, 2. Arpad, 3. ipetit, 4. karneol, 5. Dieppe, 6. topič, 7. leča. — Besedna iskalnica: žolna, žerjav, noj, pav, kura, čuk, orel, gos, kalin, sova, kolibri, galeb, slavec, maribor, kos, prba, emu, kanja, šišček, sokol, škorec, sinica, fazan, albatros, tigra, soja, kavka, raca, kivi, golob.

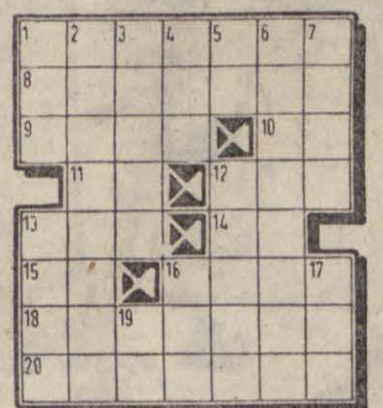
oglasna naprava, 16. namestnik, zastopnik, 19. sloj, 20. opornik, pilaster, 23. papeževa krona, 25. števniki, 27. poulična popevka, 28. idol, 30. zdravilna poljska rastlina, 32. ameriško zimsko-sportno središče v Coloradu, 34. roman francoskega pisatelja Chateaubrianda, 36. otožna, mila pesem, 37. zelo sladek južni sadež, 38. nadarjenost, bistroumnost, 40. latinski naziv »na račune«, 42. žensko ime, 44. majhne luknjice v koži, 45. plitva posoda za pečenje ali praženje, 48. prašič, prase, pacek, 49. roman odličnega francoskega naturalista Zolaja, 51. odposlanec, kurir, 53. podzemna žival, 55. kazalni zaimek, 57. učenje, pouk.

MALA KRIŽANKA

Vodoravno: 1. upiranje sovražnim napadom, odpor, 8. svečnik Apolona v stari Troji, ki je bil z obema sinovima zadavljen od kač, znamenita antična skulptura iz marmornja, 9. žensko ime, 10. tuj dvojasnik, 11. različna soglasnika z začetka abecede, 12. pritok Donave v Romuniji, 13. pevska dvojica, 14. oblika pomožnega glagola, 15. kratka za »Varnostni svet«, 16. vodna rastlina, 18. ostrast, nabrušenost, 20. pridelitelj in voditelj športne tekme.

Navpično: 1. skandinavsko moško ime, 2. znan francoski književnik

in politični pisatelj, znani so njegovi romani proti vojni »Ogenje«, 3. okrogel prostor, 4. pristanišče v Izraelu, 6. predmestje Pariza z znamenitim parkom in gozdom, 7. največji francoski pisatelj (Claude), 12. oblepek na rani, 13. skepsa, sum, 16. nadav, predplačilo, 17. orel iz

(K)

germanske mitologije, 19. začetnici primka in imena jugoslovanskega izumitelja na področju elektrotehnike, ki je deloval v ZDA.

ANAGRAM

K STRICU na obisk prišel je njegov znanec, vsi so šepetali saj to je filmski igralec.

(K)

BERITE PO KOSILU

»Rad bi kupil klobuk za svojo ženo...«
»Kakšno glavo pa ima gospa so-proga?«
»Trdo.«
»Moj mož nikakor ni skop. Glede mojega obkupa... Za tole sem se morala dobesedno boriti, boriti, lahko rečem, za siehni centimeter.«
»No, zdi se mi, da borba ni bila preveč dolgotrajna.«
»Mamica, novo žogo bi radla!«
»Ali si ob pamet, otrok moj! Saj je stara še čisto dobra.«
»Saj sem tudi jaz še čisto dober in si kljub temu kupila novega sinčka...«
»Pepe se pelje v Rim. Njegova žena mu za na pot zavije steklenico konjaka.«
»Obljubi mi, Pepe, da ga na boš začel prej pit kakor v Trstu!«
»Obljubim ti!«
Pepe se odprle. Se enkrat poma-ha žemki v slovo. Potlej izleče steklenico konjaka, jo odvije. Takrat pa pade iz zavoja listek.
In Pepe bere: »Pepe, Pepe, kaj si mi pred petimi minutami obljubil? Kje si ti in kje je se Trst?«

Spela: »Peter mi pravi, da sem usak dan majša.«
Meta: »No, če bo šlo tako naprej, se ne bi nič čudila, če bi tvoje ime našla v rubriki »Rodili so se.««
»Janezek, povej danes tovarišču, da te futri ne bo v šolo, ker smo dobili dvojčico!«
»Ne, rajši bom rekel, da smo dobili samo eno deklico.«
»Kakaj bi lajal, Janezek?«
»Veš mamica, eno si bom raje prihranil za drugi teden.«
»Sodnik: »Ali vas nisem že nekeje viden?«
Obtoženec: »Da, tovariš sodnik, vašo hčerko sem učil petje...«
Sodnik: »Pet let je...«
Neki popolnoma plešast mož se je v restoraciji. Na lepem preneha jesti in pokliče natakarja:
»Pojemte tale las na krožnik!«
»Toda dragi gospod, saj je vaš.«
Gost, smehljaje se v zadreg: »Saj res, prav imate!«
Ona: »Dragi, pusti me v planino, usak dan bom mislila nate!«
On: »Draga, ostani raje doma in misli — na planino!«
»Vidiš, Jožek, za vse te lepe spolne obleke se imamo zahvaliti majhemu, šibkemu črvčku.«
»To je očka, ali ne?«

radijski jezikovni tečaji

II. PROGRAM: 5. 11. 1962. OB 19.05

I. PROGRAM: 6. 11. 1962. OB 10.40 (ponovitev).

LESSON 20

CONVERSATION

Barbara: It's very good of you to invite us in like this.
Farmer's wife: Well, it's not pleasant to have a breakdown, miles from anywhere.
Farmer: These cars! I'd always rather ride a horse — even up to London. Horses have it over cars any day.
Harry: Do you really think so? But surely — with a big farm like this — don't you have a car?
B: Darling, he's just having you on. I'm sure he only means that horses are much pleasanter.
F: You could put it like that. Of course we've got tractors and a couple of lorries, but I must say I enjoyed working with horses. Things have changed.
H: But everything's going well, isn't it?
F: Oh, yes, although I don't know that the harvest is going to be particularly good.
H: Ah — but you farmers always say that! And then you have a really bumper crop! What do you grow?
F: Wheat, barley, oats. A lot of vegetables, too: carrots, cabbages and peas.
F: Is w: Have some tea. There's bread and honey if you'd like some. And some biscuits. Please help yourself.
B: You really are most hospitable.
H: Thank you. I've got a friend who's a farmer. But he keeps mainly livestock: cows, sheep and pigs. He sells tons of beef and mutton to neighbouring towns. Lamb and pork too.
F: Of course in England we import a lot of our meat. But here we keep hens, and turkeys for Christmas time.
H: It sounds as if Peter has started the car.
B: I'm sure Pamela will be had up by the police one of these days with that old car. Perhaps horses are better.
H: Well, thank you very much. We've got to go back to the car.
B: I'm just finishing my tea.
H: Perhaps we'll have another breakdown soon and meet some more pleasant people.

GETTING ON IN ENGLISH

NAPREDUJTE V ANGLEŠČINI

MEET THE PARKERS SEZNANITE SE S PARKERJEVI

Nora: Move out of my way, Peter, I want to make a cake.
Peter: How do you make a cake, Mum?
N: Fancy you being interested! Well, listen, and I'll tell you. First you take some flour, and add the eggs — oh no, that's wrong, you mix the fat and sugar first — but you'd better watch me doing it. Now look. First I mix the fat and the sugar — there, do you see?
P: Yes.
N: Then I add the eggs, one by one, with a little flour, and beat them into the mixture.
P: Why do you beat them?
N: Well, eggs help to make the cake rise nicely if you beat them. And then I add the rest of the dry things.
P: What are the dry things?
N: Oh, the rest of the flour; the fruit, if you're making a fruit cake, or the chocolate powder if it's a chocolate cake — it depends what sort of cake you are making.
P: Make a chocolate cake.
N: Yes, that's what I'm doing. Now I stir in a little baking powder.
P: Does that make the cake rise too?
N: Yes, but not until you heat it.
P: Is that chocolate powder you're putting in now, Mum?
N: Of course it is.
P: I say, Mum.
N: What is it, Peter?
P: What's the salt for, Mum?
N: What salt? I don't put salt in a cake!
P: You did, you know. Perhaps you thought it was sugar.
N: What? Oh, good gracious, I've put salt in! I've put salt in! Sugar! The cake is spoilt. What a shame — those lovely eggs! I'm always doing things like that. Now I shall have to begin again and make buns instead — they don't need eggs.

II. PROGRAM: 7. 11. 1962 ob 19.05

I. PROGRAM: 8. 11. 1962 ob 10.40

60. LEKCIJA

RUŠČINA ZA ZAČETNIKE

Знаешь, папа, в Артёке у пионеров есть собственный теплоход.

Знаю, знаю, Маруся, не мешай, видишь, я занят.
И они делают по Чёрному морю экскурсии... Когда я буду в Артёке...

Ну, на сегодня хватит. Я вижу, дочка, что у тебя всё одно на уме: Артёк да Артёк. Но в Артёк понаблюдать только отличники.

Зачём ты с ней дразнишься, Миша? Если ты был в Артёке, так отчего же ей туда не поехать?

Ну, хорошо.
Так я же отличница, папа. Неужели ты был в Артёке?

Да, да. Как это ни удивительно, но и я был когда-то молод и носил красивый пионерский галстук.

Так рассказай же, как там тогда было!
Зачём мне рассказывать? Я уверен, что ты знаешь про Артёк гораздо больше чем я.

Рассказывай, папа, рассказывай, не изворачивайся.
Ну, так слушай. — Артёк-о-о-о! Из прекраснейших местностей в Крыму. Впрочем ты об этом знаешь так же хорошо, как и я. Конечно, знаю.

Но вряд ли ты знаешь, что он лежит у подножья гор, которую зовут Аю-Даг — горой Медведь.

Гора — Медведь? Какое странное название.

Если смотришь на неё сбоку, она похожа на медведя, который наклонился к морю. Среди местных жителей сохранилась легенда, что это и есть окаменевший медведь, который захотел было выпить всю воду из Чёрного моря.

Вот так застрял!
Так вот Артёк лежит у подножья горы — Медведь. Лагерь расположен на террасах, спускающихся к морю, в прекрасном, широком пляже.

А вода в Чёрном море теплая...
Теплая-прегретая. Купальный сезон длится там до конца октября, а начинается уже в мае.

Ах, как хорошо!
Весь лагерь утопает в зелени южных деревьев и кустов, везде цветы...

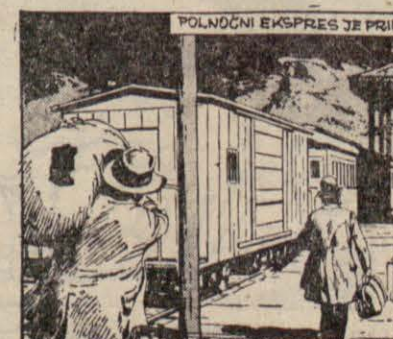
Так рассказывай, папа, рассказывай, не изворачивайся.
Нет, тогда ещё не было. Жаль! Ну, рассказывай дальше.

Нас там было много-много девочек и мальчиков из всех союзных республик. Мы жили в удобных белых виллах. Ходили на пляж, купались, делали экскурсии.

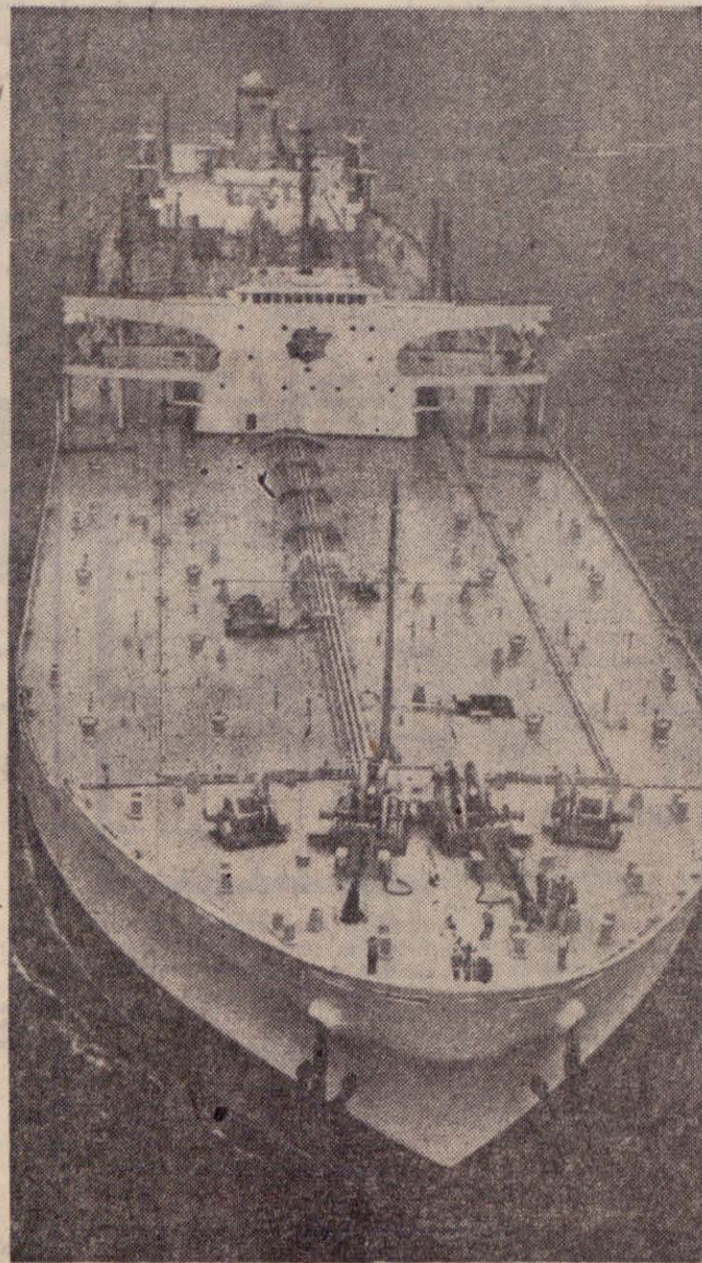
Но об этом я тебе расскажу в другой раз. А теперь пора спать, а то мама будет недовольна.

Спокойной ночи; папа, завтра ты мне расскажешь подробно, как ты в Артёке проводил день.

pustolovščine cisca kida

MARGARET LEE je do smrti Marilyn nastopala pred filmskimi kamerami samo kot njena dvojnica, sedaj pa bi se rada uveljavila tudi kot prava igralka. Za sedaj pozira fotografom kot Marilyn ob začetku svoje kariere

NJEGOVO

veličanstvo ku-
za angleške princese Mar-
garete je na angleških
postajah očitno deležen
enakih časti kot njegova
gospodarica. Vsaj tako ga
je sprejel postajni načel-
nik z naše fotografije

"NISHOO MA- RU"

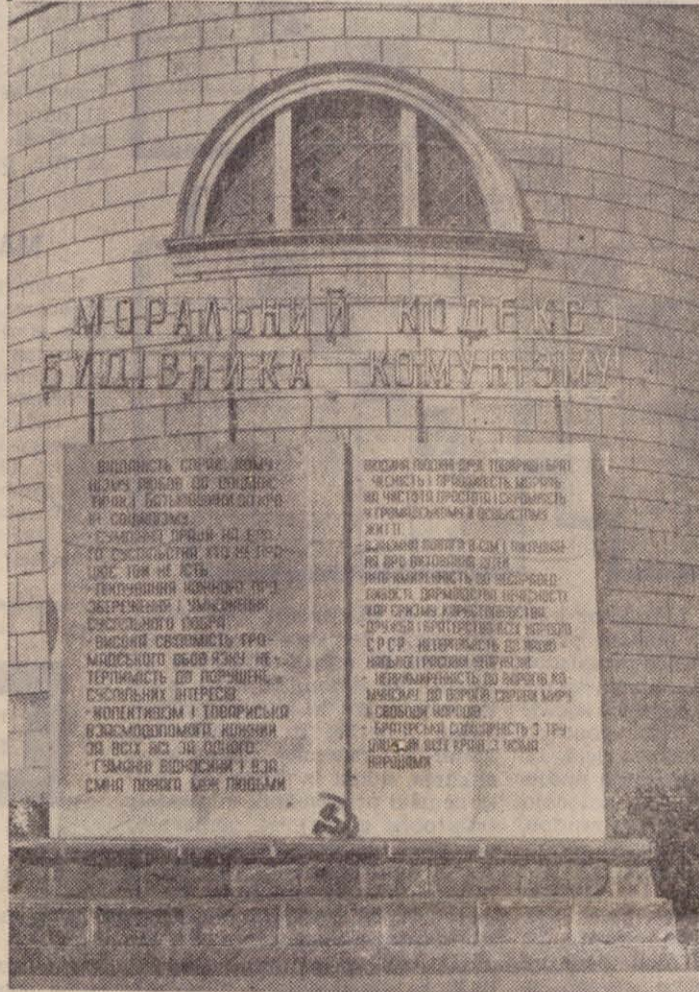
je največja ladja
na svetu. Tanker
je dolg 291 metrov, širok
43 metrov, pluje s hitrost-
jo 17 vozlov, lahko pa bo
prevažal 185 tisoč kubič-
nih metrov nafte. 132.000-
tonsko ladjo so fotografi-
rali, ko je na svoji prvi
vožnji priplula v tokijsko
pristanišče

SEDEMNAJST JAPONCEV

je pred tremi
meseci s svojo
jahto naselilo na koralno čer
sredi Pacifika. Najbližji nase-
ljeni otok iz skupine Fudži je bil
oddaljen več kot 500 kilo-
metrov. Brodolomci so z nekaj
vžigalicami prižgali na čer
ogjen in ga potem ohranjali z
lesom neke japonske ribiške
ladje, ki je že pred leti nase-
dla na isti čeri, vse dokler ji
niso pred dobrim tednom rešili.
Nekaj časa so se preživljali
z živečem in vodo, ki so jo imeli
na jalti, potem pa so lovili
ribe in zbirali deževnico. Rešili
pa so se tako, da so trije
najpogumnejši odrinili na
improviziranem splavu proti nase-
ljenim otokom. Ko je neko leto
opazilo splav, sta bila na
njem živa samo še dva brodolom-
ca, pa tudi na čeri so se
že morali za vedno posloviti od
štirih tovarišev. Na fotografiji
vidimo razbitino jahte in šestorico
brodolomcev, ki so bili
toliko pri moči, da so lahko
pozdravili rešitelje

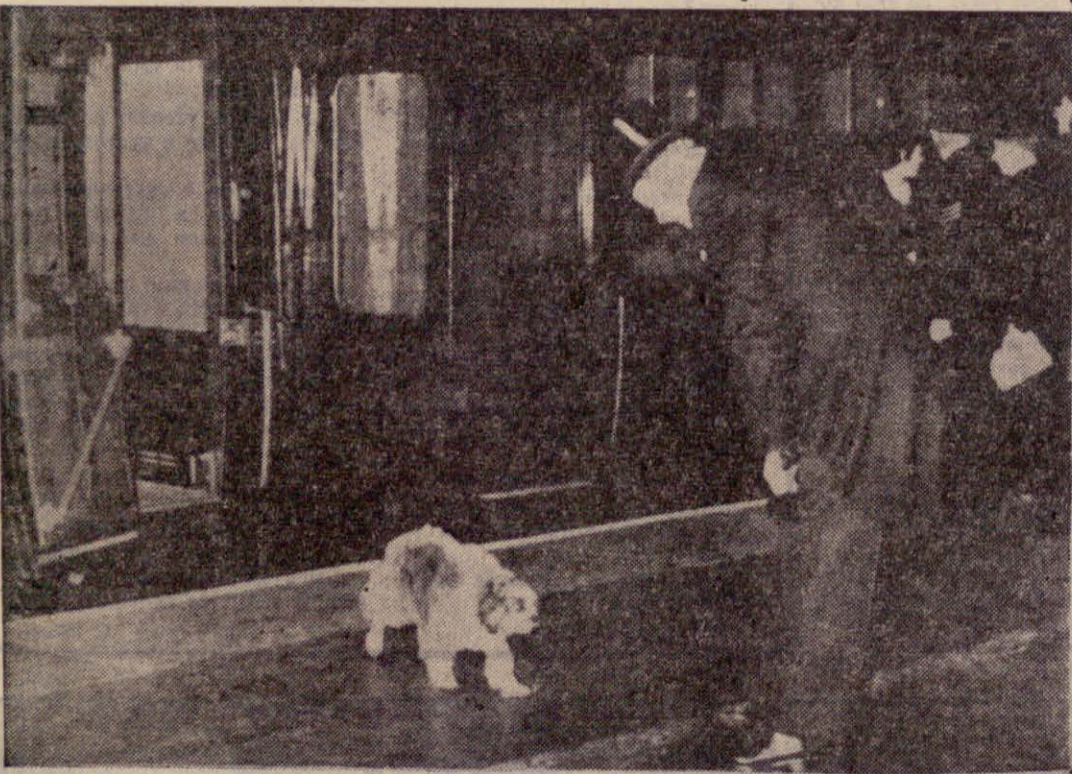
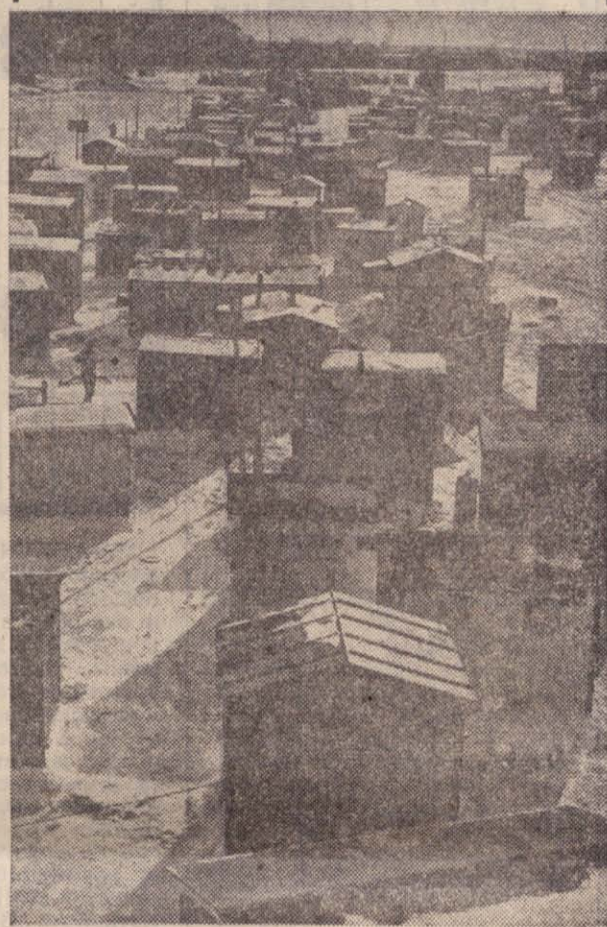
MORALNI KODEKSI

graditeljev komunizma,
vklesani v marmor ali
granit, vlti v bron, vrezani v les —
to so najštevilnejši
spomeniki, s katerimi se obiskovalci
SZ srečujejo po Stal-
novem času

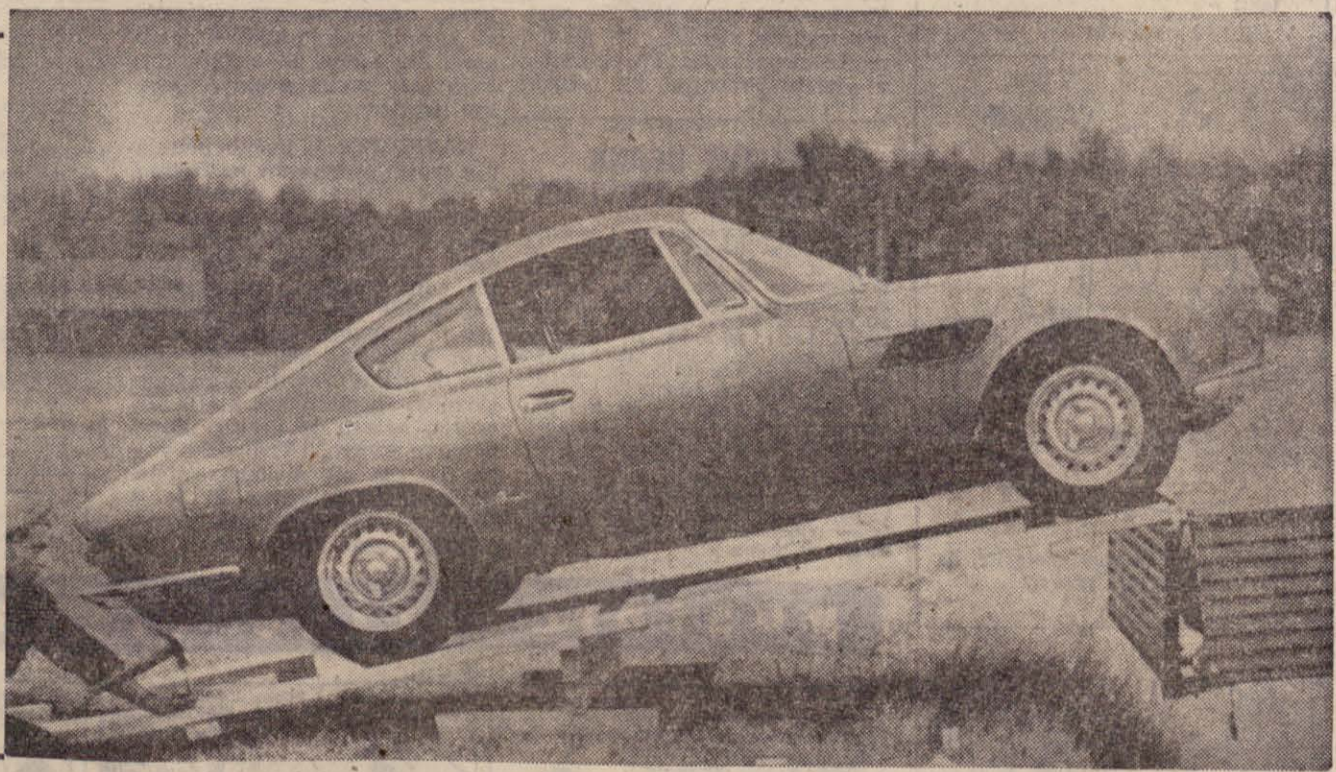
RIBOLOV V HIŠI

si lahko privoščijo
kanadski ribiči, ki
ljudijo tudi udobnost. V Kanadi
so namreč pričeli
izdelovati posebne montažne
hišice, ki jih ribiči
postavijo na gladino zamrznjenih
jezer in rek. Ker
imajo hišice v podu posebne
odprtine, je potem
lahko samo še izžagati ledeno
odprtino in ribolov se
lahko prične. Obe fotografiji
sta iz takega ribiško-
turističnega naselja na reki
Sv. Lovrenca. Na zgor-
nji vidimo dekle, ki je skozi
odprto ravnokar
potegnilo trnek z ribo, na
spodnji pa ribiško na-
selje na zamrznjeni reki

FERRARINA

je ver-
jetno av-
tomobil, ki so ga ljubitelji
bitih, vendar majhnih turis-
tičnih avtomobilov najbolj
nestrpno pričakovali v zad-
njih letih. Sloviti italijanski
avtomobilski konstruktor En-
zo Ferrari jo je obljubil že
pred tremi leti, toda s serijs-
ko izdelavo so pričeli šele
pred dobrim mesecem. V letu
1963 bodo izdelali samo 300
takih avtomobilov, ki bodo
prišli na trg pod imenom
ASA-1000, prihodnje leto pa
tudi samo 3000. Zato ni prav
nič čudnega, da so že sedaj
razprodali vso proizvodnjo za
pet let naprej, pa čeprav cena
še ni določena. Avtomobil
ima 4-cilindrski motor, (1032
cm), ki bo pri 7000 obratih
razvijal moč 97 konjskih sil
in pogajal 780 kilogramov
težki voz pri porabi 10-12
litrov goriva tudi s 190 kilo-
metri hitrosti na uro.

KANAKA DOBA
MIKI
MUSTER 63

